

1848

مِفْصَلُ صِرْعَكِي

لسان عثمانينك اك مهم ، بلکه روحى مثاه سنده اولان
 عربى صرفك اسماء مشتقه قسمى تفريحاته رار آر وقت ايچنده
 اساساً كمال سهولته اوكرتك و قواعدك اك دقيق جيتلرني بيله
 شاگرداكت ذهنته يرلشديرمك ايچون تأليف و ترتيب اولونمش
 بر اثر در .

صاحب
 كتابى آراكلى

اثر
 ا. سرايى

.....
 معارف نظارت حليه سنك رحمتيله
 .....
 ۱۳۱۴

استانبول

شان برريان مطبعه سى - اسكى ضطيه حاده سى بوسرو ۶۱

۱۳۱۴

مدرسه یهود اصول املا

آز وقت اینجده او قومی قولایجه او کر نمک ایچون صورت مکمله
و منتظمده تألیف اولنمش الفباء ایله قرائت رساله سی در . حروف هجاء
و حرکاتی، یکی اصول تدریسیه به موافق علی التدریج یازلش اولدینی
کبی قرائت قسمی دخی عبرت آمیز و اکلتجهلی حکایه لر، ضروب امثال
و معلومات نافعهدن عبارتدر . شاگردان، مذکور رساله مفیده و ا-
سطه سیله اصول هجاء و قرائتی، هوسله او کر نمکده در .
فینانی : ۱۰۰ باره در . باشلیجه صاتیلان محل آراکل کتابخانه سی در .

﴿ اغراض مهم ﴾

اجزای کلامی تفریقی و طوراق محلیه درجه لری تمین ایچون السنه سازه ده
 هودورت اشارت استعمال اولونور. بری: (۱) درکه «برگول»، ایکنچیس:
 (۱) درکه «پوآن و برگول»، اوچنچیس: (۲) درکه «دوپرآن»، دردنجیس:
 (۳) درکه «پوآن» ناملیه معروفدر. بواشارتله، لسان عثمانی ایچون دخی قبول
 اولونوب اکثر آثار جدیدده استعمال ایدلکدهدر.

بواشارتله، خدمتلیته و مقام استعمالینه گوره بعض ارباب قلم طرفندن
 سائر بعضی مناسب اسملرده ویرلش ایسهده زبوراده اکثر محررلر مرله حروفات
 دوکه جیلری، کتانبجیلر، مرتبلر و مطبعه لک سائر عملرله ائک زیاده مستعمل
 و معروف اولان اسملری استعمال ایتدک.

«برگول» ایله «دوپرآن» ک طوراق درجه لری پک جزئی یعنی برگوز آجوب
 قایه جق قدردر. «پوآن و برگول» ک طوراخی دها زیادهجهدر. «پوآن» ککی
 ده بوندن زیادهجهدر. آجیق لسان عثمانیده اوله بر طوراق و تفریق علی
 دها وارددرکه بولرک هج بری او خدمتی ادا ایدمسه. اوکی محله، یا برگول
 ایله گچشدرلکده، یا خود بتون تنون اشارتسز بر اقلقدهدر. بواپسه زبرده ایراد
 اولنان مثاللردن مستبان اوله جنی وجه ایله اوقویانک ذهنی تشویش، مننایی
 اخلال، طوراق حق قضا و یا کاملاً غائب ایتک کپی محذورلردن خالی دکلدر.
 بناء علیه اوکی محله ایچون آیری بر اشارتک لزومی حس ایدلشددر.

واقعا او یوله عاره لک سیاق و سباقندن درحال مننایه انتقال ایدمیلن
 ارباب وقوف، بونک لرومندن مستغنی اوله بیلیرلر؛ لکن اوقومفه و معنی چیقارمه
 یکی باشلایان اطفال عثمانیه و سائر متدیرلر ایچون حال تنون بتون باشقهدر.
 آنلر، درست اوقومق، طوراق محلیری طابق ایچون یاردیمه، واسطه
 محتاجدرلر. ایسته اوکی محله ایچون آیری بر اشارتک احداثه ائک زیاده بزئی
 سوق ایدن سبب، بو خصوص اولشددر.

بو باده معلین و محروس کرامزدن جوغینک رأیینه دخی مراجعتموده
 بو فکرمنه تصویب سیورلختدر. احداث اولونا «اشارت ایسه» «پوآن» و «برگول» ک
 عکس دیمک اولان شو (۱) شکلدن عبارتدر. بونک نقطه سی بالکس اوستده
 بولمائه گوره اسمی ده «برگول پوآن» تمیمی مناسب گورلشددر.

بونک طوراق درجه سی ایسه صانکه «پوآن و برگول» قدریدر. بواشارتله

نعم ايدنبه به قدر وساطت عاجزى ايله نشر ايدنبه جك آئارده استعمال اولونه جى
كې اشبو عطرده او اثرلك باشلارنده بولونه جقدر .

مثال : انسان، كامل، فاضل، قافل، منصف، خيرخواه اولمايدر .

ومثالده «انسان» لطفى «مبتدا» وَ «مُسْتَدَّ اِلَيْه» در . «كامل» ، «فاضل»
وَ ساثر صفتلرده «خير» وَ «مُسْتَدَّ» درلر . بوراده مذكور اشارتك پريه
«وبرگول» قبولسه ، هم «مسند اليه» ايله «مسند» بربرينه قارشيش اولور ،
هم ده طوراق حق قسماً طائب ايدلش بولونور . اشارتسز گچيلسه ، او حالده ده «كامل»
لطفى ، «انسان» لفظك صفتى طن اولونه رق «انسان كامل» اوقوعى و ساء عليه
«كامل انسان» آكلاشلىق احتمالى واردر .

مثال ديكري : جساب حق ، سزه لى ، ميوه لى ، مباح حيواناتى و هروع
ارراقى اساه عقه اولقى اوزره خلق بيورمشدر .

ومثالده ده «حساب حق» تعبيرك او كنده كى يكي اشارتك پرينه «وبرگول»
قبولسه ، گرچه دهى چوقلى تشويش و معنائى احلال اينمز . لكن طوراق حق
قسماً طائب ايدلش اولور . اشارتسز راقلسه هم طوراق حق كاملاً عا
ايدلش اولور . هم ده «حساب حق» تعبيرله «سزه لى» لطفى بربريك مصاف
و مصاف الهى طن اولونه رق او بولده آكلاشلىق احتمالى واردر .

«خلقت عالم به در» سؤالنك حوائى اولان شو آتسده كى مثالده دحى
مذكور اشارتك درجه لرومى دها زياده گوروله حكدر :

حاج حقاك ، پرى ، گوگى ، اسابلى ، حيوانلى ، اوتلى ، آتاعلى ، الحاصل
طالده گورولى و گوروله مەين ساثر شيلرى يوقدن وار ايتمه سيدر .

ومثالده حمله اصليه بك رقسى اولان «حساب حقاك» اوگه وبرگول اشارتى
قبولسه متممات جمله دن پرى بولوبان «پرى» لطفيله ساثر متممات آره سمده كى
ارسط بورولور ، حمله اصليه به قاريشير . بودن ماشقه طوراق درحه سى ده حقيله
ادا ايدلش اولماز . اشارتسز راقيلسه ، او حالده ده «حساب حقاك پرى» تعبيردن
ايك اوگه اصافت معناسى ذهه تبادر ايدر .

كتابخه آراكلى

تحدیث نعمت

غبطه فرمای اعصار اولان عهد جلیل بے عدیل
حضرت ملوکانه ده ساحه زیب عالم مطبوعات اولان
نیجه نیجه آثار برکزیده، چشم مسرتله کورلدیکی
کبی اثر ناچیزمنر دخی محضاً ملک و دولته بر
موهبة صمدانیه اولان پادشاه منور الافکار و شهنشاہ
کثیرالآثار افندمر حضرتلرینک بیدریغ بیور-
دقلری الطاف و مساعدات لاتحصی سایه سنده
حصوله کلدیکی مع الافتخار بیان ایدرز .
بونک ایسه ایفای ذره تشکر و محمدتنده بالوجوه
عاجز اوله رق همان جناب حق، سایه انداز عالمیان،
ولی نعمت بی امتنان پادشاهمنر سلطان ﴿عبد الحمید﴾
خان ثانی افندمنر حضرتلرینک عمر شاهانه لرینی
افزون و وجود پرسود ملوکانه لرینی بالجمله آلام
واکداردن مصون بیورسون آمین .

عصر مزده يك چوقه علوم و فنون مشوعه نك تفصيلي، مجبوري ممكنه
 بچمشد. برونك ايجونه يالكز برسانه تفصيله اوزوده مدت هصر ايد بدمز.
 لسانه عثمانی بی تفصیل آرزوسی اولاده ذواتك، لسانه تركیده ماعدا
 عربی و فارسی به دخی اجنباهلدی درلار در.

لسانه عثمانی بی تعلیم اینك مقصد خبر اید ذوات معارفیات طرفنده
 صرف و نحو کتابلدی تألیف و تشریح همت اید لشدر؛ لکنه کتب مذکور
 ده ده مقتضای وقت و حاله کوره اوکوره بدمه چك سیدك درجه الهیئدرینه
 دقت و قاعده ترتیبه لرینه رعایت اولونمادینی ايجونه متعلقی، يك
 چوقه چالش قدری حاله کرکی کبی استفاده اید مدکلری، مجارب عیدیه
 اید آکلاشلشدر. بو موفقیئسزلك، لسانك عسرتنه و قواعدك
 مطلق و مشتق اولدیغه محل اولمقده در. سبب مقبضی اید اصولك
 نقصانغی در. اگر لسانه عثمانی قواعدی، فرانسوزم قواعیده تطبیق
 ایدیلیر ادهامزك صحیح اولدیغی هر بر اهل و قوف بوزد و تسلیم
 اید هکدر.

لسانه عثمانی بی آرز زمانه طرفنده قولایم ادر نك ايجونه آیدیه کی
 ترتیبانه دقت ایتدی در.

قواعد ترکیه

اجزای کلام، هر بر لسانك روحی متابه منده در. اجمعی بر شا
 کرد، هیچ اولماز. مختصر لسانه ترکی قواعیدینی لایقید ادر نغلی و
 اوکوره بدمه قاعده لر دخی تطبیقات و مقابسات اید ذللشنده نغره ایتدی.

آئنده هوکړه عربي و فارسي قواعدنه کچه ليدو ؛ چونکه قواعد ترکیه لايقيد اوکړه بيلکسيزه قواعد عربي و فارسيه نك کوچ آکلايديدې چې و صرف اولونانه معي و غيرته ايسه مطلوب اولونانه نمره حاصل اولدېه بغي بېره سوز . بونده عاذا قواعد ترکیه نك تسهيل امويه دخی جوړه فائده سي وارور ؛ مثلاً :

ترکی ضمير فعلتک ، واسمک نربايترينه عموده اولونانه احوال اسم ادايترينک و ساره نك اموري ، تلفظونه زياده قواعد نطيقاً يا بيلير . قواعد ترکیه سار لسانر کې مشکل و مفصل اولايوب قاعده لري غايت مختصر و اکثراً مطرد و محدود اولديغي ايجوره قاعده ندرسيه توفيقاً او قوتورسه بر قاج هفته ظرفنده اوکړه بيلير .

قواعد عربيه

لسانه عثمانيه مستعمل اولوه لغتک ؛ صانکه نصفی عربي در ؛ لسانه عربینک کنيسنه مخصوص يک مفصل و مضبوط قاعده لري وارور ؛ مذکور قاعده لرونه و لغتورونه اک مهم قسمی آنزوه لسانه عثمانينک نقصاندری اتمام ايدلش . لسانه عثمانيه قولونيوونه عربي کلماتک قرائت و اموسي ؛ صانکه قواعد مربوطه ؛ بناذ عليه قواعد آشنا اوليايه ذوات ؛ هر نه قدر چالشم اولدر خطاونه سالم اولدېه بېلرينه امين اولسوندر .

بر عربي کلمه نك معناسي بيلنديکی مالده اشتقاق قاعده سېه آلا متفرع اولوه يک جوړه مشکل کلمه لري معناری دخی بيلير . بر کلمه نك عربي اولوب اولاديغي دخی قاعده ايله آکلايديدې .
بالاد ذکر اولونانه فوائده عېده نظر ته قبیه آلپرسه قواعد عربيه .

نك لزوم تحصيلی، و لسانه عثمانیه اولاده درجه الهیاتی آكلاشیده بود.

قواعد عربیه ك اصول تحصيلی

هر بر علم و فن، قولیچه تعلیم و تفریم ایتك ایچونه او علمه و با فنونه
مفصوص لغات و اصطلاحات ایجاد اولونمشدر. اگر اوبه لغات علمی
و فنیه اولاسه اوله ایدی مقصود اولاده علمی و فنی صورت واضحده
و طرز واحد اوزره آكلامسی کوچ و بلكه غیر ممكن اولور ایدی؛ صرف
عربی بی دخی اساساً و كمال سهولتده منت قلیده طرفنده تحصیله مواءشكر
اولاده ذوات، درسی آراسنده واقع اولاده لغات صرفیه وقت ایدرك
اوقونانه قاعده لری آلا كوره ایضاح ایتدی درلر.

واقعاً برنجی دفعه بوبله صرفی لغتده استعمال ایتك، شكردانه کوچ
كلیر؛ فقط بر از صوكره استفاده سی و افاده مراد بخر ایلدیكی
سهولتی كوردكلرنده هم ممنونه، همده متلذذ اولورلر. مذکور لغات
صرفیه و اصطلاحات ایه غایت محدود اولدیفنده ضبط و حفظنده هیچ
بر مشكلات بوقدر.

عربی اسملرده و فعللرده یلمسی لازم اولاده واك زیاده نظر
دقته آذمونه سی، ماده اصلیه، حروف زائده و حرکات در. بوندرك
جمله سی كمال سهولتده دفعه كومتزلك ایچونه اوله؛ بر كلمه نك برنجی
حرف اصلیه مقادنه «ف»، ابكچی حرف اصلیه مقادنه «ع» و
اویچمی حرف اصلیه مقادنه «ل» قویلور؛ آنده صوكره زائده حرف
(صفحه ۴۸) و حرکات «ف، ع، ل» ك عین محله عموده قیلنیرلر.
لسانه عربی قواعدینك تحصيلی اك زیاده تسهیل ایدنه، مذکور «ف،
ع، ل» ماده سی در. اگر شكردانه، «ف، ع، ل» ماده سه اهمیت ویر.

ميرك لسانه كسب و قوف آرزونده بولونورلرسه غير تلمذه يلك جزئي
بر استفاده ايهه بېد چكلر قسهو و غلطده دخی سالم اولازلر. بونكله بر ابر
دأما قواعد و اخبري متوسه كوره چكلردور؛ لكه اكر كتابمزده مندرج
در سلك جمده سخی «ف، ع، ل» ماده سه تطبيقاً اوكرده چك اولور.
لر سه اساس عديم اولدراسي اوزرينه مبنی اولی شرطیه صت قیلدرده
لسانك رموز و غفایانه مطلع اولورلر.

بزه قواعدك محصنې برقات دها تسهیل اتمك مقصیده قونیلمده
هر بر وزنك (ف، ع، ل) قارشونده آئی مبین بیوك نقطه لر ایه
زاده حرفه رینی دخی علاوه اتمش.

مطالعات - بر چوه عربی قاعده و لغتلك استعمالی، لسانه عثمانیه
آز چوه دكشلمشده؛ یاخود لسانه عربیه کثیر الاستعمال ایكده لسانه
عثمانیه قیلده؛ و بالعکس عربیه قیل الاستعمال اولدیغی حالده لسانه
عثمانیه کثیراً قولونلمشده. بونده باشقه بیو الادبا قبیو الناس
اختلافات و باكلشدر واقع اولشدر. شمدی یه قدر نشر اولونانه صرف
کتابلرلك صانك جمده سنده بر چوه مستقنا قیلنده اولده قاعده لر
قیاس مطرد کبی یازلسه و قیاس مطرد، یاخود اکثر قیلنده اولده
قاعده لر ایسه مستقنا کبی قید ایدلسه، یاخود اصدو ذکر اولونلمشدر.
بزه اك مشهور صرفیوه طر فلرنده یازیلمده قبیو الادبا مقبول طو.
تیلوب استعمال اولونانه قاعده لری انتخاب و هر بر قاعده لك دخی درجه
استعمالات و اهمیننی محل مناسبلنده علی وجه التفصیل بیان ایدرك بر
حدود نصیب اتمش.

اثر عاجزیه، تحفیل الزم اولده قواعد اشتقاقیك جمده سی هر

كسك قولايچم آكلایپ ییله چکی سورته غایت واضح و مفید بر طرز جدید اوزره بازلسه، يك چوقه معلومات، موعظات نافعه عموده قیلمسه، واصل: امثالہ فائزہ و عمومك استفاده نه موافق اولوق ایچوره هیچ برشی صرف نظر ایلمه مشدر.

عربی استفاده قاعده لری؛ بری برلرینه کجسه زنجیر حلقه لرینه مشا. بدور؛ بنا علیہ مذکور قاعده مطرده لردوه هیچ بری صرف نظر ایلمه. رك کال وقت واعتنا ایله چالشوب اوکرمه لیدر. اگر برشا کرد؛ ایلك ورت بسه صیقل لرینی نمیزلریم برابر لایقیده اوکرمه نیرسه صرفك اساسی نوده عبارت اولدیغی آكلایپ ییله چك وایشه اصمدا کومچك اولادیغه قناعت حاصل ایله رك کال خواهشده تعلم بزل اقدام ایله مچکدر.

ذهنده زیاده تقریر ایتك ایچوره هر بر قاعده فتنده علی التدریج نمیزلر بازلسدر. اشبو نمیزلر رك بر قسمی؛ وزنلر اوزرینه نقل اولونچوه، دیگر قسمی دخی هانکی وزنه اوزره کینه یکنی؛ شا کردانه بولمچدر.

قویلموده تکمیل لغتلك؛ كرك قاعده نه مخصوص معناسی، كرك استعمال اولونانه معناسی آیری آیری بازلسه، مغلق اولاندرك دخی مقابلری عموده ایلمشدر.

هر بر قاعده فتنانده اصول تعلیمی بازلسدر.

صرفك قسم اهمی تشکیل ایله مضاعف، سهووز و معنویت قان. عمده لری؛ درسدر عرصه سنده بازلسه و طلبه اصمدا مشکلا نه تصادف اولونماسی ایچوره اوللا کلمه صمیمیه تطبیقاً وزنلر اوزرینه نقل اولونمسه و آنده سوکره قاعده مخصوصه لری اجرا ایلمشدر.

تلفظی مشکل اولاده هر بر کلمه لك هر کله ری وضع اولونمشدر.

آن چووه زرق ایدمه شاکردانه، بو صرف واسطه سید قواعد عرب-
 بینک دقائغه مطلع اولدیجه کلری کبی صرفه یکی باشویانه، یا خود
 مختصراً اوکر نمک ایستیلر دخی بالکنز قاعده مطروحه لری تحریریلر براب
 تعلم ایدلرسه مهما امکه کندی مقصدلرینه واصل اولدیلیلر؛ چونکه
 قاعده لر ق تحریرلر اولد برصونه زنجب اولونمشدر، که ایستیلر ایچونه
 هم مختصر، هم مفصل در.

کتابچی آراکل افندی، کرک مؤلفلری زنجیب و تشویق ایتمک،
 کرک تحصیل علوم و فنون خواهشکر اولاندله نافع اولق آرزوی
 طبعی و مساعی محدوده سید یکریمی بسه نذر و نیری یک چووه آثار
 فنیسه و مکمل طبع و نشر ایتمه؛ بونکله عالم مطبوعه خدمات حسنه
 بولمسه اولدیغی قابل انظار دکل در. آراکل افندی، مسلم اولاده نفا-
 ستیردر لکله اثر مزک دخی غایت کوزل صوره میدهانه انتشاره وضع
 ایلدیکی ایچونه تشکرات و ممنونیتیری بیانه کیری طوره مین.

قواعد عربیه نیک اوکر نمک شایانه اولاده اک مهم قسمی مشتقات
 اولدیغنده کتابک برنجی جلدی آلا عصر ایلدی.

صرفنزه شمعی به قدر ذوات معارفیات طرفنده نشر اولوانه
 امثالی صرف کتابلرینه مقایسه و تطبیق ایلیرسه هر وجهه رجحانه و
 افضلیتی آکلاشیدمقدر. اصل مقصد، عمومک استفاده نه چالشیم اولد-
 یغنده تعلیم نه قدر مستفید اولورلرسه بزده اونشنده افتخار ایدوب
 کنیمیزی احرر و مطانانه نائل اولسه عه ایدمه کلز.

لسان ترکی، فارسی، عربی و ادبیات معلی

۱. سرایی

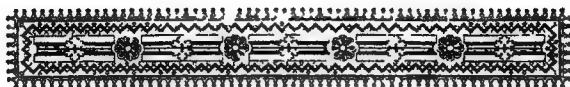
مفصل صرف عربی

- سؤال - علم صرف و نحو نه در؟
- جواب - علم صرف [۱] و نحو به بر لسانی طوغرو آکلامق و طوغرو سویله یوب یازمق و او قومق فنی در.
- س - سویله یوب یازدیغمزه نه دینیلیر؟
- ج - سویله یوب یازدیغمزه «کلام» دینیلیر.
- س - کلام نه دن ترکب ایدر؟
- ج - کلام کله لدن ترکب ایدر.
- س - لسان عربیده کله لر قاچ نوع درلر؟
- ج - لسان عربیده کله لر بش نوع درلر: ۱ - فعل؛ ۲ - اسم؛
- ۳ - صفت؛ ۴ - ضمیر؛ ۵ - ادوات، که بونلره «اجزای کلام» دینیلیر.
- س - عربی فعللر لسان عثمانیده قوللانیلیر می؟
- ج - لسان عثمانیده، عربینک محضاء مصدر مجردلرینک و اسماء مشتقه سنک کلبسی و مصدر مزید فیهلرینک ایسه قسم اعظمی قوللانیلیر
- [۲]، لکن ذوات افعالی قوللانماز.

[۱] صرف، «معانی» مقصوده نکه حصوله یون اصل واحدی (بر اصلی، یعنی مصدری)، امتله مختلفه یه تمویل و تغییر اچمک فیه در. دیه صرف عربی صرفلرده باریف اولویمکشد.

[۲] عربینک مصادری و اسماء مشتقه سی، که مهم و لسان همانیده دخی کتیر الاستعمال اولدولریمون، اولو آنلرک بیانی ترجم اولویمشد.

مصدر

سؤال - هانکی کلمہ «مصدر» دیبیلیر؟

حواب - مصدر، «ایتمک»، «اولق» معنای بی اشعار ایدن کلمہ دیبیلیر. مثلاً کسر = قیرمق؛ قطع = کسمک؛ سیحوح = قوحه مق؛ مَرَض = حسته اتمک «مصدر» درلر.

س - اسان عریده اساساً مصدر قاج قسم در؟

ح - اسان عریده، اساساً مصدر ایکی قسم در: ۱ «مصدر محرد»؛ ۲ «مصدر مرید فیہ».

س - مصدر محرد قاج قسم در؟

ح - مصدر محرد ایکی قسم در. ۱ «مصدر بلائی محرد»؛ ۲ «مصدر راعی محرد».

س - مصدر مرید فیہ قاج قسم در؟

ح - مصدر مرید فیہ دخی ایکی قسم در: ۱ «مصدر بلائی مرید فیہ»؛ ۲ «مصدر راعی مرید فیہ».

س - ایمدی جمماً قاج نوع مصدر وارد؟

ح - جمماً دوت نوع: ۱ مصدر بلائی محرد؛ ۲ مصدر راعی محرد؛ ۳ مصدر بلائی مرید فیہ؛ ۴ مصدر راعی مرید فیہ.

مصدر ثلاثی مجرد

س - مصدر ثلاثی مجرد نہ در؟

ج - مصدر ثلاثی مجرد؛ اصل اولوب صِیغ مشتقہ نک (ماشقه کلمہ لک) محل صدور و اشتقاقی در. مثلاً: «قتل»، «ضرب»، مصدر ثلاثی مجرد لدر در.

س - مصدر ثلاثی مجرد لدرک وزیلری ہا یکیلری در؟

ج - لسان عثمانیدہ الہ ریادہ قوللانیلان مصدر ثلاثی مجرد لدرک وزیلری شولدر در:

ورن	رائد حرولری	مورون	صل مامی
فَعَلَ	♦ ♦ ♦	کَتَبَ = ناری یارمق	کتب
فَعِلَ	♦ ♦ ♦	حَفِظَ = صاقلامق	حفظ
فَعُلَ	♦ ♦ ♦	شُغِلَ = مشغول قیلق	شغل
فَعَلَّ	♦ ♦ ♦	طَلَّبَ = ایستہ مک	طلب
فَعَلَّ	♦ ♦ ♦	صِغَرَ = کوچوک اولق	صغر
فَعَلَّتْ	♦ ♦ ♦	رَحِمَتْ = مرحمت ایلمک	رحم
فَعَلَّتْ	♦ ♦ ♦	خِدِمَتْ = سدہ لک ایتمک، (خدمت) خدم	
فَعَلَّتْ	♦ ♦ ♦	صُحِبَتْ = حس الف ایدوب یار	صحب
فُعُولُ	♦ ♦ ♦	دُخُولُ = کیرمک [وہدم اولق دخل	

فُعُولَتْ	♦ ♦ ♦	و ♦ ت	سُهُوَلَتْ = قولایلق	سهل
فَعَالٌ	♦ ♦ ♦	♦ ۱ ♦	ذَهَابٌ = کیتک	ذهب
فِعَالٌ	♦ ♦ ♦	♦ ۱ ♦	فِرَارٌ = قاجق	فرّ (فرر)
فُعَالٌ	♦ ♦ ♦	♦ ۱ ♦	سُؤَالٌ = صورمق، دیلمک	سأل
فَعَالَتْ	♦ ♦ ♦	♦ ۱ ♦ ت	شَهَادَتٌ = شاهدک ایتک	شهد
فِعَالَتْ	♦ ♦ ♦	♦ ۱ ♦ ت	عِبَادَتٌ = قوللق ایتک، حق طایق عبد	
فِعْلَانٌ	♦ ♦ ♦	♦ ♦ ♦	ان حِرْمَانٌ	حرم
فُعْلَانٌ	♦ ♦ ♦	♦ ♦ ♦	ان غُفْرَانٌ = عفو وستر ایتک (اورتمک)	غفر
فَعْلَانٌ	♦ ♦ ♦	♦ ♦ ♦	ان خَفَقَانٌ = یورک چاریمق و اوینامق خفق	
فَعِيلٌ	♦ ♦ ♦	♦ ی ♦	رَجِيلٌ	رحل
فَعْلُولَاتٌ	♦ ♦ ♦	♦ ♦ ♦	و ت دَيُّومَتٌ = دوام ایتک	دام (دوم)

اضطراب

اوجہی ستونی، یعنی: بالادہ کوستریلن موزونک آلتندہ کی لغتاری حفظ (ازبر) ایدیکز و املا لری بلا غلط یازوب زائد حرف لری تقریق ایدیکز .

س - بالادہ ذکر او اوانان مصدر ثلاثی مجرد لرہ، زائد حرف لری اولدینی حالده، نیچون «مجرد» دینایردہ «مزید فیہ» دینیلز ؟

ج - هر نه قدر مذکور مصدر ثلاثی مجرد لرک زائد حرف لری وار ایسده، یوقاروده کوسترلیدیکی وجهله، فعل ماضی مفرد مذکر غائب

صیغہ لری، اوچر حرفدن عبارت اولوب، اوزرلرنده زائد حرف بولونمادی ایچون: «مصدر ثلاثی مجرد» دینیلیر.

حروف زائده

س - مذکور وزنلرده کی زائد حرفلر هانکیلری در؟
ج - مذکور مصدر ثلاثی مجرد وزنلرنده کی زائد حرفلر:
ا و ی ت ن در.

س - حروف زائده، مصدر ثلاثی مجردلرک نره سنده واقع اولورلر؟
ج - حروف زائده (ا و ی ت ن) مصدر ثلاثی مجردلرک ایکنجی حرفندن سوکره، یاخود کلمه نک سوکنده واقع اولورلر.

س - دیمومت وزن فصل تشکل ایدر؟
ج - عین الفعللری (ایکنجی حرف) واو (و) یاخود یاه (ی) اولان کلملر دیمومت (فعلولت) وزننه نقل اولونمق ایچون، اولاه: ایکنجی حرفلری واو ایسه یاه قلب اولونور؛ یاه ایسه حالی اوزره قالیر. ثانیاً: صوک حرفلرینک تکریریله بیلرینه برر واو، و اواخر کلماته برر تاء (ت) زیاده سیله تشکل ایدر.

حیلولت = مانع وحائل اولوق فی الاصل حولولت
قیلولت = نصف نهار وقتنده اویومق « « قیلولت
شیخوخت = قوجه مق « « شیخوخت

حروف زائده نک معنالی

س - حروف زائده نه معنایه دلالت ایدرلر؟
ج - هر نه قدر مصدر ثلاثی مجردلر اوزرینه حرفلر علاوه اولونوب

وزنلری دکشیلیر ایسه ده، اکثریا معاجه تغیرات وقوع بولماز. مثلاً:
عُفِرَ = عَفُو اِیْمَکْ؛ عُفِرَان = کَذَا عَفُو اِیْمَکْ. دَخَلَ = کِیْرِمَکْ؛
دَخُول = کَذَا کِیْرِمَکْ.

س - وزنلرک دکشیله سیله معاجه هیچ تغیرات وقوع بولمازی؟
ج - بعضاً وزنلرک دکشیله سیله معاجه تغیرات وقوع بولور. مثلاً:
جَفَلَ = بَرْنَسَه نَکْ قابوغنی صومیق. جُفُول = صَاحْ پَرِشَان اولوق.
بَلَّ = بَرْنَسَه یی اصلاتمق. بُلُول = سَرِیْن یل اسمک.

مدرمظانات

مضالرک دکشیله سی اکثریا بابلرک دکشیله سندن نشأت ایدر؛ مثلاً:
بَلَّ = بَرْنَسَه یی اصلاتمق، (برنجی بابدن گلش در)؛ لکن بُلُول = سَرِیْن
یل اسمک، (ایکنجی بابدن گلش در). بالعکس، جَفَلَ = بَرْنَسَه نَکْ قابوغنی
صومیق، (ایکنجی بابدن گلش در)؛ لکن جَفُول = صَاحْ پَرِشَان اولوق،
(برنجی بابدن گلش در).

حَلَّ = جَوْزْمَکْ، (برنجی بابدن گلش در)؛ حُلُول = نَزُول ایدوب
قونمق، بیتک، منتهی اولوق، (ایکنجی بابدن گلش در).

بابلرک دکشیله سنی آکلامق، بر درجه یه قدر صرف صرف عربی یی
بیلکه متوقف در؛ ایمدی سهولت ایچون مبتدیله، لغت کتابلرینه
مراجعتله معاجه حل مشکل ایده بیلرلر.

کلمه لرک وزنلری

س - برکله نَکْ هانکی وزنده اولدینی نصل بیلینیر؟
ج - برکله نَکْ هانکی وزنده اولدینی اوج سی ایله بیلینیر:

۱ - عدد حروف؛ ۲ - مزیدات؛ ۳ - حرکات ایله. مثلاً:
«حقارت» کله سنک عدد حروفی بش در: مزیداتی، (زائد حرفی)
ایکنجی حرفندن صوکره واقع اولان (الف) ایله آخرنده کی (ت) در،
حرکه لری اوچ اوستون در. ایمدی حقارت کله سی شهادت و زننده در؛
زیرا شهادت کله سنک دمی عدد حروفی بش، مزیداتی، (الف) ایله
(ت)، حرکه لری اوچ اوستون در.

س - برکله نك هانکی وزنده اولدینی کوسترمکدن مراد نه در؛
ج - برکله نك هانکی وزنده اولدینی کوسترمکدن مراد، او
کله نك ماده اصلیه سی، زائد حرف لری، حرکاتی معاً کوسترمک در.
آئیده کی کله لرك هانکی وزنده اولدقلری، ماده اصلیه لری
و زائد حرف لری (اگر وار ایسه) بولکنز.

۹ نمره

وضع = قومق. وقوع = دوشمک. وصول = ایریشوب اولاشمق.
حکم. وعد = سوز و یرمک. ورود = کلک. هجران = ترک ایله مک.
فقدان = یتیرمک. هوب = یل اسمک. نسیان = اونوتمق. کتم =
صاقلایوب سویله مه مک. طنین = ویزرده مق. زلیل = آباق قایمق. شباب،
شباب = کنجلاک. غیبوت = غائب اولمق. خوف = قورقمق. خسوف =
آی طولمق.

۴ نمره

کسوف = کونش طولمق. جلوس = اوتورمق. ولادت = طوغمق
طلوغورمق. عبور = کچمک. قعود = اوتورمق. دوران = دونمک. جریان
= آقق. طلوع = کونش طوغمق. نزول = قونمق، آشاغی اینمک.
یتوت = کچه مک. صعود = یوقاری چیقمق. فوران = فشقرمق.

رُکوب = بيمك . اَمَكان = پارلداق . شُهود = حاضر اولق . وُلوج =
 كيرمك . طهارت = پاك اولق . عِلْم = بيلمك . سكوت = صوصق . رفع
 = بوجه لئتك . رجوع = كيرى دونمك . قِي = استغراغ . رسوب =
 صويك ديبنه چوكمك . فُهم = آكلامق .

۴ نمره

كَسْب = قازانق . جَاب = آخر محلدن كئيرمك . غروب = كونش
 باتق . وِجدان = بولق . صعوبت = كوچلك . اَتِيان = كلك . كدورت
 = بولاقلق . شُناعَت = پك آشورى قبيح اولق . نُكول = دونمك ،
 جايقم . رَجعت = كيرى دونمك . عروج = يوقارى چيقمق . حمرت
 = قيرمزى اولق . قَناعت = قسمننه راضى اولق . كفايت = كافى اولق .
 هبوط آشاغى اينمك . سُكر . ذِكْر . وقايه . صَحابت . جَسارت . حايه . رُجحان
 = مرجع اولق . خَلجان = اضطراب . سُكران = نعمتشناسلق . لزوم
 = لازم اولق . حلاوت = طائىلىق . سَمع = ايشيتمك . زياده = زائد اولق ،
 آرتمق . شمول = شامل اولق . رَغَبَت . مُثول = برينك اوكنده آياق
 اوزره ديكلوب طورمق .

تحليل

س - وقوع و رجحان نه كلمه لردر؟

ج - وقوع، دخول (فُعُول) وزننده مصدر نلاقى مجرددر؛
 زائد حرفى، عين الفعلى مابعدنده (ايكنجى حرفدن صوكره) واقع اولان
 «و» ماده اصليه «وقع» در. - رجحان، عُفْران (فُعْلان) وزننده
 مصدر نلاقى مجرد، زائد حرفلى، نهايتنده واقع اولان «ان»
 ماده اصليه «رجح» در.

مصدرلرک بنالری

س - هانکی وزنک بناسی متعدی ایچون در؟
 ج - کتب (فعل) وزنک بناسی اکثرا متعدی ایچون در.
 مثلا:

جرح = یاره لاق	فهم = آکلامق
اخذ = آلق	غرس = آفاج دیکمک
ربط = باغلامق	خلق = یاراتمق
اکل = یمک	ضرب = دوکمک، اورمق

س - هانکی وزنلرک بناسی لازم ایچون در؟
 ج - قُمُول، قُمُوَات، قُئَالَ، قُئِلْ، قُئَلَان، قُئَالَتْ وزنلرنده اولان
 مصدرلرک بنالری اکثرا لازم ایچون در.

قعود = اوتورمق	هبوب = یل اسمک
رطوبت = یاش ونماک اولمق	برودت = صوغومق، صوغوقلق
نحوست = اوغورسز وناه بارک اولمق	صعوبت = کوچ و دشوار اولمق
سعال = اوکسورمک	نباح = کوبک حولامق
طنین = سینک ویزرده مق	انین = ایکله مک
سیلان = آقمق	دوران = دونمک
طیران = اوچمق	جریان = آقمق
حلاوت = طاتلی اولمق	طهارت = پاک اولمق

اوزان سائرده اولان مصدرلرک لازم ایله متعدی بیننده مشترکدرلر.

مصدرلرک سماعی اولمسی

س - مصدر ثلاثی مجردلر قیاسی، یوقسه سماعی می درلر؟

ج - مصدر ثلاثی مجردلر سماعی درلر؛ ایمدی هر بر فعلک مصدری؛
استه نیلن وزن اوزرینه قوللانیله ماز. مثلاً: «دخل» ك فُعل وزنی
(دخول) کلیر؛ لکن فُعلان وزنی (دِخْلان) کلز. بالعکس «حرم» ك
فُعلان وزنی (حِرمان) کلیر؛ لکن فُعل وزنی (حُرُوم) کلز.

س - بر مصدرک هانکی وزن اوزره قوللانیلش اولدینی نره دن
تصدیق اولونور؟

ج - بر مصدرک هانکی وزن اوزره قوللانیلش اولوب اولمادینی؛
یالکمز لغت کتابلرندن تصدیق اولونه ییلیر. و اصول ضبط و حفظی
ایسه، کتب معتبره و محررات مقبوله مطالعه ایتمکله اولور.

بك آز قوللانیلان مصدر ثلاثی مجردلر

س - باشقه وزنلرده مصدر ثلاثی مجردلر وارمی؟

ج - باشقه وزنلرده بك آز قوللانیلان مصدر ثلاثی مجردلر
دخی واردر. مثلاً:

زائد حرفلری

فَعَالِيَتٌ ♦ ♦ ♦ ایت

کراهیت = خوشلانمایوب ایگرنمک. علانیت = بر نسنه ظاهر
و آشکاره اولوق. رفاهیت = خوش حال و راحت اوزره اولوق.
نصاحیت = اوگون و یرمک. فهامیت = آکلامق.

معرضه

صلاحیت (بالتشدید) = بر کیسه برایشه مأذون و مرخص اولوق؛
مصدر مقامنده مستعمل در.

فُعُولِيَّتَ ♦ ♦ ♦ و ♦ ♦ يَّت

عبودیت = قول اولمق. خصوصیت = دوست اولمق، مختص اولمق.
رجولیت = ارلك. شیوخیت = شیخ اولمق، قوجه مق. الوهیت. ربوبیت.
طفولیت = چو جوقلق.

تَفْعَالُ [*] ♦ ♦ ♦ ا ♦ ♦ ت

تذکار = کثرله ذکر ایتک. تسیار = کثرله کزmk. تعداد =
صایمق. تلعب = کثرله اوینامق. تجوال = چوق دولانمق.

مَرْمُظَ

تسیار کلمسی، لسان عربیده کثرله کزmk معناسنده ایسه ده،
لسان عثمانیده ارسال ایتک، کوندرmk معناسنده قوللائلشدر.
شاذ اوله رق قارک کسریله ایکی مصدر کلشدر. تبیان = واضح
و آشکاره قیلحق. تلقاء = کورشمک، بولشحق، ملاقات.

فَاعِلَتِ ♦ ♦ ♦ ا ♦ ♦ ت

عافیت = صحت و سلامتده اولمق.
خالصت = (بر نسنه) خالص و صافی اولمق.
باقیت = اولکی حال اوزره قالمق.
واقیت = حفظ و صیانت ایتک.

[*] تفعال وزننده اولان مصدرلر، هر نه قدر عند البعض «تفعیل» دن
«مصدر بلائی» مزید فیه «ایسه لوده عند الاکر تلایدن مبالغة مصدرلردر»

فُعِلْ ♦ ♦ ♦ ی

بُشِّرِی = مزده ویرمك، بشارت.

رُجِئِی = كیری دونمك.

فَعِلْ ♦ ♦ ♦ ی

ذِكْرِی = ذكر ایتك، آ كمق.

شِغْرِی = كوزل فهم وادراك ایلهمك، طایبق.

فَعَلْ ♦ ♦ ♦ ی

دَعَوِی = «شو شی بنم حقم در» دیو ادعا ایتك.

شَكَوِی = برکیسه ضعف حالتی اخبار ایلهمك.

فَعِلْ ♦ ♦ ♦

خَنِیقْ یاخود خَنِیقْ بوغمق.

لَعِبْ » لَعِبْ اویون اوینامق.

كَذِبْ » كَذِبْ یالان سویله مك.

صَحَّكْ » صَحَّكْ كولمك.

فُعِلْ ♦ ♦ ♦

هُدِی = طوغرو یوله کیتك.

سُرِی = کچه کیتك.

فُعَالَتْ ♦ ♦ ♦ ت

بُعَايَتْ = ایسته مك، طاب ایتك.

عَوَادَه = خسته نك خاطرینی صورمغه کیتك، عیاده مریض.

فَعَلَتْ ♦ ♦ ♦ ت

سِرَقَتْ = چالاق (سین ک فتحه سی حذف اوله رق سِرَقَتْ قول لانیلیز).

فَعَلَتْ ♦ ♦ ♦ ت

حرکت = قیلدا مقء، دبر نمک.

غلبه = اوستون و یگین اولق.

فَعِیْلَتْ ♦ ♦ ی ت

عزیمت = کیمک.

قطیمت = ترک و هجران.

فَعُول ♦ ♦ ♦ و

قبول = تکلیف اولونان نسنه یی رد ایتمه یوب آلق.

طهؤر = پاک اولق.

ولوع = بر نسنه یه پک حریم اولوب دوشکون اولق.

وضوء یا خود وضوء = آبدست آلق.

فَعْلَان ♦ ♦ ♦ ان

کِئان = (اصلی کویان) بورجنی ادا ایتمه یوب عوق

(کجکدرمک) و تأخیر ایتمک.

فَعِیْلَى ♦ ♦ ی ی

دِلیلی = فن دلالتده مبالغه ایله مهارتلی اولق.

خَلِیفَى = بر کیمسه خلف اولق.

رَحْمَتِي = بِكَ قَانْدَرْمَق .

رَحْمَتَا = مِبَالَقَه اِيلَه آتَشْتَق .

فَعْلَوْتَ ♦ ♦ ♦ وَت

رَحْمَتُونَ = مَرَحَمَت عَظِيْمَه، مِبَالَقَه اَوْزَرَه مَرَحَمَت اَيْتَمَك .

مَلِكُونَ = عَزَّ وَسُلْطَنَت .

جَبَرُونَ = كَبَر وِعَظْمَت وِجَلَالَت .

عَظْمُونَ = كَبَر وَنُخُون .

مَوْعِظَه

فَعْلَوْتَ وَزَنْنَدَه اَوْلَانِ كَلَهْلَرَه عِنْدَالَاكْثَر مَصْدَر مَعْنَانِي اَشْعَار
اَيْدِن اَسْمَلَرْدَر؛ لَكِن عِنْدَالْبَعْض مِبَالَقَه مَصْدَر لَرْدَر .

ادغام

س - حَرْفِيْن مِتْجَانَسِيْن بِر يَرْدَه بُولُونُورَسَه نَه حَالِ وَاَقِع اُولُور؟
ج - حَرْفِيْن مِتْجَانَسِيْن (بِر حَسْدَن اَوْلَانِ اَيْكِي حَرْف) بِر يَرْدَه
بُولُونُور وَ اُولَكِيْسِي دَخِي سَاكِن اُولُورَسَه، اَووقْت اِدْغَام اُولُونُور
(بِرِي حَذَف اُولُونُوب دِيكْرِي اَوْزَرِيْنَه شُدَه قُونِيْلُور .)

فَكَ = اَیْرَمَق   كَتَبَ وَزَنْنَدَه . فِی الْاَصْل   فَكَكَ

عَدَّ = صَايَمَق   "   "   عَدَد

مَدَّ = اَوْزَاتَمَق   "   "   مَدَد

ظَنَّ = صَانَمَق   "   "   ظَنَن

مَسَّ = طَوْقَمَق   "   "   مَسَس

رَدَّ = کِبَرِي حَوْبَرْمَك   "   "   رَدَد

حَلَّ = چوزمك   »   »   »   حل
ذَمَّ = فصل وغیبت ایتمك   »   »   »   ذم

اعلال

س - «واو» و «یا» م کله نك سوکنده بولونورلرسه نه حال واقع اولور؟

ج - «واو» و «یا» م کله نك سوکنده بولونور و ماقبلری دخی ساکن حرف صحیح اولورسه، او وقت «واو» و «یا» حالری اوزره بلا تغیر قالیرلر. مثلاً:

لَقَوُ = ابطال ایتمك. سَهُو = غفلت ایدوب یا کلق. عَزَوُ = بر آدمی بر کیسه به نسبت ایله مک، اسناد ایتمك. سَنَى = غیرت ایتمك. رَأَى = کورمك. مَنَى = یورومك. هَجَوُ = شمر ایله ذم ایتمك.

س - آخر کله ده واقع اولان «واو» و «یا» نك ماقبلرنده الف زائده اولورسه نه حال واقع اولور؟

ج - آخر کله ده واقع اولان «واو» و «یا» نك ماقبلرنده الف زائده اولورسه، (واو) و (یا) همزه به قلب اولونورلر. مثلاً:

حیاء = اوتانمق	فی الاصل حیاء
جزاء = عوض و مقابله ایتمك	» جزای
فناء = یوق اولمق، عدم	» فنای
بقاء = اولکی حال اوزره قالمق	» بقای
رجاء = یالوارمق	» رجاو
رضاء = خشنود اولمق	» رضاو

بکاء = آغلامق	» بکای
دُعاء = چا عرق	» دُعاو

موضوعه

لسان عثمانیده همزه لر حذف اولونوب، «حیا»، «جزا»، «بقا»
و سائرہ، بلا همزه یازیلرلر.

س - کلمه نك صوکنده بولونان «واو» و «یا» نك ماقبلری مفتوح
اولورسه نه حال واقع اولور؟

ج - کلمه نك صوکنده واقع اولان «واو» و «یا» نك ماقبلری
مفتوح اولورسه، او وقت (واو) و (یا)، «الف» قلب اولونورلر. مثلاً:
سَخَا = (جوانمرد) جو مرد اولق، جو مردك، سخاوت. فی الاصل سَخَوُ
هُدًى = طوغرو یوله کیتك

» هُدًى
» رِضًا = خشنود اولق
» رِضًو
» شَرًى = ساتون آلتق
» شَرًى

س - واو نه وقت یا به قلب اولونور؟

ج - واو نك ماقبلی مکسور اولورسه، او وقت (واو)، «یا» به قلب
اولونور. مثلاً:

قیام = قالقمق فی الاصل قِوام

صیام = اوروج طومتق » صِوام

صیانت = محافظه ایتك، قورومق » صِوانت

ریارت = کورشمکه کیتك » رِزوارت

س - «مثال و اوایلر»، فَعَلَتْ وزننده مصدر اولورلرسه نه حال
واقع اولور؟

ج - مثال و اوایلر (برنجی حرفی واو) فَعَلَتْ وزننده مصدر

اولور لورسه، واو حذف اولونوب کسره سی، عین الفعلنه (ایکنجی حرف) ویریلیر، مثلا :

صِفَتْ = بر بنه بی وصف ایتک ؟	فی الاصل وصفت
صَلَّه = قاوشق ؟	» » وصله
هَبَه = بخش ایتک ؟	» » وهه
سَمِعَه یا خود سَمَعَه = کنش اولق ؟	» » وسعه
رَقَه = ایناق ؟	» » رقه
عَظَه = وعظ ایتک ؟	» » وعظه
زَنَه = طارتمق ؟	» » وزنه

س - کله نک لام الفعلی «واو» اولورسه «دخول» و «سهولت» وزنلرنده نه حال واقع اولور ؟
ج - کله نک لام الفعلی «واو» اولورسه، «دخول» و «سهولت» وزنلرنده اذغام اولونور. مثلا :

أَبَوْتُ = بابا اولق، پدرک ؟	فی الاصل ابوت
أَخَوْتُ = قارنداش اولق، قارنداشلق ؟	» » اخوت
بَنَوْتُ = اوغول اولق، اوغولق ؟	» » بنوت
سَمَوْتُ = یوکسک ؟	» » سمو
عَلَوْتُ = » ؟	» » علو
دَنَوْتُ = یاقین اولق، یاقلاشق ؟	» » دنو

س - کله نک لام الفعلی «همزه» اولورسه «سهولت» وزننده نه حال واقع اولور ؟

ج - کله نک لام الفعلی «همزه» اولورسه، «سهولت» (فعولت) وزننده «واو» قلب اولونه رق اذغام اولونور. مثلا :

مُرُوْتُ = آدمَلک، انسانیت؛ فی الاصل مُرُوْتُ
 نُبُوْتُ = پیغمبرک، پیغمبر اولق؛   »   »   نُبُوْتُ
 س - «شکوی» نک «واو» ی، «رأس» و «بدن» کله لرینک همزه لری
 «عبادت» (فعالت) وزننده نه حال کسب ایدرلر؟
 ج - «شکوی» نک «واو» ی، «رأس» و «بدن» کله لرینک همزه لری،
 «عبادت» (فعالت) وزننده «یا» یه قلب اولونورلر؛ مثلاً:
 شکایت = برکیمسه ضعف حالتی اخبار ایتک؛ فی الاصل شکاوت
 ریاست = رئیس اولق، رئیسک؛   »   »   ریاست
 بدایت = باشلامق، باشلانمق؛   »   »   بدایت
 س - قلب، حرکت واضطراب مغالرنده اولان فعللرک مصدرلری
 هانکی وزن اوزرینه کلیرلر؟

ج - قلب، حرکت واضطراب مغالرنده اولان فعللرک مصدرلری،
 اکثراً «فَعْلَان» وزنی اوزرینه کلیرلر. مثلاً:

دوران = دونمک .	غلیان = قاینامق .
سیلان = آقق .	جیشان = قاینامق .
زوان = صبرامق ، وتوب .	ذوبان = اریمک .
هیجان = توزیمق وَفْتنه قویمق .	فوران = صو فشقیمق .
خلجان = اضطراب .	طیران = اوچق .
فیضان = صو کثرتندن چای	جولان = دولانمق ، دونمک .
کبی طاشوب آقق .	همیان = سرکردان و متعیر اولق .
خفقان = قلب اوینامق ،	غیان = کوکل بولانمق .
حرکه القلب .	نعبان = پیگار کوزندن صو
ضربان = اورمق ، چاریمق .	قاینایوب جیقمق .

س - صناعت، منصب و بونلره مشابه معنارده اولان کله لرک
مصدرلری هانکی وزنلر اوزرینه کلیرلر؟

ج - صناعت، منصب و بونلره مشابه معنارده اولان کله لرک
مصدرلری، اکثراً «فَعَالَت» و بَعْضاً «فَعَّالَت» وزنلری اوزرینه کلیرلر.
تِجَارَت = دُولُکَرَلِک .

خِیَاطَت = تَرزِیَلِک .
جِیَاکَت = حُلَاہَلِک (جولہالِق)،
طَوَقومہ جِیَاق .

صِبَاغَت = قِیَوِجِیَلِک .
طِبَاعَت = کِتَاب بَاصِجِیَلِک .

زِرَاعَت = اِکِجِیَلِک .
جِدَادَت = دَمِیرِجِیَلِک .

تِجَادَت = یَوْرَاغَاجِیَلِک .
جِلَاقَت = بَرَبَرِک .

قِبَالَه = اِبَه لَک اِیْتَمَک، اِبَه اَوَلِق .
سِقَايَت = سَقَالِق .

نِظَارَت = بَکِجِیَلِک .
جِیَايَت = جَابِیَلِک ، اِجَارَات

وَقْفِیَه یَی طَوِیْلَامِق .
تِجَارَت = بَازَر کَانَاق .

رِیَاسَت = رِیْئِسلَک .
س - دَرَد، عَلت و مَرَض مَضَالرِنْدَه اولان مَصْدَرلَر هَانکی
وزنلر اوزرینه کلیرلر؟

وَصَايَت یَاخُوْد وَصَايَت = وَصِیَلِک .
فِلَاحَت = جَفْتِجِیَلِک .
خِطَابَت = خَطَابَت = خَطِیْبَلِک .
حِجَامَت = حِجَامَت = حِجَامَلِک ،
حِجَامِجِیَلِک .
وَلَايَت = وَايَت = وَايَلِک .
وَلِیَلِک .
سَفَارَت = سَفِیرَلِک ، اِیْلِجِیَلِک .
نَظَارَت = نَظَرَلِک .
وَكَالَت = وَکِیَلِک .
طَبَايَت = حَکِیْمَلِک ، طَبِیْبَلِک .
کِهَانَت = غَاثِبِدَن (کَوِیَا) خَبَر
وِیْرَمَک .
کِهَانَت = کَاهَنَلِک وَ فَاالجِیَلِک
حَرَفْتَنَه دِیْنِیَیْر .

ج۔ درء، علت ومرض مضارع اولان مصدر لڑے اکثراً
 «فعل» و«فعل» وزن لری اوزرینه کلیرلر. مثلاً :

سعال = اوکسورمک .	تعب = زحمت چکوب یورلق .
زکام = نزلہ اولق .	عرج = طوباللق .
عطاس = آقسیرمق .	وجع = آغریمق .
دوار = باش دونمک .	

س۔ صوت معناسنده اولان فعللرک مصدر لری هانکی وزنلر
 اوزرینه کلیرلر؟

ج۔ صوت معناسنده اولان فعللرک مصدر لری، اکثراً «فعل»
 و«فعل» وزن لری اوزرینه کلیرلر. مثلاً :

دُباب = قارغه اوتتمک .	صریف = قلم، قابو، دیش
صراخ = شدتله حایقیرمق .	چقردامق؛ صوجکرکن مقلا.
سهیل = آت کیشنه مک .	ره، یاخود جرخ چقردامق .
طنین = سینک ویزرده مق .	این یاخود اُنان = درد و المدن
نباح = کومک حولامق .	ناشی ایگله مک و ناله قیلق .
ضباح = آت قسمی هاراتی ابله	عویل = رفع صوتله آغلایق
سسلتمک .	رنین = حایقیرمق .
حُوار = قویون وکھی مله مک .	نغیر = حایقیرمق، نعره حکمک .
رغاء = حیوانانر دوات	صفیر = صیصاق (ایصلق) چالاق .
الاخفاف باغرمق .	هریر = کلب صوغوقدن صیر.
نقاء = قویون وکھی مقوله سی	لانوب حایقیرمق .
مله مک .	خریر = صو آقارکن چاغلایق .

صوگره طیشاری و ږمک، کوکس کچورمک.	نقیق = چوبان، قویونه حایقیرمق.
شهیق = آغلایان کیسه هنجقیرمق.	صریر = قلم و قاپو قچردامق.
زئیر = آرسلان باغیرمق.	ضبیح = شمانه ایتک.
نیق = اشک آکیرمق.	زفیر = صولوغی اوزون او- زادی ایجری چکدکدن

س - الوان معنارنده اولان فعللرک مصدرلری هانکی وزن اوزرینه کلیرلر ؟

ج - الوان (رنکله، یعنی: قیرمزی، صاری، اسمر و ساره) معنارنده اولان فعللرک مصدرلری، اکتریا «فَعَلَت» وزنی اوزرینه کلیرلر. مثلاً :

حَرت = قیرمزیلِق .	شَبت = قیرحل اولق .
سَرت = اسمرلک .	صَرت = صاریلِق .

س - قرابت و نسب معنارنده اولان مصدرلر هانکی وزن اوزرینه کلیرلر ؟

ج - قرابت و نسب (یعنی: بابا، آنا، اوغول، قارنداس، بابا و آنا طرفلرندن اولان حصاق) معنارنده اولان مصدرلر، اکتریا «شَهِوَا» (فَعُولت) وزنی اوزرینه کلیرلر. مثلاً :

أُحَوَّت = قارنداشاق .	أُبُوَّت = بابا اولق، پدرلک .
عُمُوَّت = عموحه اولق .	أُمُوَّت = والدهه اولق، والدهلک .
حُوُوَلَت = طایی اولق، طا- بیاق .	بُنُوَّت = اوغوللِق، اوغول اولق .

س - هانکی وزنلر کثرت و مبالغه معنالیری اشعار ایدرلر ؟

ج - «فَعِلِي»، «فَعَال» وَ «قَطُول» وزنلرده اولان مصدر ثلاثی مجردلر، کثرت و مبالغه معنایینی اشعار ایدرلر. مثلا:

رحمت = مبالغه ایله آتشق.	رحمت = مبالغه ایله مرحمت
حشی = پک قاندرمق.	ایتمک.
تذکار = کثرته ذکر ایتمک.	رهوت = چوق قورقق.
تلخاب = کثرته اوینامق.	

س - اجوفلر (ایکنجی حرف اصلیی واء، یاخود یا اولان کلمه) اکثریا هانکی وزنلر اوزرینه کایرلر؟

ج - اجوفلر، اکثریا «فَعْل»، «فِعال»، «فَعَالَت»، «فَعْلَان» وَ «فَعْلُوکَت» وزنلری اوزرینه کایرلر. مثلا:

قول = سوز سویله مک.	ضیافت = برقاچ ذاتی دوستانه
دور = دونمک، (دوندرمک).	واکراماتله اطعام ایتمک.
میل = بریانه اگیلمک، مائل اولمق.	صیانت = صاقلامق، حفظ.
سیر = یورومک.	سیاست = تأدیب و مجازات ایتمک.
قیام = آباغه قالمق.	عیادت = خسته نک خاطرینی
عیاذ = صیغتیق.	صورمغه وارمق.
صیام = اوروج طومتیق.	دیمومت = دوام ایتمک.
زیارت = گوروشمکه کیتمک.	قیدودت = دابه بی اوکندن چکمک

س - اواخر کلماتده بولونان تاء زاندهلر، لسان عربیده نه صورته یازیلیرلر؟

ج - اواخر کلماتده واقع اولان تاء زاندهلر، لسان عربیده مدور (یووارلاق) (ة، ة) یازیلهرق اوزرینه نقطه لری وضع اولونور. مثلا:

رحمة، حركة، خلافة، خدمة، شهادة، حامية، غلبة، وقاية، حكاية،
مصدرلرینک آخرلرنده بولونان «تاء زائده» لر کبی .

س - مذکور ثلاثی مجرد مصدرلرینک آخرلرنده واقع اولان
«تاء زائده لر» لسان عثمانیذه نه صورتله قوللانیلر لر ؟

ج - مذکور ثلاثی مجرد مصدرلرینک آخرلرنده واقع اولان
«تاء زائده لر» عثمانلی لساننده ایکی دورلو قوللانیلر لر: ۱ - تاء طویه
(اوزون ت) صورتنده: رحمت، حرکت، خلافت، خدمت، شهادت .
کله لرینک آخرلرنده بولونان «تاء زائده» لر کبی . ۲ - نقطه لری اسقاط
اولونه رق های رسمیحه حکمنده قالیر لر، که «هاء موقوفه» تعبیر اولونور .
لر . حمایه، غلبه، وقایه، حکایه کله لرینک آخرلرنده بولونان تاء زائده لر
(ه، ه) کبی .

بونک قاعده مضبوطه سی اولمایوب یالکز استعمالدن آکلاشیلیر .

س - عربی مصدر لر، عثمانلی لساننده نه معناده قوللانیلر لر ؟

ج - عربی مصدر لر، عثمانلی لساننده قلیلاً مصدر اصلی، کثیراً
اسم مصدر اوله رق قوللانیلر ؛ و سائر اسم لر کبی نصریف اولونور لر .
مثلاً:

بیع = صاتمق معناسنده، مصدر اصلی، صاتش معناسنده اسم مصدر در .
شری = صاتون آلمق « » « صاتون آلتش » « » « .
عبادت = طایمق « » « طایش » « » « .
نصرت = یار دیم ایتک « » « یار دیم » « » « .
علم = بیلک « » « بیلش » « » « .

س - اقسام سبعة نه ديمكدر؟

ج - اصطلاحات صرفيه ده، اقسام سبعة يدي قسم كلهلر ديمكدر، كه
 ۱ - سالم، ۲ - مضاعف، ۳ - مهموز، ۴ - مثال، ۵ - احواف،
 ۶ - ناقص، ۷ - لقيف درلر.

س - مذکور يدي دورلو تقسيماتدن مراد نه در؟

ج - مذکور يدي دورلو تقسيماتدن مراد، كلمات عربييه ده واقع
 اولان قواعد و تبدلاتني قولايجه ايضاح ايتمكدر.

امطار مهم

كلمات عربييه نك قواعد و استقفاقاني لايقيه تحصيل، ضبط و حفظه
 مدار اولق ايجون، اقسام سبعة بي بيئك، و هر بر كله يني اصطلاحات
 صرفيه سيله تسميه ايتمك متعينه الزمدر.

س - حروف عربييه قاج قسم در؟

ج - حروف عربييه ايكي قسم در: ۱ - «حروف عات» ۲،
 - «حروف صحيه».

س - حروف عات هانكيلري در؟

ج - حروف عات «ا، و، ي» حرفلري در.

س - حروف صحيه هانكيلري در؟

ج - حروف صحيه «ا، و، ي» دن خارج قالان حرفلر در.

- س - کلمات عربیہ قاج قسم درلر؟
 ج - کلمات عربیہ، فعل اولسون، اسم اولسون، نوع حروف
 اصلیه جهتیه، ایکی قسم درلر: ۱ - صحیح، ۲ - معتل [°] .

صحیح

- س - هانکی کلهیه «صحیح» دینیلیز؟
 ج - ماده اصلیه سنده «واو»، «یاء»، «بونلردن مقلوب» الف
 اولمایان کلهیه، «صحیح» دینیلیز. مثلاً: قتل، حفظ، حرف، شخص، اثر،
 رأس، بدء، ضرر، مدد، «صحیح» درلر .

- س - صحیح قاج قسم در؟
 ج - صحیح اوج قسم در: ۱ - سالم، ۲ - مضاعف، ۳ - مهموز.

سالم

- س - هانکی کلهیه «سالم» دینیلیز؟
 ج - ماده اصلیه سنده «واو»، «یاء»، «همزه» (أ) و «تضعیف»
 (برجنسدن ایکی حرف) اولمایان کلهیه «سالم» دینیلیز. مثلاً:
 کرم، لطف، جنس، صنف، مثل، طفل، خاق، حکم، «سالم» درلر.

مضاعف

- س - هانکی کلهیه «مضاعف» دینیلیز؟
 ج - عین الفعلی الیه لام الفعلی جنس واحدن (برجنسندن)

[°] اکثر صریحون، کلمات عربیہ دهم ای قسمه عدم اعشاردره، لکن، اولاً:
 من جملة العضم والمثل ایکی قسم هم مشهوره تقسیم ایدرک ایدن موکره تعریض
 یعنی: مضاعفات بانیه و باله سی بیان و ایضاح ایدرک

اولان کلمہ مضاعف دینیلیر۔ مثلاً: مدد، عدد، شدت، حدت، مضاعف درلر۔

مهموز

س۔ هانکی کلمہ «مهموز» دینیلیر؟
ج۔ ماده اصلیه سنده «همزه» (أ) بولونان کلمہ، «مهموز» دینیلیر۔
مثلاً: امر، ابد، بئر، ذئب، جزء، برء، «مهموز» درلر۔
س۔ مهموز قاچ نوع در؟
ج۔ مهموز اوج نوع در: ۱۔ مهموز الفاء، ۲۔ مهموز العین، ۳۔ مهموز اللام۔

س۔ هانکی کلمہ «مهموز الفاء» دینیلیر؟
ج۔ فاء الفعلی «همزه» (أ) اولان کلمہ «مهموز الفاء» دینیلیر۔
مثلاً: امر، ابد، «مهموز الفاء» درلر۔

س۔ هانکی کلمہ «مهموز العین» دینیلیر؟
ج۔ عین الفعلی همزه اولان کلمہ، «مهموز العین» دینیلیر۔
مثلاً: بئر، ذئب، «مهموز العین» درلر۔

س۔ هانکی کلمہ «مهموز اللام» دینیلیر؟
ج۔ لام الفعلی همزه اولان کلمہ «مهموز اللام» دینیلیر۔ مثلاً:
جزء، برء، «مهموز اللام» درلر۔

معتل

س۔ هانکی کلمہ «معتل» دینیلیر؟
ج۔ ماده اصلیه سنده «واو»، «ياء»، یاخود (واو و یادن مقابوب)
«الف» بولونان کلمہ «معتل»، یاخود «غیر صحیح» دینیلیر۔ مثلاً:

- ۰ وصل، وعد، ذوق، دور، عفو، محو، یسر، یقط، میل، سیر، سی، رمی، حال، مال، ناب، «معتل» درلر .
- س - «معتل» قاج قسم در؟
- ج - «معتل» درت قسم در: ۱ - مثال، ۲ - اجوف، ۳ - ناقص، ۴ - لفیف .

مثال

- س - هانکی کلهیه «مثال» دینیلیر؟
- ج - فاء الفعلی «واو»، یاخود «یاء» اولان کلهیه «مثال» یاخود «معتل» الفاء دینیلیر. مثلاً: «وصل» و «یسر» «مثال» درلر.
- س - مثال قاج نوع در؟
- ج - مثال ایکی نوع در: ۱ - مثال واوی، ۲ - مثال یائی .
- س - هانکی کلهیه «مثال واوی» و هانکی کلهیه «مثال یائی» دینیلیر؟
- ج - فاء الفعلی واو اولان کلهیه: «مثال واوی» و یاء اولان کلهیه: «مثال یائی» دینیلیر. مثلاً: وعد، وصل کلهلری، «مثال واوی»، یسر و یقط کلهلری، «مثال یائی» درلر .

أَخَوْفُ

- س - هانکی کلهیه «أخوف» دینیلیر؟
- ج - عین الفعلی «واو»، «یاء»، یاخود «واو و یادن مقلوب») «ألف» اولان کلهیه «أخوف»، یاخود «معتل العین» دینیلیر. مثلاً: دور، ذوق، میل، سیر، مال و ناب، «أخوف» درلر .
- س - «أخوف» قاج نوع در؟
- ج - «أخوف» ایکی نوع در: ۱ - أخوف واوی، ۲ - أخوف یائی .

س۔ ہانکی کلمہ 'اجوف واوی'، و ہانکی کلمہ 'اجوف یائی' دینیلیں؟

ج۔ عین الفعلی 'واو'، یاخود (واودن مقلوب) 'الف' اولان کلمہ: 'اجوف واوی'، 'یاء'، یاخود (یادن مقلوب) 'الف' اولان کلمہ: 'اجوف یائی' دینیلیں۔ مثلاً: 'دور'، 'ذوق' و 'مال' کلمہ لری، 'احوف واوی'، 'میل'، 'سیر' و 'ناب' کلمہ لری، 'اجوف یائی' درلر۔

ناقص

س۔ ہانکی کلمہ 'ناقص' دینیلیں؟

ج۔ لام الفعلی 'واو'، 'یاء'، یاخود (واو و یادن مقلوب) 'الف' اولان کلمہ: 'ناقص'، یاخود 'مقتل اللام' دینیلیں۔ مثلاً: 'عفو'، 'محو'، 'سعی'، 'رعی'، 'مُهدی'، 'رضاء' 'ناقص' درلر۔

س۔ ناقص قاج نوع در؟

ج۔ ناقص دخی ایکی نوع در: ۱۔ 'ناقص واوی' ۲۔ 'ناقص یائی'۔

س۔ ہانکی کلمہ 'ناقص واوی' و ہانکی کلمہ 'ناقص یائی' دینیلیں؟
ج۔ کلمہ 'لام الفعلی واو' یاخود (واودن مقلوب) 'الف' اولورسہ: 'ناقص واوی'، 'یاء'، یاخود (یادن مقلوب) 'الف' اولورسہ: 'ناقص یائی' دینیلیں۔ 'عفو'، 'محو' و 'رضاء' کلمہ لری، 'ناقص واوی'، 'سعی'، 'رعی' و 'مُهدی' کلمہ لری، 'ناقص یائی' درلر۔

لصیف

س۔ ہانکی کلمہ 'لصیف' دینیلیں؟

ج - مادۂ اصلہ سندھ ایکی حرف علت (واو ویاہ و بونلردن مقلوب الف) پولونان کلہیہ 'لفیف' دینیلیر۔ مثلاً: ولی و وقایہ، ہوی، طی، حی، 'لفیف' درلر۔

س - 'لفیف' قاج نوع در؟

ج 'لفیف'، ایکی نوع در ۱ - لفیف مفروق، ۲ - لفیف مقرون۔
س - ہانکی کلہیہ 'لفیف مفروق' دینیلیر؟

ج - فاء الفعلی ایلہ لام الفعلی، حرف علت اولان کلہیہ: 'لفیف مفروق'، یاخود 'ممثل الماء واللام' دینیلیر۔ مثلاً: ولی و وقایہ کلہلری، 'لفیف مفروق' درلر۔

س - ہانکی کلہیہ 'لفیف مقرون' دینیلیر؟

ج - عین الفعلی ایلہ لام الفعلی، حرف علت اولان کلہیہ: 'لفیف مقرون'، یاخود 'ممثل العین واللام' دینیلیر۔ مثلاً: طی و حی کلہلری، 'لفیف مقرون' درلر۔

آئیدہ کی کلہلرک اقسام سیمہ دن ہانکیسنہ عائد اولدقلرینی تعین ایدیکز!

۴ - تفسیر

ریاست (رئاست). نشأت. الفت. بدل. فکر. فجأت. سؤال. انسیت. قاب. غرض. جرأت. قرائت. امن. بدن. خبر. کدر. دوام. بدایت (بدانت). الم. صدر. علم. قوم. موت. دعوت. قول. حیلہ. قید. ورود. وقوع. وجود. یمن. یقین. ہدایت. شکایت (شکاوت). ولادت. وفات. وقایہ. وضع. وصف.

متعلیہ - ضبطندہ سہولت اولیٰ ایچون بالادہ مذکور اقسام سبعہ بی
نظم جدول، تقسیمات اولیہ و ثانیہ سیلہ برابر بروجہ ترتیب آئیدہ یازلمشدر.

کرم	اسلم	مهموز	اقسام سبعہ
مدد	مضاعف		
مهموز الفاء	مهموز	مثال، یاخود	اقسام سبعہ
مهموز العین			
مهموز اللام		معتل الفاء	اقسام سبعہ
مثال واوی		اجوف یاخود	
مثال یائی		معتل العین	اقسام سبعہ
اجوف واوی		ناقص، یاخود	
اجوف یائی		معتل اللام	اقسام سبعہ
ناقص واوی		لفیف	
ناقص یائی			
لفیف مفروق، یاخود معتل الفاء واللام «وی»			
لفیف مقرون، یاخود معتل العین واللام «وی»			

اقسام سبعہ بی آئیدہ کی بیت جمع ایدر

سالمست و مثالست و مضاعف

لفیف و ناقص و مهموز و اجوف

س - عربی اسملرده و فعللرده واقع اولان حروف زائده قاج در؟
 ج - عربی اسملرده و فعللرده واقع اولان حروف زائده اون در:
 الف، همزه، واو، یاء، میم، نون، تاء، سین، لام، هاء.
 ا، آ، و، ی، م، ن، ت، س، ل، ه.
 س - حروف زائده بر ترکیب ایله کوستریله بیلیرمی؟

ج - صرفیون، متعلیه سهولت اولمق ایچون حروف زائده بی
 «الْیَوْمَ نُنْصَا» عربی ترکیبیه کوسترلر، که: «بوگون سن آتی اونو»
 درسک دیمک در. - بویدن ماعدا تراکیب سائر ایله دخی کوسر.
 مشلدر؛ لکن احتیاج مس ایتمه دیک ایچون آلردن صرف نظر اولوندی.

مروضه

لام و هاء حرفلری، بادرأ بر قاج کلهلرده زائد اولهرق واقع
 اولمشلدر، ریدل (رید) و عدل (عد) کلهلرده واقع اولان لام
 زائده لر کی.

أُمّ (والده) امطک حمی اولان «أُمَّهَات» کُوده «هاء زائده» سی کی

س - «اشتقاق» به دیگر در؟

ح - «استقاق»، برگزیدن - امطاً و معیّ ری ریه متناسب اولق
شرطیه - کلمه احرى حقیق و قهرع ایتک، یاخود «اخذ ایلهمک»
دیگر.

س - «اسماء مشتقه» به در؟

ح - «اسماء مشتقه»، مأخذری، یاخود محل صدور و اشتقاقی
اولان مصدرلردن اشتقاق ایدن کلملردر.

س - ثلاثی مجرد مصدرلردن اسقاق ایدن کلملر قاج نوع در؟

ج - ثلاثی مجرد مصدرلردن اشتقاق ایدن کلملر، (اسماء مشتقه)

طغور نوع در: ۱ - اسم فاعل، ۲ - اسم مفعول، ۳ - صفت مشبهه، ۴

- افعّل تفصیل، ۵ - مالمه فاعل، ۶ - مصدر میی، ۷ - اسم مکان،

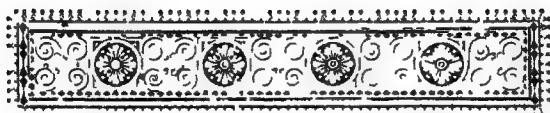
۸ - اسم زمان، ۹ - اسم آلت.

مروط

مصدر میی، هر به قدر ما حددن السده متعلیه سهواب اولق

ایچون مشتقات صیره سه کچرلشدر.

اسم فاعل

س - اسم فاعل نه در؟

ج - اسم فاعل، علی وجه الحدوث «ایدن»، یاخود «اولان»
مضالرخي اشعار ایدن کله در. مثلاً: شاهد = سهادت ایدن، ذاهب
= کدن، ناقص = اکسک اولان: «اسم فاعل» درلر.

س - اسم فاعل نه ورن اوزره یاییلر؟

ج - متعدی اولسون، لارم اولسون، مصدر بلانی مجردلرک
اسم فاعلی، یاساً وَمُطَرَدَاً «نَاعِل» (۰۰۱۰) ورنی اورره، ماده
اصیاهک فاء الفعلی (رنخی حرف اصلی) مابعدینه بر «الف» رباده
ایتمک، و عین الفعلنه کسره ورمکله یاییلر. مثلاً:

دحول = کیرمک (ماده اصیاهسی دحل) داخل = کیرن.

رکوب = بئمل (رکب) راکب = بین.

خروج = حقیقمق (خرج) خارج = حیفسان، بر

سنه دن طیشاری اولان.

صحابت = آرقه داساق (صحب) صاحب = آرقه داس

ویارد بمحیای ایتمک. ویارد یحیی اولان، (مالک

و متصرف اولان).

آئیدہ کی کلمہ لڑک، اولاً: زائد حرف لرینی (ا کر وار ایسہ)
قالدیروب مادۂ اصلیه لرینی بولک؛ آندن صکرہ تحریراً وَتَافِها «فَاعِل»
(۰۰۱۰) وزنی اوررہ «اسم فاعل» یابگز۔

نمبر ۵ -

بلوغ = یثتمک، ابرسمک۔	وعد = سوز ویرمک۔
سکون = آرام و قرار ایلہمک،	ورود = کلک، یثتمک۔
دیگمک، حرکتسزک۔	کتم = صاقلایوب سولہ مامک۔
قدرت = برشیتہ کوچی یتمک۔	ولادت = طوغورمق۔
نزاک = نازکلک۔	عبور = بجمک، مرور۔
ہدایت = طوغرو یول کوسزہ۔	نزول = قونمق، ایتمک۔
مک، طوغرو یولہ دلالت ایتمک۔	صعود = یوقاری چیقمق۔
حکایت = بروقعہنی، رخصو۔	سقوط = دوسمک۔
صی فل وروای ایتمک۔	سہود = حاضر اولمق۔
حریان = آقق۔	رعی = اوتلامق۔
شکر و شکران = نعمشناساق،	رفع = یوقاری قالدیرومق، یو۔
حمد و سائتمک۔	حہ لیتمک، یوکسلیتمک۔

نمبر ۶ -

وضوح = روشن وعبان اولمق۔	سلامت = بلا و قضان رعی
سلوک = یولہ کیرمک، کیتک۔	و سالم اولمق، قورتولمق۔
حضور = حاضر اولمق، (عیاب	وقوف = طورمق، آککاه
مقابلی)۔	و خبردار اولمق۔
نظارت = باقق، ناظر اولمق۔	نشر = سرمک، یایمق۔

جلب = آخر محلدن بکتیرمک.	عدالت = عدل، حق اجرا
خلوص = صافی و خالص اولق.	ایتمک.
حمایه = قوریمق، حفظ و صیا.	وقوع = دوشمک، ظهور ایتمک،
نت ایتمک.	واقع اولق.
لزوم = لازم اولق.	خلق = یاراتمق.
شمول = شامل اولق، ایچنه آلمق.	طلب = ایسته مک.
رجحان = مرجع اولق، باشقه	وهب = باغشلامق، بخش ایتمک.
برشیدن اونستون اولق.	غفران = یارلغتمق، عفو و ستر
جهل و جهالت = بیلز اولق،	ایتمک.
بیله مک، بیله مزلک.	بطلان = باطل اولق، بوش
قناعت = قسمنه راضی اولق، آز	و عبث اولق.
حوق بولدیغنه قانع اولق، بو.	قصور = اکسکلک، عاجز اولق.
لوندینی حالدن خشنود قالمق.	عمل = ایش ایشله مک.
رغبت = ایسته مک، آرزو ایتمک.	نطق = سوز سویله مک.
حمل = یوکلہ نوب کوتورمک.	منی = یورومک، پابان کیتک.
حمد = شکر و سپاس.	رجوع = کیری دونمک.
وراثت = وفات ایدن آدمک مالنه	کفایت = یتک، الویرر و یتشیر
وفای سببیلہ بالحق صاحب و	اولق.
متصرف اولق.	و نه = متخیر اولق.

نمبر ۷ -

ضرب = اورمق، دوکمک.	وجوب = واجب اولق.
حفظ = صاقلامق.	جمع = طویلامق.

صرفان = بيلمك.	صلاح = بر نسنه، بر شينه يارا.
مهارت = استادلق، ملكه.	شيق وَاوَبِقون اولوق، بوزوق
وصول = يتشكم.	اولمايوب ايني اولوق.
فتح = آجق، ضبط، تسخير	حصول = ايلري كلك، پيدا اولوق.
واستيلا ايتكم.	لبس = كيمك.
حذاقت = استادلق، مهارت.	قبول = بر شيني ردايتمه يوب آلمق.
عزيمت = كيمك.	ضبط = بصيرت و حسن تدبير
نرح = كيزلي، شيهلي و مشكل	و قوتله حفظ ايتكم، كندی
اولان شئي آجق، ايضاح ايتكم.	داره تصرفنه آلمق.
كتب = يازمق.	كمال = تمام اولوق.
حجز = ايكي نسنه نك آرا لغتي	صبر = تحمل ايتكم، كوج وقتار.
فصل ايتكم، باغلامق.	ده طايانوب كندی نفسي
سبقت = بكمك.	ضبط ايتكم.
وضع = قومق.	وعظ = جماعته، دينه متعلق
حكم = دعاوي بي فصل وقضا	نصيحت ايتكم.
ايلاهه نك.	خلود = ابدى و دائمى قالمق.
جلوس = اوتورمق.	صنع = اينسلا ممل، اش يايتمق،
قعود = اوتورمق.	ايش دوزمك.
خلق = ياراتمق.	نقصان = اكسيمك.

نمبر - ۸

رحمت = مرحمت ايتكم.	ظهور = آسكاره و پيدا اولوق.
ملك = مالك اولوق.	منع = ياساق ايتكم.

مضی = چمک.	سکوت = صومیق.
عجز = ضعف، قوتسزک، عدم اقتدار.	شحات = دشمنک کدر و مصیبتنه
خدع = آلتامق، دوباره ایتمک.	مسرور اولق، کوتو حالنه
قبض = آلق، بر شیئی ال ایله طومتق.	سویتمک.
عُری = چیلانلق.	سرق = خرسزلق، چاللق.
جذب = چمک.	غلبه = اوستون ویگین اولق.
بمٹ = کوندرمک، ارسال.	قطع = کسمک.
صدور = ایلری کلک، حاصل اولق.	شرع = عرف شریعتده امر و
	نهی کبی احکامی مشتل سلوک
	ایله جهک آیین وعادت وضع
	الله مک.

نمبره - ۹

فعل = ایشله مک.	عصم = (عصمت) منع ایله مک،
عبادت = طایمق.	حفظ و صیانت ایله مک، عیب
غفلت = دقتسزک ایتمک، قید سزلق.	و کنه ایدن صافتمق.
جرح = یاره لاق.	نظم = دیزمک.
بخل = خسیسلیک.	فضل = کرم، عنایت، فضیلت.
فسق و فسوق = کوتولک ایتمک.	کفر و کفران = انکار ایله مک.
شعر = غزل و قصیده کبی	عرض = بر کیسه نک اوگنه بر
موزون، منظوم و مقفی سوز	ایش ظهور ایتمک (کوسترمک).
سویله مک.	سجود = سجده ایتمک، نمازده
	باشنی یره قومق.

سمع = ایشتمک.	سلف = زمان ماضیده کلوب
لسیان = اونوتمق.	کچمک .
صحت = بسکوت، خاموش اولمق،	نقل = بریردن باشقه یره کو-
صوصمق .	چورمک، حکایه ایتمک .
تبات وتبوت = پایدار و برقرار	بحث = برشی حقننده سوز
اولمق .	سویله مک.
ندامت = پشیمانلق.	جحد = بیایرایکن انکار ایتمک.
خدمت = (خدمت) قوللق ایتمک.	وجوب = واجب و لازم اولمق.

من - کلمه نك فاء الفعلی همزه اولورسه اسم فاعلنده نه حال واقع اولور؟

ج - کلمه نك فاء الفعلی همزه (ا) اولورسه، نلانی اسم فاعلنده (الف ساکنه، همزه مفتوحه دن صکره واقع اولدینی ایچون) الف حذف اولونوب آکا مقابل همزه سویله (آ) مد اولونور. مثلا:

امر = بیورمق (فی الاصل الامر) آمر = امر ایدن، بیوران.

اجر = اجرتله کرایه ویرمک (» اجر) آجر = کرایه ویرن.
ابق = قول افندیسندن (» البق) آبق = افندیسنندن
قاجمق . قاجان قول .

(اخر) (» احر) آخر = صوک اولان،
اخیر، (اول مقابلی).

اکل = ییمک (» اکل) آکل = یین .
اخذ = آلمق (» اخذ) آخذ = آلان .

اجل = کریمتک، تأخر (فی الاصل اجل) آجل = متأخر او.
لان (عاجل مقابلی).

انف = (بوروں، سنہ نک) (انف) آنف = سابق،
اولی).

امن = امنیت، خوف و (امن) آمّن = امین اولان.
اندیشہ بدن سالم اولمق.

اثم = کناہ ایشلہ مک (اثم) اثم = کناہکار اولان.
اتیان کلمک (اتی) آتی = کلن.

س - کلمتک عین الفعلی همزه اولورسه، اسم فاعلندہ نہ صورتلہ
یازیلیر؟

ج - کلمتک عین الفعلی همزه اولورسه، اسم فاعلندہ (همزه، مکسور
اولدیفیھون) دندان صورتیلہ یازیلوب اوزرینہ همزه اشارتی (؛)
قونیلیر. مثلا:

سؤال = (اصلی سأل) صورمق، سائل صوروجی، دینجی
دینتک، ایستہ مک،

سأر = آرتوب قالمق، بقاء، سائر = باقی، باشقہ، دیگر اولان.
رأف = بک اسرکہ مک، رائف = اسرکہ بیجی.
وأل = صیغتی، النجاء، وائل = صیغنان.

رؤی، ماحود رأی = کورمک، رأی = کوریجی، کورن.

س - کلمتک لام الفعلی همزه اولورسه، اسم فاعلندہ نہ حال
واقع اولور؟

ج - کلمتک لام الفعلی همزه اولورسه، لامی اسم فاعلندہ «ی»

صورتندہ یازیلیر، و کتابت عثمانیہ دہ ایسہ، ہمزہ علامتی حذف اولونہرق
یالکز «ی» صورتندہ یازیلیر، مثلاً:

بدہ = باشلامق، (اصل عربیدہ بادی) بادی = بائیلاین، سبب .
برہ = یاراتمق، (« » باری) باری = یارادان، خالق .
قرائت = اوقومق، (« » قاری) قاری = اوقوبان .
طرہ = بریردن کلیور۔ (« » طاری) طاری = ناکہانی ظہورہ
مک، ناکہانی چیقہ کلک .
نشأت = یگیدن پیدا (« » ناشی) ناشی = نشأت ایدیچی،
اولوب حیات و وجودہ کلیچی اولان،
زندگانی بولمق . طولانی .

س - کلمہ اجوف اولورسہ، اسم فاعلندہ نہ حال واقع اولور ؟
ج - کلمہ اجوف (عین الفعی «واو»، یا خود «یاء») اولورسہ اسم
فاعلندہ «واو» و «یاء» (مکسور و ماقبلری دخی الف اولدیغیمون)
ہمزہ یہ قاب اولونور . مثلاً :

دوران = دونمک، (فی الاصل داور) دأثر = دونن، متعلق اولان .
قول = سوز سویلمک، (« » قاول) قائل = سویلہ یں .
زیارت = کور شتمک کیتک، (« » زاور) زائر = زیارت ایدن .
سوق = سورمک، (« » ساوق) سائق = سوق ایدن، سورن .
میل = بریانه اکیلمک، (« » مایل) مائل = میل ایدن .
غیاب = حاضر اولمامق، (« » غایب) غائب = حاضر اولمایان .
سیر = یورومک، (« » سائر) سائر = یورون، یورونچی .
سیلان = آقمق، (« » سایل) سائل = آقچی، آقان .

تحریراً و شفاهاً فاعل (۰۰۱۰) وزنی اوزره اسم فاعل یا پکنز!

نمبر ۱۰ -

حیولت = اینکی نسنه آرالفنه پرده	عوق = بر ایشدن آلیقومق،
کچی کیروب حاجز و حائل اولوق.	کجکدرمک.
کون = اولوق.	شفاء = (اصلی سنی) هسته بی
جواز = جائز و روا اولوق.	صاغاتق.
صوم و صیام = اوروج طومتق.	رمی = آتمق.
فوق = شرف و فضیلتده سائر	قضاء = (اصلی قضی) حکم ایتمک.
غالب اولوق، سر بلند اولوق.	ذوق = طامتق.
لوم = عتاب و سرزنش ایله مک.	نوم = اویومق.
جوع = آجلق.	توبه = گناهدن رجوع ایتمک،
صوب = طوغر و لوق، خطا	کیری طورمق.
و یا گلش مقابلی، صواب.	زیاده = آرتیق.
حوز = مالک اولوق.	

س - اجوف یا ییلرک ثلاثی اسم فاعل لرنده نه حال واقع اولور؟
 ج - احوف یا ییلرک (عین الفعلی یاء اولان) ثلاثی اسم فاعل لرنده،
 بالاده کوسترلدیکی وجهله لسان عربیده: «یا» لر، همزه یه قاب اولونور؟
 لکن کتابت عثمانیه ده بعض کله لرک «یا» لر، بلا تغیر حاللری اوزره
 قایلرلر. مثلاً:

اصل عربیده	کتاب عثمانیه ده
بیع = صاتمق،	(بائع)
	بایع = صاتان.

اصل
عربیده

کلمات
عجمانیده

شیوع = یاییلوب فاش و (شائع) شایع = ناس بیننده طوبولوب
آشکاره اولوق. فاش و آشکاره اولان.

ضیاع = تلف اولوق، (ضائع) ضایع = تلف اولان.
دین = بورج و اودونج و یرمک، (دائن) داین = آله جقلى اولان.
لیاقت = مناسب و چپان (لائق) لایق = مناسب و چپان او-
اولوق، یاقشوق، لان، یاقیشان.

میع = صیویق نسنه یاییلوب (مائع) مایع = صوکی آقار اولان،
آقق، صیویق اولان.

موضوع

«رواج» ك اسم فاعلی، قاعدة رائج اولوق لازم کلیز ایکن لسان
عثمانیده شاذ اوله رق رایج قوللائش در.

س - کله نك لام الفعلی «واو» اولورسه (ناقص واوی) اسم فاعلنده
نه حال واقع اولور؟

ج - کله نك لام الفعلی «واو» اولورسه (ناقص واوی) اسم فاعلنده
(واو)ك ماقبل مکسور اولدیفیمون - ۳۲ نجی صحیفه یه باق) یایه قلب
اولونور. مثلاً:

دعوت = چاغیرمق، (فی الاصل داعو) داعی = دعوت ایدن، دعا ایدن.
علو = یوکسملک، (عالو) عالی = یوکسک اولان.
خلو = بوش اولوق، (خالو) خالی = بوش اولان.
غزو = دشمنله جنک، (غازو) غازی = دشمنله جنک و قتال
و قتال ایتمک کیتک، ایتمک کیدن.

رضوان = خشنود اولوق، (* راضو) راضی = خشنود اولان .
 شکایت = شکوی ایتک، (* شاکو) شاکی = شکایت ایدن .
 صفو = طورو اولوق، (* صافو) صافی = بولاق اولسیان ،
 خالص اولان .

فاعل (۰۰۱۰) وزنی اوزره اسم فاعل یاپیگز :

تفسیر - ۱۱

تلاوت = اوقومق .	قساوت و قسوت = طاش کبی
سمو = یوکسلک .	بك و قاتی اولوق، صلابت .
اسو و اسا = یاره یه علاج و تیمار	عفو = قباحلینک قباحتنی بخش
ایله مک .	ایتک، صفح .
نجات = (اصلی نجو) قورتولوق .	رجاء = اومق، یالوارمق .

موضوع

آئیده کی اسم فاعلارک آخر لرنده واقع اولان یالر (ی) بمضاً
 حذف اولونورلر . مثلاً :

علو = یوکسلک، عالی، یاخود عال = یوکسل اولان .
 صفو = طورو اولوق، صافی * صاف = طورو و خالص اولان .
 فشو = ستر و خبر فاسی * فاش = یاییلوب شایع اولان .
 یاییلوب شایع اونق .

س - کله، لیف مقرون اولورسه اسم فاعلده ند حال واقع اولور؟
 ج - کله، لصف مقرون (عین الفعلی ابه لام الفعلی «واو»، یاخود
 «یاء») اولورسه اووق اسم فاعلنده عین الفعلی حرف صحیح کی اصلاً
 دکشیز . مثلاً :

روایت = خبر نقل و حکایه ایتمک. راوی = نقل و حکایه ایدن.
 حوایت = برنسنه بی جمع و احراز حاوی = برنسنه بی جامع و شامل
 ایله مک، کندی ایچنه آلق. اولان، کندی ایچنه آلمش اولان.
 طی (اصلی طوی) = برنسنه بی دورمک. طاوی = برنسنه بی دورن.

س - اگر کلمه مضاعف اولورسه اسم فاعلنده نه حال واقع اولور؟
 ج - اگر کلمه مضاعف اولورسه (عین الفعی ایله لام الفعی بر
 جنسندن اولان) اسم فاعلنده (بر جنسندن اولان حرفلرک اولکیسی
 متحرک و ماقبل دخی الف اولدیفیمون) کسره حذف اولونه رق اذغام
 اولونور. مثلا:

تمام = کامل اولمق، (فی الاصل تمام) تام = تمام اولان.
 عموم = خصوص مقابلی، (عام) عام = عمومی اولان.
 مرور = بچمک، (مارر) مارر = مارر، بچن، عابر.
 خصوص = عموم مقابلی، (خاص) خاص = عمومی اولمایان.
 مدد = اوزاتمق، (مادد) مادد = اوزادیمچی.
 دلالت = قیلاغوزلق (دال) دال = دلالت ایدن،
 ایتمک، قیلاغوزلق ایدن.
 شدوذ = باشقه جه اولمق، (شاذذ) شاذذ = بر طاقه نك ایچندن
 قاعده کلبه دن طیشا- جیقوب باشقه جه اولان،
 ری اولمق، قاعده کلبه دن خارج اولان.
 حجج = مکّه مکرمه یه قصد (حاجج) حاجج، یا خود حاجی = حجه
 وتوجه ایتمک، کیدن، حجه کیتش اولان.
 سرور = سویندیرمک، (سارر) سارر = سویندیرن.

حَسَّ = اعضای بدنله (حاسس) حاسَّ = حس ایدیجی،
طویمق، طویان، طویجی .

جر = چکمک، (جارر) جاز = چکن، چکجی .

ضرر = زیان ایله مک، (ضارر) ضار = ضرر وزیانه سبب
اضرار، اولان، مضر .

شَم = قوقلامق، (شام) شام = قوقلابجی، قوقلابان .

ضاللت = طوغرو بولدن (ضال) ضال = طوغرو بولدن

چیقوب اکری یوله صایمق، چیقوب اکری یوله صاپان .

اسم فاعللك پك آز قوللانیلان وزنلری

س - اسم فاعل، باشقه نه وزن اوزره کلیر؟

ج - فعل متعدیدن اسم فاعل، نادراً «فعل» (۰ ی ۰)

و «فعل» (۰ و ۰) وزنلری اوزره دخی کلیر . مثلاً :

ملك = صاحب اولمق، مالك، یاخود ملك = تصرف ایدن، صاحب .

قدرت = کوجی ایتک، قادر ، قدر = قادر اولان .

بدع = یارتمق، ایجاد ایتک، بدع ، بدیع = یارادان، ایجاد ایدن .

نصح = اوکوت ویرمک، ناصح ، نصیح = اوکوت ویرن .

منع = یاساق ایتک، مانع ، منوع = منع ایدن .

نصرت = یاردیم ایتک، ناصر ، نصور = یاردیم ایدن .

شفاعت = صوجلوا یچون شافع ، شفیع = شفاعت ایدیجی .

رجا ایتک،

س - هانکی کله لرك اسم فاعللی کلز؟

ج - لسان عربیده معلوملری قوللائوب ، یالکز مجهوللری
اشهر (زیاده شهرتلی) واقصع اولان فعللرک اسم فاعلری کلز. مثلاً:

غشیان = بایلق،	اسم فاعلی	غانی کلز.
غمی = بایلق،	»	» غامی
عنه = بونامق،	»	» غانه
بهت = مدهوش و متحیران اولق،	»	» باهت
دعش = حیران و بیہوش اولق،	»	» داهش
صرع = صرع علتنه کرفتاز اولق،	»	» صارع
حم = حمی علتنه اوغرامق،	»	» حاتم
جدر = چوجوغک بدننده چچک چیقمق،	»	» جادر

موقع

بونلرک اسم فاعلری کلز ایسده اسم مفعوللری، اسم فاعل
مقامنه قائم اولور. مثلاً: متوه = عنه کتیرن، بونامش اولان.
مصروع = صرع علتنه دوچار اولان.

آئیده کیلرک هانکی وزنده وَنه کله اولدقلری، زائد خرفلری،
اسم فاعل اولانلرک مصدرلری و مصدر اولانلرک اسم فاعلری تحریراً
و شفاهاً تعیین ایدیگر:

۱۲ - نمره

باحث = بحث و کلام ایدن .	حارف = بیان، بیلیجی .
دائم = دوام اوزره برقرار اولان .	عاقل = عقلی، هوشیار .
شاعر = شعر سویله، وزنلی،	خادم = خدمت ایدن .
قابیلی سوز سویلهین .	سالف = یکمش اولان .

عشق = جانیدن سومك .	صالح = اوپغون، ياراشق اولان،
نفع = فائده انديرمك .	ای عملی اولان .
طبع = كساب و سائرہ باصحق .	ماری = چيلاق اولان .
تباعت = اويوب آردندن كيتك .	باقی = قالان .
قاطع = كسن، كسيجی .	فانی = باقي اولمايان .
مانع = منع ايدن .	بانی = بنا ايدن، ياپان .
سامع = ايشيديجی، ايشيدن .	سلامت = قورتولوش .

نمبره - ۱۳

سبقت = كچمك .	نائب = وكيل و قائم مقام اولان .
ولايت = واليك .	فاتر = فوز و نجات بوليچي اولان .
ولادت = طوعمق، طوغورمق .	فائض = چای کبی طاشوب آقان،
صادق = كرچك سوزلو و طو .	جو فالان، (گذشته) .
غرو اولان .	هائل = قورقونچلو اولان .
ناظم = نظام و ترتيبه قوييچي	واضع = وضع ايدن، قويان .
اولان .	عابد = عبادت ايدن .
فاضل = فضيلت اهلی اولان ،	عاجز = قدرتی اولمايان .
ای، خيرلی ايشلر ايدن .	باعث = سبب اولان، کوندرن .
مالك = صاحب .	فاعل = يابيچي اولان، ياپان .
ناظر = باقان، نظارت ايدن .	عامل = ايشله ييچي، ايشله ين .
نیل = مطلوبه ايرسمك .	عالم = بيليچي .

نمبره - ۱۴

خوف = قورقق .	عودت = کیری دونمك .
---------------	---------------------

فیض و فیضان = چو غالمق، سوکثر۔	اَوْب وَاِیَاب = کیری دونمک۔
تندن چای کبی طاشوب آقق۔	جولان = دونمک، طولاشمق۔
فوز = قورقودن قور تیلهرق	دوام = دائم و برقرار اولمق۔
مقصوده واصل اولمق، نجات، ظفر۔	فناء = حال اصلیسندہ قالمامق، باقی اولمامق۔
فطر = یاراتمق، خلق۔	بقاء = حالی اوزره قالمق۔
مئل = طولدورمق۔	بناء = یایمق۔

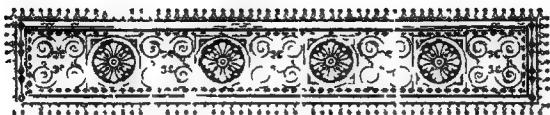
اصول تحلیل

س - «باحث» و «دائم» نه کله لردر؟

ج - «باحث»، فاعل وزننده مصدر ثلاثی مجرددن: «اسم فاعل» در؛ زائد حرفی، فاء الفعلی مابعدنده واقع اولان «الف» مصدری، «بحث» در۔

«دائم» - فاعل وزننده مصدر ثلاثی مجرددن: «اسم فاعل» در۔ زائد حرفی، فاء الفعلی مابعدنده واقع اولان «الف» در۔ مصدری، «دوام» در؛ مصدرنده واقع اولان «واو» ایسه اسم فاعلنده همزه یه قلب اولونمشدر۔

اسم مفعول

س - اسم مفعول نہ در؟

ج - اسم مفعول: «ایدلش»، یا خود «ایدیلن» مغالری اشعار
اندن کله در. مثلا: مکنوب = یازلش. مقتول = اولدیرلش؛ «اسم
مفعول» درلر.

س - اسم مفعول نه وزن اوزره یاییلیر؟

ج - مصدر بلانی محردلرک اسم مفعوللری؛ لازمدن کله یوب،
متعیدین «مفعول» (م * * * و) وزنی اوزره کلیر، یعنی: ماده اصله نک
اولنه بر «میم» مفتوحه و عین المعلى مابعدینه، مافلی مضوم، بر «واو»
زیاده سله یاییلیر. مثلا:

ستر = اورتمک،	مستور = اورتولش اولان
وعد = سوز و یرمک،	وعود = وعد اولومس، سور و یرلس اولان.
مع = ر شینی یا عقدن	منوع = منع اولومس اولان.
کری طور درمی،	
عهد = ملک، عرفان،	معهود = معلوم و معروف اولان.

عته = وادی، (لسان عربده محوادر) معنوه = توامش اولان.
هپ = مدهوش اولو، (» » ») مهوت = مدهوش اولان.
دهش = محیر اولقی، (» » ») مدهوش = متحیر اولان.
سلاس = عقل رائل اولو، (» » ») مسلوس = عقلی رائل اولش اولان

مذہبہ

«عهد» کلمہ سی، عربیدہ اولدی بی کبی لسان عثمانیدہ دخی اکریا
 سوز ویرمک و برشیک احراسی اوزرینه آلق معاسنده فولایلیر.
 لکن معهود کلمہ سی، لسان عربیدہ بیلک و عرفان معاسنده اولان:
 «عهد» دن اسم مفعول در، که معروف و معلوم اولان دیمک در.
 آتیده کی کله لک زائد حرف لری - اکر وار ایه - حذف ایله ماده
 اصلیه لریخی آلوب «مفعول» (م و و) وزنی اوررینه اسم مفعول یاکیز.

نمبره - ۱۵

نقل = حکایه ایتک، برحلمدن	و آرزو ایتک.
آخر یره کوتورمک.	و هب = باغشلامق.
عرفان = بیلک، طایبق.	حذف = دوشورمک.
علم = بیلک، عرفان.	ذکر = آگمق.
بخت = برنی حقنده سوز	نظم = دیزمک، ترتیب ایتک.
سویله مک.	بعث = کوندرمک.
خاق = یاراتمق.	بذل = عطیه احسان ایتک،
جمع = طولامق.	برشینی حوچه ویرمک.
حبس = آلبقومق، صالیورمه.	عمل = ایش ایشله مک.
مک، بریرده قاپامق.	طلب = ایسته مک.
حفظ = صاقلامق، قورومق.	غصب = برشیئی من غیر حق
ربط = باغلامق.	برکبسه دن زور وطم ایله آلق.
سطر = چیزمک، یازمق.	سر = یایمق، طاغتمق.
رغبت = ایسته مک، خواهش	عشق (عشق) = جاندن سومک.

نمبر ۱۶ -

رسم = شکله قویق بر شینک	خصوص = عموم مقابلی .
شکلنی چیزمک، یازمق.	شرط = معلوم.
خدمت (خدمت) = بندمک.	ترك = براقق، واز بجمک.
قطع = کسمک.	مدح = اوکمک، ستایش .
ضرب = اورمق، دوکمک.	حجاب = اورتمک، (اوتانمق).
قبول = تکلیف اولونان بر شیشی	حذر = صافحق.
رد ایجه یوب آلق.	شهر = (شهرت) بر شیشی
وضع = قومق.	شهرتندرمک .
کتب = یازمق.	حمد = شکر و سپاس .
عقد = باغلامق.	حراست = صاقلامق، حفظ
قبض = اله آلق، الایله طوتمق.	ایتمک.
حجز = منع ایتمک، باغلامق.	دفن = کومک .
رقم = یازی یازمق.	زبر = یازمق.
سفر = * * *	ولادت = طوغورمق (طوغمق).
وزن = طارتمق.	شغل = مشغول قیلحق.
فعل = ایشله مک.	وقف = طوردرمق.
شعور = بر نسنه بی ایجه آلق.	سرور = سوندرمک (سونمک).
نطق = سوبله مک.	ضبط = قهر و عسف ایله تحت
جرح = یاره لامق . شاهدک	تصرفنه آلق، معنوی سورته
شهادتی، بر کیمسه نک قول	حفظ ایتمک .
وادعاسنی رد و ابطال ایتمک.	لَف = جمع ایتمک، دورمک .

نمبر ۱۷-

مَدَّ = اوزاتمق .	بَرَّ = چوقا احسان ایتمک، صدق
شَكَّ = شبهه ایله مک .	وَكَّرَ جَکَلک .
رَدَّ = کیری چورمک، دوندرمک .	سَمَّ = زهرله مک .
ضَمَّ = بریشی باشقه بریشته قاتمق .	مَنَّ = ایلمک ایتمک .
عَدَّ = صایمق .	حَسَّ = اعضای بدن ایله طویمق .
ظَنَّ = گمان ایتمک، صانمق .	حَكَّ = قازیمق .
ذَمَّ = فصل و غیبت ایتمک،	حَدَّ = بریشی آخر برشیدن آیی-
بر کیمسه نك آرقه سندن کوتو	مَقَّ = فصل و تمیز ایله مک .
سویله مک .	حَلَّ = چوزمک .
جَرَّ = بریشی کندینه چکمک .	غَمَّ = محزون قیلمق .

آئیده کی کله لرك اولار: هانکی وزنده ونه کله اولدقلرینی، ثانیاً:
اسم فاعل و اسم مفعول اولانلرك مصدر لرینی و مصدر اولانلرك
دخی اسم فاعل و اسم مفعول لرینی (اگر کلیرسه، یعنی: لازم اولمازسه)
تحریراً و شفاهاً تعیین ایدیکنز .

نمبر ۱۸-

سرور = مسرور قیلمق .	مطبوع = ماضلش اولان .
لباقت = لایق، مناسب و حسابان	مغشوش = خالص اولما یوب
اولمق .	قاریشیق اولان .
مخلوق = یارادلش اولان .	محظوظ = حظ اولونان، خو-
سالم = سلامت ایچنده اولان .	نلانیلان .
منشور = بایلش، طاغلتش اولان .	مرور = کج مک .

محلول = حل اولونان ، چو -	مسلوب = قایلوب چالغش ، اورته -
زولش اولان .	دن قالديرلش اولان .
عادل = عدالتلو اولان .	مبسوط = یایلش اولان .
منظور = باقلش اولان .	مفروش = دوشغش اولان .
بالغ = یتشش اولان .	مقبوض = الده ایدلش ، اله آغش اولان .
قادر = مقتدر اولان ، بر شیشی	
یاپه بیلن .	
مجموع = جمع اولش اولان .	جهالت = بیلمه مک ، بیلز اولق .
موقوف - آلیقونلش اولان ،	نظر = باقق .
مقلوب = چویرلش و دوندیرلش	عصم = (عصمت) کندینی عیب
اولان .	و کناه اولان شیرلی یایمقدن
نازک = تراکتلی اولان .	منع ایلمه مک .

نصیب - ۱۹

مقبول = مختار و دلپسند اولان .	ملك = مالک اولق .
مقصود = قصد و عنزم اولونمش	عبادت = طایبق ، قوللق ایتمک .
اولان .	سلب = قابوب آلق .
مضروب = اورلش ، دوکلش	لبس = کیمک .
اولان .	رغبت = ایسته مک ، آرزوایتمک .
ملفوف = بورلش ، ظرف ایجنه	حکم = دعاوی بی فصل و قضا ایتمک .
صارلش اولان .	زرع = اکمک .
مدوح = مدح اولش اولان .	ذبح = بوغازلامق ، بر حیوانی
رحمت = مرهمت ایتمک .	بوغازندن کسمک .

طبع = کتاب باصحق .	ممنون = نعمت واحسانه نائل
تباعث = تابع اولمق، اویمق .	اولمغه شادان قلغش اولان .
غلبه = اوستون ویکین اولمق .	منع = یاساق ایتمک .
مشهور = شهرت بولش اولان .	سمع = ایشتمک .
معبود = عبادت اولونمش اولان .	مشروح = شرح اولونمش بر سوزک، برکتابک آکلاشلایان
شرح = کیزلی، شبهلی، آکلاشلایان	ویاکوج آکلاشیلان یرینی
سی مشکل اولان بریشی آچق،	قولایجه آکلاشیله جق بر حاله
آکلاشیلیر بر حاله قویمق .	قونولش اولان .

س - کلمه مهموز الفاء اولورسه اسم مفعولنده نه حال واقع اولور؟
 ج - کلمه مهموز الفاء (فاء الفعلی همزه اولان) اولورسه ، اسم مفعولنده همزه (ساکن و ماقبلی مفتوح اولدیفیجون) الف صورتیله یازیلوب اوزرینه همزه اشارتی قونیلور (أ). مثلاً:

أمر = بیورمق ،	أماور = آمر طرفندن برخصوص
أمل = اومق، امید ایله مک،	أجراسنه تعیین اولونمش اولان .
أجر = اجرتله کرایه ویرمک،	أماول = اومولان، امید (آرزو) اولونمش اولان .
ألف = انس والفت ایله مک،	أماجور = اجرتله کرایه ویرمش اولان .
أنس = آلشحق، السیت ایتمک،	أماولف = انفت اولونمش اولان،
	آلیشلمش اولان .
	أماؤوس = آباشلمش انس ، الف اولونمش اولان .

اخذ = آلتی، مأخوذ = آلتش اولان .
 اذن = اجازت ورخصت ویرمک، | مأذون = کندیسنه اذن واجازت
 اکل = یمک، مأکول = یملش اولان .
 امن = امنیت، مأمون = امین قیلتش اولان .
 أثر = برکلامی سلفدن خلفه نقل | مأثور = سلفدن خلفه نقل و
 وروایت ایتمک، | روایت اولونمش اولان .
 س - کلمه نك لام الفعی همزه اولورسه، اسم مفعولنده نه حال
 واقع اولور؟

ج - کلمه نك لام الفعی همزه اولورسه، اسم مفعولنده، اصلی
 اوزره کلدیکی کبی، همزه، واوه قلب وادغام دخی اولونور. مثلا:
 ملء = طولدورمق، مملوء یاخود مملؤ = طولو اولان .
 خبء = کیزله مک، ستر وینهان ایلهمک، مخبوء « مخبؤ = کیزی اولان .
 س - اسم مفعول «واو» ی نه وقت حذف اولونور؟
 ج - اسم مفعول «واوی»، اوچ یرده حذف اولونور .

۱. - کلمه نك عین الفعی همزه (أ) اولورسه (بوخالده همزه مضوم
 اولدیغیچون واو صورتیله یازیلوب اوزرینه همزه اشارتی قونیلور)
 (ؤ). مثلا :

سؤال = صورمق (اصلی سأل)، (فی الاصل مسؤول) | مسؤل = سؤال
 اولونور اولان .
 ۲. - کلمه نك عین الفعی «واو» (یعنی اجوف واوی) اولورسه .
 (بوخالده واوڭ ضمه سی ماقبلنده کی ساکن حرفه ویریلیر). مثلا :

قُول = سوز سویله مک، (فی الاصل مَقُول) مَقُول = سویله نلش اولان.
 صوغ = قابله دوکک، (فی الاصل مصووغ) مصووغ = قابله دوکلش اولان.
 صُون و صِیانت = حفظ | (فی الاصل مصوون) | مصون = حفظ و صِیانت
 ایتک، صاقلامق، | اولونمش اولان.

۳. - کله نک عین الفعلی «یاء» (یعنی اجوف یا ئی) اولورسه. (بو حالده
 یانک ضمه سی حذف اولنوب ماقبلی مکسور قننور). مثلاً.

بیع = صاتمق، (فی الاصل مَبِیوع) مَبِیوع = صاتمق اولان.
 زیاده = آتیرمق، ( ) مزید = چوغالمش، آر-
 | اولونمش اولان.

هیبت = قورقق، (فی الاصل مهیوب) | مهیب = هیبتلو، مها-
 | بتلو، قورقنجلو اولان.
 قیاس = برشیئی، مشالی اولان | (فی الاصل مقیوس) | مقیس = باشقه شیئه
 دیگر شیئه تقدیر و تطبیق ایتک، | قیاس اولونمش اولان.

موضوع

عین الفعللری «یاء» اولان کله لک اسم مفعوللری بعضاً اصللری
 اوزرینه دخی کلیرلر. مثلاً :

دین = بورج و اودونج و یرمک، مدیون = بورجلو اولان.
 عیب = عیبلامق، معیوب = عیبلو اولان.
 خیط = دیکش دیکمک، مخیوط = دیکلمش اولان (البسه)
 س - کله ناقص وای اولورسه، اسم مفعولنده نه حال واقع
 اولور ؟

ج - اگر کله ناقص وای (لام الفعلی و او اولان) اولورسه

(ایکی واو بریده بولوندیغیچون) ادغام اولونور.

دعوت = چاغیرمق، (فی الاصل مدعو) | مدعو = دعوت او-
| لونمش اولان.

عفو = معلوم، (فی الاصل معفو) | معفو = عفو اولونمش اولان.

رجاء (رجو) = اومق، امید | (فی الاصل مرجو) | مرجو = رجا او-
ایتمک، (یاوارمق، نیاز ایتمک)، | لونمش اولان.

معرضه

رضا ورضوان، (اصلى رضو) = (خشنود اولمق، یسند و اختیار ایلمک) کلمه سنک اسم مفعولی، قاعدة مرضو اولمق لازم کلیر ایکن علی خلاف القیاس «مرضی» = (خشنود اولونمش اولان، پسندیده و مختار اولان) کلش در. - لسان عربیده اصلی اوزره (مرضو) قوللاشلش اولدینی دخی وارد.

س - کلمه نك لام الفعلی «یاء» اولورسه، اسم مفعولنده نه حال واقع اولور؟

ج - کلمه نك لام الفعلی «یاء» (ی) اولورسه، بلانی اسم مفعولنده (واو ایله یاء بریده اجتماع ایتدیکی و سابق اولان دخی ساکن اولدیغیچون) مفعول «واو» ی «یاء» یه قلب ایله ادغام اولونور؛ ماقبلنده کی ضمه دخی کسره یه تبدل ایدر. مثلاً:

نسیان = اونوتمق، (فی الاصل منسوی) | منسی = اونودلمش اولان.
بناء = یایویاعق، (فی الاصل مبنوی) | مبنی = یانلمش اولان.

روایت = نقل | (فی الاصل مرووی) | مروی = نقل و روایت
و حکایه ایتمک، | اولونمش اولان.

رعایت = کوزتمک،	(فی الاصل مرعوی)	مرعتی = رعایت او۔
حرمت ایتمک،		لونغش اولان۔
هدایت = طوغرو،	(فی الاصل مهدوی)	مهدتی = طوغرو یولہ
یولہ دلالت ایتمک،		ادلالت ایدیلمن۔
طی (اصلی طوی) =	(فی الاصل مطووی)	مطوی = صارلمش، دو۔
دورمک، قیورمق		رلمش، قیورلمش اولان۔
حایت = قوریقمق،	(فی الاصل محوی)	محی = حمایہ اولونش اولان۔
رؤیت = کورمک،	(فی الاصل مرؤوی)	مرتی = کورولش اولان۔
نهی = منع ویاساق ایتمک،	(فی الاصل منهوی)	منهی = منع ونهی اولونش
		اولان، یاساق ایدیلمن۔
قضاء = حکم ایتمک،	(فی الاصل مقضوی)	مقضی = حکم اولونش اولان۔
رمی = آتمق،	(فی الاصل رموی)	مرمتی = آلتش، اولان۔
شئی (اصلی شوی) = اتی،	(فی الاصل مشووی)	مشوی = کباب اولش
کباب ایلمک،		اولان۔
نیت (اصلی نوی) = بر،	(فی الاصل منووی)	منوی = قصد اولونش
نسنہ بہ قصد وعزم ایلمک،		اولان، مقصود، مرام۔

مروضہ

آخرندہ ادغام واقع اولان ثلاثی اسم مفعولر، لسان عثمانیدہ
بعضاً تشدیدلی و بعضاً مخفف اوله رق قوللانیلیرلر۔

مروضہ

قاعدہ مذکورہ، یالکز اسم مفعولرہ مختصر اولمایوب عین شرطلر
موجود اولدینی حالہ کلمات سارہدہ دخی جاری در۔ (یعنی: واو، یایہ
قاب ایلمہ ادغام ایدیلمر۔) مثلاً:

لَئِ = بَوَكَّكْ،	(فی الاصل) لَوَّى
کِئَان = بَوْرَجِی ادا ایتمه یوب بَجْکَدْرَمْک	لَوَّیَان
کِی = دَاغْلَامَقْ،	کَوَّى
طَی = دَوْرَمْک،	طَوَّى
رَی = صَوْبَه قَائِمَقْ،	رَوَّى
عَی = آزْغُون وَکْمَرَاه اَوْلَمَقْ،	غَوَّى

س - اسم مفعول باشقه نه وزن اوزره کلیر ؟

ج - اسم مفعول، قَلِیلًا، قَبِیل، قَمُول، قُفْلَه، فِیْمَال وَفَعْل وَزَنْلَرِی
اوزره دخی کلیر. مثلا :

فَعِیل بِمَعْنَى مَفْعُول

طَبِیخ = ییشیرلش	بِمَعْنَى	مَطْبُوح
شَهِیر = شهرت بولش	»	مَنْهُور
کَسِیر = قیرلش اولان	»	مَكْسُور
قَتِیل = اولدرلش	»	مَقْتُول

مَرْحُومٌ

فَعِیل وَزَنْسَدَه بَعْض کَلَمَلَر وَاَرَدَر، کِه کَرکْ اِسْم فَاعِل وَکَرکْ اِسْم مَفْعُول مَعْنَاْسَه کَلِیرَلَر. مثلا:

بَدِیع = بَرشِیثِی نَمُونَه وَمَثَالِی یَوغِیْکَن اِیْجَاد، اَحْدَاث وَاِخْتِرَاع اِبْدَن، یَاخُود مَثَالِسَز وَنَمُونَه سَز اَوْلَهَرَق اِیْجَاد، اَحْدَاث وَاِحْتِرَاع اَوْلُونْمَش اَوْلَان عَجِیب وَغَرِیْب شِی، بِمَعْنَى مَبْتَدِع وَمَبْتَدِع.

رَحِیم = مَرَحْمَت اَیْدِیْجِی اَوْلَان وَمَرَحْمَت اَوْلُونْمَش اَوْلَان، بِمَعْنَى «رَاحِم» وَ «مَرَحُوم».

مطیر = یاغموور یاغدیران، و یاغموور یاغدیرلش اولان، بمعنی «ماطر»
و «مطور» .

فَعُولُ بِمَعْنَى مَفْعُولُ

. . . . .

فُعْلَهُ بِمَعْنَى مَفْعُولُ

معنی	مقدو	}	قُدْوَه = آردنجه اویوب کیده جک کسنه، کندیسنه اقتدا اولونور، حال و حرکتنه سوزینه اویولور اولان ذات . (کرک حسی اولسون کرک مضوی)
			نُسَخَه = یازلش اولان صورت، یاخود «صورتی یازلش اولان»
معنی	منسوخ	}	عَمَدَه = کندیسنه اعتماد اولنمش اولان
			خُطْبَه = خطیب طرفندن منبرده قرائت اولونان کلام

فِعَالٌ بِمَعْنَى مَفْعُولُ

معنی	مکتوب	}	کِتَاب = یازلش،
			بَسَاط = یازلش، سرلش اولان،
معنی	مبسوط	}	فِرَاش = دوخیش، سرلش اولان،
			اِمَام = اقتدا اولونمش،
معنی	مفروش	}	
			مَأْمُوم = یازلش،

فَعْلٌ بِمَعْنَى مَفْعُولُ

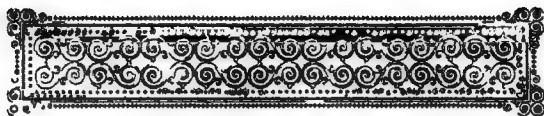
خَلَق = یارادلش بمعنی مخلوق.

س - فعل لازم آمدن اصلاً اسم مفعول کرمی؟

ج - شاد اوله رق بعض فصل لار آمدن اسم مفعول کیش در.

مثلاً:

مدخول = کیرمش اولان.	دخول = کیرمک،
مسکون = اسکان اولنمش اولان.	سکون = ساکن اولق،
معمور = شن اولونمش اولان.	عمارت = شن اولق،
محصول = وجوده کیش اولان.	حصول = وجوده کلک،
محفوظ = نصیبلو و تختلو اولمش	حفظ = نصیبلو و تختلو
اولان، (خوشلانمش اولان).	اولق، (خوشلانمق).

صفت مشبهه

س - صفت مشبهه به در؟

ج - صفت مشبهه، بر شينك حال و كيميتي، يعنى : بصل اولديني
على وجه الشوت اشعار ايدن كله در. مثلا:

حَسَّ = كوزل، أَصْفَر = صارى، صَغِير = كو حوك، كَبِير =
يوك، صَبَّ = مشبه درلر .

س - هاكي فعللردن صفت مشبهه كليز؟

ج - صفت مشبهه، محصا فعل لازمردن كليز.

س - صفت مشبهه، به ورن اورره ياييلير؟

ج - صفت مشبهه، ك رحوق ورنى وارايسده اكريا «فعل»
(••رى••) ورنى اوزره، ماده اصله ك عن العمل مابعديه ر (ياه)
رياده ايتك، وفاء العمله فتحه ويرمكه ياييلير. مثلا :

لطافت = طاتليق، لطيف = طابلى .

كبرت = جوقاق، كنير = جوق .

قلت = آر اولى، آزلق، قليل = آز .

آئی الذکر کلماتک زائد حرف لرینی (اگر واریسہ) طرح ایدوب
قہیل (۰۰ ی ۰) وزنی اوزره صفت مشبہ یابیکز ؟

نمبر ۲۰ -

سفات = سفیلک، آشاغیلق	صَفَرُ = کوچولک.
وَآلْجَاقْلِقْ.	ثَقْلَت = آغیرلق.
رذالت = رذیلک، رسوایلق.	غُرَابَت = عادته مخالف اولق.
فقر = یوخسوللق.	حدانت = یکیلک، یکی وجوده
شرف = مضوی یوکسکلک، اولولق	کَلِشْ اولق.
حکمت = اشیانک حال و شای،	سعادت = بختلوق.
حقیقتنی بیلک.	بلاغت = هر سوزی، مرامه
نفاست = نفیس و مرغوب اولق.	قاعدیه و موقمه مطابق اولق،
کرم = احسان، عنایت و سخاوت.	بلیغ اولق.
ظرافت = کوزل و یاراشقلی اولق.	حلم = وقار، انسانده اولان
صداقت = طوخ و ولق، صدق	طبیعت یا واشانی.
وجهله اولان دوستان.	عسرت = کوچلک.
بعد = اوزاق اولق، اوزاقلق.	فخامت = اولولق، عظیم القدر
عظمت = بیوکلک.	اولق.
حقارت = خوار و ذلیل اولق.	قبح = جبرکینک، کوتولک.
مرض = خسته لک.	عرض = انیلک، اتلی اولق.
متانت = محکمک، قویلک.	نجابت = صوبی پاک، نسلی کریم
امن = امنیت.	اولق، اصیلزاده اولق.
جمال = کوزلک، حسن.	عمق = درینک.

نمبر ۲۱ -

رطوبت = یاش اولمق .	قدَم = زمان جهتیله اسکیک .
رفت = شریف القدر اولمق .	فطانت = ذهن آچیقلى، فهم
فروود = یالکزلىق .	وادراك .
عتاقت = قول، کوله آزاد اولمق،	سَقَم = خسته لك، مرض .
اسكى و قدیم اولمق .	حرص = بر شیئی رغبت مذ .
وخامت = ثقلت، عدم هضم .	مومه وجهله و لزومندن زیاده
وفر = چوقلق (وفرت) .	طلب و آرزو ایتک .
وقاحت = ادبسر، کستاخ اولمق .	ادب = ظرافت، اوصولاق،
رصانت = محکم، ثابت اولمق .	تربیه، که ناسله قولاً و فعلاً
مجد = شان، شرف، اولولوق .	لطف معامله و حسن مناوله
صراحت = کلام واضح، آشکاره	ایتمکدن عبارتدر . تأدیت
اولمق، خالص و صاف اولمق .	نفسی مؤدی اولدنیچون علم
کبر = بیوکلک .	طلبه و مؤدب اولغه دینیایر .
سرعت = چاپکلك .	شجاعت = یکتک .
قرب = یاقین اولمق، یاقیناق .	فصاحت = کلام آجیق اولوب
قرابت و قرینی = رحم جهتیله	لکنت و خطادن سالم و خالص
اولان یاقینلق، خصماق .	اولمق .
نباغت = شرف، شان و شهرت	حزن = کدر .
صاحبی اولمق .	خبانت = آلاق، دوباره جی اولمق .
شاعت = حد و قیاسدن خارج	ضف = زبوناق، ضمیلاک .
بد و قبح اولمق .	فضیحت = رسوایلق، رذالت .

تفسیر - ۲۲

جزالت = جو قلق، کثرت،
بیوکلک، عظمت .

حزم و حزامت = بر آدم دائما
رشد و بصیرتہ امور بنی مضبوط
ایدوب اتقان و استحکام و جہلہ
طوتار اولوق، عقلی طور انحق .
نحافت = آریق، ضعیف، زبون
اولوق .

ہزل = ضعیف و زبون اولوق .
شدت = سرتلک، بکلک .
عزت = شریف و عالیقدر اولوق .
صحت = کر جکلک، طوغر و واق .
جلال و حالات = اولواق، عظمت .
ارت = طاتلیک .

وضاعت = فرومایہ اولوق، آچاقاق .
اب = عقل .
ملاحت = کوزلک .
حدت = کسکینلک، غضب،
طارغینلق .

خفت = خفیفلک .
ذل و ذلت = خوار و حقیر اولوق .

حسامت = عظیم الجسم و کوود ملی
اولوق، معنی و مادہ بیوکلک .
سفاهت = سیکمغز، خفیف القل
اولوق، (عقاسز اولوب حددن
زباده بلا ضرورہ مصرف ایلہ مک)
قصر = قیصہ اقی .

غلاظن = قالین و قبا اولوق .
فساحت = وسعت، کنیشلک .
طافت = پاک اولوق، نقاوت .
غریبت = وطندن دور (اوزاق)
اولوق .

وجاہت = جاء، قدر و منزلت
صاحبی اولوق (کوزلک،
حسن) .

مہیات = حوارلق، حقیرات .
بلادت = بر کجہ فہمسنز اولوق .
اصات = اصبللق، اصلزادہلک .
سمانت = سمیزلک، یاغیلینی .

بہجت = کوزنلک، حسن، جمال .
حر = قدر، مرتبہ، شرف .
ارابہ = عاقل و وزیرک اولوق، دہاء .

تحریر - ۲۳

کثافت = قالین اولوق، غلاظت، صیق و جوق اولوق.	خِست و خُست = دنات، آلچاقلق، (طممکارلق).
وجازت = مختصر اولوق، قیصه‌لق یسر = قولایاق، سهولت، آزلق و قات.	سداد = طوغرواق، راست وصواب اولوق. مَد = اوزاتمق (اوزاتمق).
حق = روا وسزا اولوق. رقت = یوفقه اولوق، مرحمت، شفقت، مهربانلق.	جِدّه = یکی اولوق. شَت = طاغینق اولوق، طا. غینقلق، تارمار اولوق.
عفت = قباحندن، حرامدن کناء و عیب اولان شیرلی یایمقدن کیری طورمق.	عموم = خصوصک ضدی. شَرّ = کوتولک، یارامازلق. دقت = اینجه اولوق، اینجه‌لک.
حَسَب = آبا واجداد جهندن اولان شرف، حیثیت، اصلا. لت.	سخنوت و سخانت = صیاقاق، قیزغیناق. نُخونت و نُخانت = قالین، پک و صیقی اولوق، غلاظت، صلابت.
حصافت = برکیه‌نک رأیی قوی، رشد و عقلی متین اولوق.	رَم = کیمک چورومک.

مردم

آئیده‌کی صفت مشبه‌لرک مصدرلری کورله‌مش‌در.

خلیق = یاراشیق، حسابان، جدیر.	صمیم = خالص، صاف نظیر = مثل، مانند.
حرّی = روا، لایق، خلیق.	جدیر = لایق، حقیق، خلیق.

س - کلمہ نك لام الفعلی، «واو»، «یا»، یاخود «همزه» اولورسه،
فعل وزندہ نہ حال واقع اولور؟

ج - کلمہ نك لام الفعلی «واو»، «یا»، «ی» یاخود «همزه» (أ)
اولورسه، فعل وزندہ یا، ادغام اولوندینی کی «واو» و «همزه» دخی،
«یا»، قلب اولونه رق ادغام اولنورله. مثلاً:

قوت = زورلو، کوجلو | (فی الاصل قویو) | قوتی = زورلو و کوجلو
اونق،

حیا = اوتانق، استیاء (فی الاصل حیو) حی = اوتان، شرمسار.
غباوت = برکیمه نك فهم | (فی الاصل غبیو) | غبی = فهم وادراکی آغیر
وادرکی اولماق،

سفاوت = جوانمردک | (فی الاصل سخیو) | سخی = جوانمرد (جو-
جو مردک)،

غنی = زنکین اولوق، (فی الاصل غنی) غنی = زنکین.
طراوت = تازمک، تر و تازہ اولوق، (فی الاصل طریو) طری = تازہ.
خفاء = کیزلی اولوق، (فی الاصل خفی) خفی = کیزلی.

نقاوت = پاک و پاکیزہ اولوق، | (فی الاصل نقیو) | نقی = پاک و پاکیزہ،
نظافت،

تقوی = صافنق، حذر | (فی الاصل قی) | تقی = صافنان، حذر
ایتمک، (واو یادن مقلوب) | (فی الاصل قی) | ایدن.

ذکاوت = چابک آکلا یجیلوق، | (فی الاصل ذکیو) | ذکی = ذکا و فطنت
قوتلی ذهن صاحبی اولوق، | (فی الاصل ذکیو) | صاحبی اولان.

علو = یو. هک، (فی الاصل علیو) علی = یو. ه.

جلّاء = واضح و آشکاره | (فی الاصل جلیو) | جلّی = واضح، آشکاره
اولق، (جلّالامق)، | (فی الاصل جلیو) | و روشن اولان.

سُتو = یوجهك، (فی الاصل سنیو) سنی = یوجه، یوكسك.

بهاء = كوزل اولق، حسن | (فی الاصل بهیو) | بهی = كوزل، جیل.
وجمال،

برائت = صاغلاق، قباحندن | (فی الاصل بری) | بری = مرض و علتدن
عاری اولق، | درست اولان، قباحتنسز

بطائت = یاواشلق، آغیر دیرنمك، (فی الاصل بطی) بطی = یاواش.
دنائت = آچاقلق، (فی الاصل دنی) دنی = آچاق.

جرأت = بهادرلك، یكیتلك، | (فی الاصل جری) | جری = جرأتی
شجاعت، | اولان.

ردائت = کوتولك، (فی الاصل ردی) ردی = کوتو.

مرائت = هضم ایتمك، | (فی الاصل مری) | مری = خوشكوار
خوشكوار اولق، | اولان.

هنء = طعام و شراب | (فی الاصل هنی) | هنی = خوشكوار اولان.
خوشكوار اولق، | (طعام و شراب)

موضوعه

فعیل وزننده صفت مشبہ اولان مهموز اللاملر، هر نه قدر
همزه لری یایه قلب و ادغام اولنمق قولانبايرلرسده، اصلاری اوزره
قولانله لری افصحدر. مثلاً:

برائت، صفت مشبہ سی، اصلی اوزره بری، مالمقلب و ادغام بری
بطائت، » » » » بطی، » » » » بطی

دنائت،	صفت مشبہ سی،	اصلی اوزرہ	دنی،	بالقلب والادغام	دنی
ردائت،	»	»	»	»	ردی
مرائت،	»	»	»	»	مری
هن،	»	»	»	»	هنی

س - لون، عیب ظاہر، وَحلیہ معانسدہ اولان لفظلر، نہ وزن اوزرہ صفت مشبہ یاییلرلر ؟

ج - کون (رنک)، عیب ظاہر، وَحلیہ (زینت) معنارینی اشعار ایدن لفظلر، قیاساً و مطرداً، أَقْمَل (آ • • •) وزنی اوزرہ صفت مشبہ یاییلرلر. مثلاً:

لون	{	حمرت = قیرمزیلق،	آخر = قیرمزی
		صفرت = صاریلق،	اصفر = صاری
عیب ظاہر	{	بکامت = دیلسز اولوق،	ابکم = دیلسز
		حَدَب = قانبور اولوق،	احدب = قانبور
حلبہ	{	شَہَل = الا کوزلو اولوق،	اشهل = الا کوزلو
		بَلَح = آجیق قاشلی اولوق،	ابلج = آجیق قاشلی

آنی الذکر کلماتک زائد حرفلرینی - اکر واو ایسه - طرح ابدوب تحریرا وشفاهاً أَقْمَل وزنی اوزرہ صفت مشبہ یاییکز:

نمونه - ۲۴

نُحْرَت = بغدادی رنکلولوق.	بیاض = آقلق.
خَضْرَت = یشیلک.	شِب = صاج آغارمق.
سواد = قارہلق.	جَرَد = تویسزک.
ملاس = ال آیهسی کبی دوز	صَم = صاعراق.
وَهْوار اولوق.	جَرَب = اوپوزلق.

عَوْر = یکجشم اولوق، نَک کوزلو اولوق.	خَوْتُ = سیاهلق.
عرج = طویاللق.	لُغ = پلٹکلک.
کہ = آنادن طوغمہ کور اولوق.	عمی = کور اولوق، کورلق.
شُبَّت = قیر چیل رنکنده اولوق.	قَرَع = کل اولوق.
	شَقَر و شَقَرَت = آل اولوق، صافی قزیللق.
دُھَمَت = قارہلق، سواد.	حَوَل = شاشیلق.
فُرَّت = آت قسَنک جہہ سندہ اولان بیاض.	لُکَنَت = پلٹکلک.
شَہَل و شَہَات = الا کوزلولاک.	مرودت = سادہ یوزلولاک.
شَال = جولاق اولوق.	غُبَرَت = بوزراق رنکی اولوق، توز رنکی اولوق.
شُبَّت = قومراللق.	خَرَس = دیلسزک، لال اولوق.
زَرَق = ماییللق، کولک رنکی اولوق.	خَوْر = سیاهجشم اولوق.
عَوَج = اکریلک و آقساقاق.	هَدَب = کوز کیبریکلری اوزون اولوق.
عَجَف = سیمزلکی کیمک آریقلامق.	

بعض کرہ عیب باطن معناسندہ اولان لفظلرک دخی صفت مشبہلری عیب ظاہرہ حملا اَقْل و زنی اوزرہ یاییایر. مثلا:

حَق و حَاقَت = بون اولوق، احمق = بون، عقلسز.
 بلاهت = حماقت، بونلک، ابلہ = بودالہ، احمق.
 بلادَت = برکیسہ فہمسز اولوق، ابلد = فہمسز، قطانتسز.

س - عین الفعلا لری واو، یا حود یاء اولان لفظلرک (اجوفلرل) صفت مشبہلری نہ وزن اوزرہ یاییایر؟

ج - اکثريا فيصل (سى ۰ ۰ ۰) وزنى اوزره، ماده اصلیه مک قاء
 الفعل مابعدیه بریاء ساکنه (ی) علاوه ایتک، قاء الفعله فتحه و عین
 الفعله کسره و بر مکله یایایر؛ بوحالده یاه ادغام اولندیکی کبی واو دخی
 یاه قلب و ادغام اولنور (۷۴ و ۷۵ محیفله باق). مثلا:

موت = اولمک، (فی الاصل میوت) | امیت = اولو، اولش کشی،
 جات مقابلی، | (مرده، حی مقابلی).

سیادت، اصلی (سود) = بیوکلک، | (فی الاصل سیود) | اولو، عظیم القدر
 اولولوق، عظیم القدر اولوق، | اولان.

حودت = ابی اولوق (فی الاصل حیود) | جید = ابی.
 هون = قولای، آسان، | (فی الاصل هیون) | هین = قولای، آسان
 خواره، ذلیل اولوق، | خواره، ذلیل.

ضیق = طارلق (فی الاصل ضیق) | ضیق = طار.
 کیاست = ذکاء، فطنت (فی الاصل کیس) | کیس = کیاستی، ذرک.
 بیان = بلی و آشکاره اولوق، | (فی الاصل بین) | بین = بلی، واضح
 (واضح و آشکاره قیلوق)، | و آشکاره اولان.

لین = یوموشاقلق (فی الاصل لین) | لین = یوموشاق.
 طیب = خوش اولوق، | (فی الاصل طیب) | طیب = خوش، پاک.
 پاک، لذیذ اولوق،

قوام = عدل، اعتدال، | (فی الاصل قیوم) | قیم = طوغرو، مستقیم.
 استقامت (طوغرولوق)، |

سوه = کوتولک (فی الاصل سیوی) | سقی = کونو.
 خیر = نر مقابلی، (فی الاصل خیر) | خیر = خیر صاحبی اولان.

شاذ

آئیده کی اجوف و اویلرک صفت مشبہلری شاذ اولهرق قیل
وزنی اوزره کلشدرلر .

طول = اوزونلق،	طویل = اوزون.
قوام = طوغرولق،	قوم = طوغرو، قیم کی.
صوب = طوغرولق،	صوب = طوغرو .

مرومظ

مذکور قینول وزننده اولان صفت مشبہلر، اصللری اوزره
قوللانلقلری کی بضاً کسره و شدهلری حذف اولنهرق تخفیفاً دخی
قوللانیلرلر. مثلاً :

میت، یاخود میت	سید، یاخود سید
کین ، کین	کین ، کین
کینس ، کینس	

س - هانکی کلهلر قملان وزنی اوزره صفت مشبہ یاییلر؟
ج - آحلق، طوقلق، صوسزلق، صوبه قاحلق، حرارت باطنه
وبونلره مشابه منالرده اولان لفظلر (کلهلر) اکتریا قملان، (۱۰۰۰ ان)
وزنی اوزره صفت مشبہ یاییلرلر. مثلاً :

نجوع = آجلق،	جوعان = آج.
شیع = طوقلق،	شبعان = طوق.
عطش = صوسزلق،	عطشان = صوسز.

رتی (فی الاصل روی) صوبه قائمق، (فی الاصل رویان) وپان صوبه قائمش.

ندامت = بشیمانلق،	ندمان = نادم و بشیمان اولان.
کسل = تنبلک،	کسلان = تنبل.
فرح = مسرور و شادان اولق،	فرحان = مسرور و شادان اولان.
عجابه = ایومک،	عجلان = مشربنده عجابه اولان.
یقاظه و یقظ = اویانق اولق،	یقظان = اویانق، یقظ.
جزع = برماده حدوثندن صبر.	جزعان = برماده حدوثندن صبر.
سزلق ایدوب اظهار حزن	سزلق ایدوب اظهار حزن
ایله تلاش واضطراب ایتمک،	ایله تلاش واضطراب ایدن.
غضب = خشمه کلک، طار.	غضبان = بالطیع طارغین و
غینلق، طارلق،	خشنک اولان.
حیرت = شاشیق،	حیران = شاشیق اولان، متحیر اولان.
سکر = سرخوشلق،	سکران = سرخوش.
عرق = ترله مک،	عرقان = ترلی.
لَهَف = برشینه حسرت چکوب	لهفان = متأسف.
محزون اولق،	
نشوه = سرخوش اولق،	نشوان = نشوه لی، سرخوش، سکران.
مَلْ = طولق،	(فی الاصل ملثان) ملان = طولو.
ظَمْ = صوصامق، عطش،	(فی الاصل ظمئان) ظمآن = صوسز
	تشنه، عطشان.

س - صفت مشبهه نك ماشقه وزنلری ده وارمی ؟

ج - صفت مشبهه نك بوندن اول ذكر اولنان وزنلردن ماشقه

قلیل الاستعمال اولان وزنلری دخی وارد. مثلا :

◆ ◆ ◆ فَعَلَ

شکس = یاراماز خوبلو.	صَنَب = کوچ، چتین، دشوار.
ضخم = ایری، قباء، عظیم الجِرم، کثیر اللحم.	سَهْل = قولای، آسان.
برّ (فی الاصل بر) = صالح، محسن، دیندار.	اهل = مستحق، برشیلہ متصف اولان.
حیّ (فی الاصل حیو) = دیری، زنده، میت مقابلی.	عذب = طاتلی.
	سمح = کریم، سخی، جوانمرد
	رطب = یاش، تر تازه، رطیب.

◆ ◆ ◆ فَعِلَ

خَتِن = خشونتلو، سرده، و درشت.	حَقِيق = احمق.
نَحِر = چورومش اولان (کیک).	تَحَجَّل = اوتانمقدن متحیر و مد.
بَجَزِع = برماده حدوشندن صبر.	هوش اولان.
سزلق ایدب همان اظهار حزن وتأثرله تلاش واضطراب ایدن.	فَطِن = فطانتلی، فطین.
يَقِظ = اویاق، يَقُظ وَيَقْظَان.	فَرِح = مسرور وشادان اولان.
هَرَم = پک پیر و سالخورده اولان.	لَمِب = یورغون اولان.
	مَل = سرخوش، سکران.
	عَیِر = دشوار، کوچ.

◆ ◆ ◆ فَعَلَ

مَثَل = برشینک بگزری، شبہ وماندی.	مِثَبَه = مثل، نظیر، بگزراو.
رِخو = کوشک.	لَان، شبیه.
	مِلَح = طوزلو، شوراق (سو).

رِصْفَر = بوش، خالی۔ | رِضْو = آریق و مہزول اولان۔

◆ ◆ ◆ فَعْلٌ

صُلْب = قاتی۔ | مُرّ = آجی۔
خُلُو = طاتلی۔ | خُرّ = آزاده۔

◆ ◆ ◆ فَعْلٌ

حَسَن = کوزل۔ | بَطَل = بہادر، شجاع۔

◆ ◆ ◆ فَعْلٌ

يَقْطُ = اویانق، يَقِط وَيَقْطَان | عَجَل = طبعی عاحل اولان آدم۔
کبی۔ | نَدَس = فطانتلی۔

◆ ◆ ◆ فَعْلٌ

حُطْب = اوراق، اوزاق اولان۔

◆ ۱ ◆ ◆ فَعَالٌ

جَبَان = قورقاق اولان۔

◆ ۱ ◆ ◆ فَعَالٌ

أَحَاج = طمنده آجیلقله طوز۔ | زَلَال = طاتلی، صافی و خوشکوار
لولق اولان (صو) تلخ آب، (صو) عذب۔
ملح، مُرّ۔ | سَجَاع = سَجِيع، سَحَاعَتْلُو،
طُول = طویل، اوزون۔ | یَکِيت۔

فَعُول ♦ ♦ ♦ و

وُقُور = صاحب وقار و تمکین اولان.

عَجُول = طبعی عاجل اولان آدم.

فِعَال ♦ ی ♦ ا

ضِعَار = جُحَشی عظیم اولان، (بدن، یا خود وجودی بیوک اولان).

بِطَار = معالج الدواب

فِئَل ♦ ی ♦ ی

صِرَف = امور و مصالحده کارگذار اولان، قورناز.

بِطَر = معالج الدواب، بیطار.

فُعْلَان ♦ ♦ ♦ ان

عُرْيان = چیللاق.

س - مذکور صفتله یحون صفت مشبہ دینیلیر؟

ج - معنی وتصریفانده اسم فاعله مشابه اولدقلری ایچون صفت

مشبہ دینیلیر.

س - فاعل وزنی اوزره صف مشبہ یاییلیرمی؟

ج - بعض کلهلرک صفت مشبهلری فاعل وزنی اوزره یاییلیر.

مثلاً:

طهارت = تمیزک، طاهر = تمیز.

عُقر = قسیر قالمق، عاقر = قسیر.

برودت = صوغوقاق، بارد = صوغوق.

غلاء = نرخ زیادہ بہایہ جیقمق،	غالی = بہالی .
مُوضت = اکشیک،	حامض = اکشی .
حرارت = صیجاقق،	حارّ = صیجاق .
شباب (وشبابت) = کنجلك،	شابت = کچ .
یبوست = قورواق،	یابس = قورو .
سَبَّه (وسعت) = کنیشلك،	واسع = کنیش .

مدرمظہ

صفت مشبہلرک بروت معناسہ دلالت استدکری معلوم در. اگر
آنرڈن حدوت معناسی قصد اولنور ایسہ، اسم فاعل دخی یا بمق
جائز اولور. مثلاً:

اسم فاعل	صفت مشبہ
حسن = کوزل اولان.	حسن = کوزل،
صاغر = کوچوک اولان.	صغیر = کوچوک،
کابر = بیوک اولان.	کبیر = بیوک،
سائد = بیوک اولان.	سید = بیوک،
کارم = کرامتلی اولان.	کریم = کرامتو،
طائل = اوزون اولان.	طویل = اوزون،
قاصر = قیصہ اولان.	قصیر = قیصہ،

آتی الذکر کلماتک هانکی وزندہ ونہ کلمہ اولدق لریخی، ومصدر
اولمایانلرک مصدرلریخی تحریراً وشفاهاً کوستریگز!

نمبر - ۲۵

متین = محکم، قوی. | راوی = نقل و حکایہ ایدن.

مربوط = باغلائش اولان.	معروف = بیلنش اولان.
ظرافت = کوزللك، یا قیشقلق.	مریض = خت.
قدیم = زمان جهتیله اسکی اولان.	شاذ = قاعده کلبه دن خارج
محروس = حفظ اولنش اولان.	و منفرد اولان.
باری = یارادان، خلق.	مجنوب = چکمش اولان، بنس
سرور = (سویتمک) سوبندرمک.	اولنش اولان.
عظیم = بیوک.	کبیر = بیوک.
ممهود = معلوم و معروف	عرفان = بیلک.
اولان.	ناجی = قورتولان، نجات بولان.
حراس = حفظ و صیانت.	صغیر = کوحوک.
کثیر = چوق.	مسرور = سویتم، دلشاد
کریم = کرامتلی.	اولان.
سفالت = سفیلک.	ساز = سوبندیرن.
صادق = طوغرو اولان.	قلیل = آز.

نمبره - ۲۶

لطیف = طاتلی.	صدیق = دوست، طوغرو.
غیس = مرغوب اولان، ناستلی.	حکیم = حکمت صاحبی.
سریف = سرفلی اولان.	حاکم = حکم و فصل ایذن.
امین = کندیشه امنیت و اعتبار	سفیل = دوشکون، حقیر، دون.
ایدیایر اولان.	رمی = آتقی.
جیل = کوزل.	ضیاع = تلف اولق.
ماز = کجی، کچیجی اولان.	ردیل = دون و رسوای اولان.

ممنون = نعمت، احسان و ایلیک	زیاده = آرتمو، آرتیرمق.
فائل اولمغله شاد قلغیش اولان.	مشکوک = شک و شبه‌لی اولان.
جذب = چکمک.	حقیر = خوار و ذلیل.
زائد = آرتان، فضله اولان.	مرور = کچمک.
بعید = اوزاق.	ضایع = تلف اولان.
رامی = آنان.	خاله = ابدی، دائمی اولان.
مجلوب = جلب اولغیش اولان.	قویم = طوغرو، قیم.
ظریف = کوزل، یاراشق.	حرارت = صیقلق.
ثائب = توبه ایدن.	میت = اولو.

نمبره - ۲۷

مشغول = برایش ایله اوغراشتقده	منوع = منع و یاساق اولونمش
اولان.	اولان.
اصفر = صاری.	حیران = شامش اولان.
برودت = صوغوقاق.	لیب = عقللی.
منطوق = سویلنمش اولان.	لابس = کین.
اسود = قارده، سیاه.	سبی = کوتو.
مذکور = ذکر اولنمش اولان.	اصرج = طوپال.
ملان = طولو.	واهب = باغشلايان.
شاکر = شکر ایدن، حمد و ثنا	صلب = قاتی.
ایله‌ین.	حامض = اکشی.
لذیذ = طاتلی.	جاذ = چکن.
ابیض = آق.	موزون = طارتلش اولان.

صلا بت = قاتلق. | ذَلَّتْ = خوار و حقیر اولوق.
سید = عظیم القدر اولان. | اَبَلَهْ = عقلسز، احمق (بوداله).

اصول تحلیل

س - «معلوم» نه کله در؟

ج - «معلوم» م مفعول و زننده؛ مصدر ثلاثی مجرد دن، «اسم مفعول» در. زائد حرف لری، اولنده بولونان «میم» ایله عین الفعلی مابعدنده کی «واو» در؛ مصدری ده «علم» در.

س - «مَقُول»، «مَسْئُول»، «مَبِيع» و «مَرْوِي» نه کله در لر؟

ج - «مَقُول»، «مَسْئُول»، «مَبِيع» و «مَرْوِي» م مصدر ثلاثی مجرد لر دن اسم مفعول لر. مصدر لر ی، «قول»، «سؤال»، «بيع» و «روایت» در لر.

س - «مَقُول» ده نه حال واقع اولمش در؟

ج - «مَقُول» م فی الاصل مَقُول در؛ بو کله، اجوف واوی اولدیغندن اسم مفعول واوی حذف اولونمش و «واو اصایه» نك ضمه سی ماقبلنه ویرلش در.

س - «مَسْئُول» ده نه حال واقع اولمش در؟

ج - «مَسْئُول» م فی الاصل مَسْئُول در؛ «واو ساکنه» سی همزه مضومه دن (ؤ)، صوکره بولوندیغیچون حذف اولونمش در.

س - «مَبِيع» ده نه حال واقع اولمش در؟

ج - «مَبِيع» م فی الاصل مَبِيع در؛ مفعول واوی حذف اولونمش و «یای اصلیه» نك ضمه سی کسره یه تبدیل اولوننه رق ماقباندنه بولونان «با» یه ویرلش در.

س - «مَرْوِي» ده نه حال واقع اولمش در؟

ج - «مروئی» فی الاصل «مَرُوْی» در؛ «واو» ایله «یاء» بر
برده بولوندینی و اولکیسی (مفعول واوی) ساکن اولدینی ایچون
«واو» «یا» یه قلب ایله ادغام اولونمش و «واو اصلیه» نك ضمهسی
کسره یه تبدل ایتمشدر.

س - «کبیر» نه کله در؟

ج - «کبیر» فَعِیل وزننده صفت مشبهه در؛ زائد حرفی، عین
الفعلی مابعدنده بولونان «ی» مصدری، «کبر» در .
س - «حیران» نه کله در؟

ج - «حیران» فَعْلَان وزننده صفت مشبهه در؛ زائد حرفلری،
آخرنده بولونان «ان»، مصدری ده «حیرت» در .
س - «اعرج» نه کله در؟

ج - «اعرج» أَفْعَل وزننده صفت مشبهه در؛ زائد حرفی،
اولنده بولونان همزه (ا)، مصدری ده «عرج» در .
س - «سید» نه کله در؟ وَنَه حال واقع اولمشدر؟

ج - «سید» فَعِیل وزننده صفت مشبهه در؛ زائد حرفی، فاء الفعلی
مابعدنده بولونان «یاء» (ی)، در؛ مصدری، «سیادت» در . - «سید»،
فی الاصل «سُود» اولوب، «واو» ایله «یاء» بربرده بولندینی و اولکیسی
(یعنی: یاء) ساکن اولدینی ایچون واو یایه قلب و ادغام اولونمشدر.

س - «بری» نه کله در وَنَه حال واقع اولمشدر؟

ج - «بری» فَعِیل وزننده صفت مشبهه در؛ زائد حرفی، عین الفعلی
مابعدنده بولونان «یاء» (ی)، در؛ مصدری، «برائت» در . - «بری»
فی الاصل «بَرِی» اولوب همزه، یای ساکنه دن صوکره بولوندینی ایچون
«یا» یه قلت و ادغام اولونمشدر.

افعال تفضیلیں

یا خود

اسم تفضیل

س - اسم تفضیل نہ در ؟

ج - اسم تفضیل، یا خود افعال تفضیل، معنای وصفیدہ برینک دیگرہ نسبتہ فضل و رجحانی (زیادہ لکنی) افادہ ایدن و اسم فاعل، یا خود صفت مشبہہ معناسندہ اولان کلمہ در، کہ اسان ترکیدہ یرینہ کوردہ: «زیادہ»، «دہا»، «اک» و «یک» لفظلرنندن بریلہ تعریف اولونور؛ مثلاً.

اعلم = (غیرہ نسبتہ) زیادہ عالم اولان.

افضل = ( ) ( ) دہا فاضل اولان.

اصغر = ( ) ( ) اک کوچوک اولان.

اجہل = ( ) ( ) یک جاہل اولان.

س - اسم تفضیل نہ وزن اوزرہ یاییار؛

ج - اسم تفضیل، اَفْعَل (ا.و.و) ورنی اوررہ، مادۂ اصلہ مک اولنہ بر ہمزہ مفتوحہ (ا) زیادہ ایتک و عین الفعلنہ فتحہ و یرمکلہ یاییار؛ مثلاً:

کبر = بیوکک، اکبر = زیادہ بیوک اولان.

فضل = مزیت، نعمت، زیادہ، افضل = زیادہ فضالتی اولان.

جهل و جهالت = بیلز اولق، اجهل = زیاده جاهل و بیلز اولان.
بیله مزاک،

عظمت = بیوکلک، اعظم = زیاده بیوک اولان.

لزوم = لازم اولق، الزم = زیاده لازم اولان.

وسط = (اورتده و اورته اوسط = زیاده اورتده واقع اولان.
حاله اولق)،

وضوح = آشکاره اولق، اوضح = زیاده واضح و آشکاره اولان.

هون = قولای و آسان اولق، اهون = زیاده قولای و آسان اولان،

سهولت، خوار و ذلیل اولق، بهاسی زیاده دون (آشاهی) اولان.

لباقت = لایق اولق، البق = زیاده لایق اولان.

زیاده = آرتیق، ازید = اک زیاده، دها زیاده اولان.

نور = آیدینلق، ضیاء، انور = زیاده آیدین اولان، زیاده

روشن و ضیادار اولان.

آنی الذکر کلماتک زائد حرفلری - اکر وار ایسه - طرح
ایدوب تحریراً و شفاهاً أَقْتَل (آ•••••) وزنی اوزره اسم تفضیل یاپکیز!

نمبره - ۲۸

کثرت = چوقاق، نفاست = نفیس و مرغوب اولق.

شرف = عزت، فقر = یوخسوللق.

کره = جوانمردلک، سخاوت، سعادت = بختیارلق.

عزت، نفاست، شرف، حقارت = خوار و ذلیل اولق.

فخامت = اولواق، عظمت، سهولت = قولایاق.

بیوکلک، عظیم القدر اولق، غلبه = چوقلق.

سفات — سفیلک، آشاغیلق، آلجافلق.	قَدَم = زمان جهتیله اسکی و چوقدن اولق.
رجحان — فضیلت، خصائل، و منافع جهتیله سارندن زیاده مرغوب و اوستون اولق.	قرب = یاقینلق.
ندرت = (قلت) آزلق، نادرلک.	قدس = پاک اولق، طهارت.
	سبقت = کچمک.
	کمال = کامل اولق.

نمبر - ۲۹

نفع = فائده لندرمک، ضررک ضدی.	سلامت = قورتولق، بلا و مصیبتدن بری اولق.
سرعت = چاپکلك.	رحمت = مرحمت.
صدق = طوضرولق.	حسن = کوزللك.
ظهور = ظاهر و آشکاره اولق.	صغر — کوچوکلك.
فصاحت = فصیح اولق.	رذالت — رذیللك.
بُخل = ناکسک، جود (جو مرد لك) مقابلی	حُکم = دعاوی بی فصل و قضا ایتمک.
حذر = صافق.	علم = بیلک.
حزم = ایشنده عقلی حرکت ایتمک.	صعوبت = کوجلک.
فخر = اوکونمک، شرف.	عدل و عدالت = هرکسک حقنی تسلیم ایتمک.
خلوص = خالص و صافی اولق.	جمال = کوزللك.
ثقلت = آغیرلق.	نمد = اوزاقلق.
جانت = قورقاق اولق.	عرفان = بیلک.

نمبر ۳۰ -

شجاعت = یکتک .	عُذوبت = طاتلیق .
خشونت = سرت و قاتی اولق .	عُسرت = کوجلک .
قیج = چیرکینک .	عجز = عدم اقتدار، قوتسزک .
کذب = یالان سویله مک .	شاعت = حد و قیاسدن خارج
طهارت = تمیزک، پاکلق .	بد و قبیح اولق .
مجد = شان، شرف، کرم،	ضعف = قوتسزک، زبونلق .
جلالت، اولولق .	سماحت = جوائمردک، سخاوت .
بزودت = صوغو قللق .	مثالت = فاضل اولق .
مانت = متین، قوی و محکم	کساد = رواجک ضدی .
اولق .	بلاغت = بلیغ اولق .
عقل = برقوت معنویة مودوعه	بلوغ = یتشمک، یتشوب کامل
الهیة در، که انسان آنک وسا .	اولق .
طبیله قبیح و حسن، خیر و	قوام = طوغرولق .
شر بیننی فرق و تمیز ایدر،	جودت = ای و جوائمرد (جو .
فهم و ادراک .	مرد) اولق .

نمبر ۳۱ -

طویل = اوزونلق .	صوب = طوغرولق .
کیاست = ذکاء، قطاعت، (حماقت	حیله = مکر، دوباره .
و بلاهت مقابلی .)	حیرت = شاتحق .
لین = یوموشاقلق .	عیب = عیبلو اولق، (عیبلا .
طیب = ای و خوش اولق .	مق، عیبلو قیللق .

ضیق = طارلق.	وجازت = مختصر اولق، قصد
یہوست = قورولق.	لق .
یُسِر = قولایلق.	وثوق = امنیتله اعتماد ایتک.
طیش = سبک مشرب اولق،	وهن = کار و عملده کوشک
خفیف طبیعتی اولق .	اولق، ضعیف اولق.
وجوب = واجب اولق.	وَرَع وَوَراعت = عفت، یعنی:
وفر (وفرت) = چوقلق.	حرامدن و یاراماز ایشلردن
وفق = اوینون اولق.	کبری طوروب فراغت ایله -
یَسَمَ (وسمت) = کنشک.	مک، صافتحق.

س - مضاعفک اسم تفضیللرنده نه حال واقع اولور؟

ج - مضاعفک اسم تفضیللرنده، برجنسدن اولان ایکی حرفک اولکیسی متحرک و ماقبلنده بولونان حرف دخی ساکن اولدیفیمون حرکسی ماقبلنده کی ساکن حرفه ویریلهرک ادغام ایدیایر. مثلاً:

فی الاصل

شدت = سرتک، پکک، (أَشَدَّ) أَشَدَّ = زیادہ شدتلی اولان.

لذت = طاتیلق، (الَّذِ) الذَّ = زیادہ لذتلی اولان .

جلال و جلال = عظیمت، بیوکک، (اجال) اجلّ = زیادہ جلیل اولان.

خسّت و خساست = آچاق، خسیس اولق، (اخسس) اخسّ = زیادہ خسیس اولان.

تمام = بیتک، تکمیل (اتم) اتمّ = زیادہ تمام و قصورسز اولان. اولق،

ذُلَّ وَ ذِلَّتْ = آجاق، خوار وَ حقیر اولق،	فی الاصل (اذلل) اذلّ = زیادہ خوار و ذلیل اولان.
حَبَّ = سومك، سو- یعی اولق،	(اجب) احبّ = زیادہ سویملی اولان.
ضلال وَ ضلالت = طو- غرو یولدن جیقوب آکری یوله صامق، کراهاق،	(اضلل) اضلّ = زیادہ سیله طوغرو یولدن صاپان.
خصوص = مخصوصاق، آیریلق، عموم مقابلی،	(اخصص) اخصّ = زیادہ خاص اولان.
عزّت = شریف وَ عا- لیقدر اولق،	(اعزز) اعزّ = زیادہ عزیز وَ بیوک اولان.
صحّت = طوغرولق، صحیحك،	(اصح) اصحّ = زیادہ صحیح وَ طوغرو اولان.
حقّ = روا وَ سزا، اولق،	(احقق) احقّ = زیادہ مستحقّ وَ سزا اولان.
قلتّ = آزلق،	(اقلل) اقلّ = زیادہ آز اولان.
عموم = خصوص مقابلی، (اعمم) اعمّ = زیادہ عمومی اولان.	
خفّت = خفیفك،	(اخفف) اخفّ = زیادہ خفیف اولان.
مراحت = آجاق،	(امرر) امرّ = زیادہ آجی اولان.
ضرر = زیان، خسارت،	(اضرر) اضرّ = زیادہ مضر اولان.

مهموز لرك اسم تفضیللری

یأس = قطع امید اینك، یأس = زیادہ امیدسز اولان.

لوم = آجاق و فرومایه اولق، الأم = زیاده آجاق و فرومایه
اولان، زیاده لیم و دنی اولان.
شامت = اوغور سزلق، اشام = زیاده اوغور سز، بداختره
مخوست، منحوس اولان.
سوء = کوتوک، بدک، اسوأ = زیاده کوتوء، بد اولان.
ضوء = آیدینلق، ضیاء، اضواء = زیاده آیدین اولان.
مرات = هضم ایتمک، خوش- امرأ = زیاده هضمی، خوش-
کوار اولق، کوار اولان.
هنء = طعام و شراب خوشکوار، اهنأ = زیاده هضمی و خوشکوار
اولق، اولان طعام و شراب.
انس = آیشلق، (فی الاصل انس) آانس = زیاده انستی و آیشق
اولان.

موضوعه

دنات (آجاقلق) کله سنک اسم تفضیلی، فی الاصل «ادنأ» (زیاده
آجاق اولان) کلیر ایسه ده، همزه سی حذف اولونه رق «ادنأ» یاخود
«ادنی» قوللانیلیر.

س - معتل اللاملرک اسم تفضیللرنده نه حال واقع اولور؟
ج - معتل اللاملرک (لام الفعلی واو، یاخود یاء اولان کله) اسم
تفضیللرنده «واو» و «یاء» - آخر کله ده بولوندینی و ماقبللری دخی
مفتوح اولدیفیخون - «الف مقصوره» یه (ی) قلب اولونورلر. مثلاً:
عُلُو = یوکسک و بلند | فی الاصل (اعْلُو) اعلی = زیاده یوکسک اولان
اولق،

فی الاصل

دُثُو = یاقین اولق ،	(ادنو) ادنی = بك یاقین اولان، اقرب.
قوت = زورلو، کوجلو	(اقور) اقوی = زیادہ زورلو، کوجلو اولان.
اولق ،	
تقاوت = بآك اولق ،	(اقو) آتی = زیادہ بآك وَنظیف اولان.
نظافت ،	
قَصو = اوزاق اولق ،	(اقصو) اقصى = زیادہ اوزاق وَنهایتہ اولان.
حلاوت = طاتلیق ،	(احلو) احلی = زیادہ طاتلی اولان.
کساء (اصلی کسو) =	(اکسو) اکسی = غیردن زیادہ کسوء گہر لباس کیمک .
لباس کیمک .	اولان .
غباوت = فهمسزلک ،	(اغبو) اغبی = زیادہ غبی وَ آکلاماز اولان.
آکلایشسزلق ،	
بَشاء = قالمق ، باقی اولق ،	(أَبَى) أَبَى = زیادہ قالان، باقی اولان.
خزى = رسوایلق ،	(أَخْزَى) أَخْزَى = زیادہ رسوای اولان.
قضاء = حکم ایلمک ،	(أَقْضَى) أَقْضَى = زیادہ حکم ایدن .
(حرى = روا ، لایق)	(اخرى) أَخْزَى = زیادہ لایق وَ سزا او-
	لان، البق .
عری = جببلاقق ،	(اعری) أَعْرَى = زیادہ جببلاق اولان.
ولی = بك یاقین	(اولی) أُولَى = بك یاقین اولان، بك لایق
اولق .	وَ سزا که اقرب معانسدن مستاردر .
تُقَى وَ تَقْوَى (اصلی تقیا)	(اتقی) آتی = زیادہ صاقتان وَ حذر ایدن.
= صاقتو، حذر ،	
وُفَى = چسوق وَ تام	(اوفی) أَوْفَى = زیادہ وافی ، تام وَ فراوان
اولق ،	اولان .

س - اسم تفضیل؛ دائماً اسم فاعل معانسه می‌گیرد؟
 ج - اسم تفضیل؛ شاذ اوله رق بعض کره اسم مفعول معانسه
 دخی کلیر. مثلاً:

حمد = تعظیماً و تشکراً ثنا	احمد = زیاده محمود اولان.
و ذکر جیل ایتک، بر نسنه یی پسندیده بولق،	
عذر = بر آدمک سرد و ایراد	اعذر = زیاده معذور اولان.
ایله دیکی عذر و بهانه یی قبول ایله مک، معذور طومتق،	
شهر = بر شئی شهرت لندرمک، اشر	غیردن زیاده مشهور اولان.
عرفان = بیلک، طانیق، اعرف	
شغل = مشغول قیلق، اشغل	زیاده مشغول اولان.
سرور = سوندرمک،	(فی الاصل اسرر) اسر = پک مسرور، اک سونجلی اولان.
شہوت = بر نسنه یی سووب	(فی الاصل اشہو) اشہی = زیاده ایسته.
آکا میل و رغبت ایتک، نیله جک و آرزو اولونه جق اولان.	

س - اسم تفضیل هانکی کله لردن کلیر؟

ج - اسم تفضیل، یا خود افعال تفضیل، معناسی کثرت و تفاوتی
 قابل اولان، یعنی: زیاده و نقصان متصور اولان ثلاثی مجرد مصدر.
 لردن کلیر. لکن کثرت و تفاوتی قابل اولمایان لردن کلز؛ مثلاً:
 عظمت = (بیوکلک) صفر = (کوجوکلک) شجاعت = (یکیتلک)
 کله لرینک معناری قابل کثرت و تفاوت اولدقلرندن افعال تفضیللری
 افعال وزنی اوزره اعظم (زیاده بویوک اولان)، اصغر (زیاده کوجوک

اولان، اشجع (زیادہ یکیت اولان) کلیر؛ لکن طلوع (کونش طوغمق) غروب (کونش باتمق) موت (اولمک، یاخود اولوم) کلہ لرینک معناری، قابل کثرت و تفاوت اولماد قلرندن، یعنی: زیادہ کونش طوغمق، باتمق، اولمک، قابل اولہ ماد یغندن أَفْعَل تفضیلری کلز.

س - «لون»، «عیب ظاہر» و «حلیہ» معناسندہ اولان مصدرلرک اسم تفضیلری نصل یاییار؛

ج - صفت مشبہ الہ التباس واقع اولماق ایچون افضل وزنی اوزرہ یاییوب، معناسی مقصودہ موافق اولان ثلاثیدن افضل وزنی اوزرہ براسم تفضیل اشتقاق ایدیلیر؛ مثلاً: اشد، اکثر، ازید و سائرہ کبی. واول اسم تفضیل؛ (اشد، اکثر، ازید) لون، عیب ظاہر، و حایہ معناسندہ اولان مصدرلرک اوللرینہ علاوہ اولنہرق یاییلرلر. بوحالہ مصادر مذکورہ نک آخرلرینہ تمیز اوزرہ تنوین الفتح زیادہ قیلینیر. مثلاً:

سواد = سیاهلق، اشد سواداً = پک سیاه اولان.
حرمت = قبرمزلیق، اشد حرمةً = پک قبرمزی اولان.
بلح = آجیق قاشلی اولق، ازید بلحاً = زیادہ آجیق قاشلی اولان.
حدب = قانبور اولق، اکثر حدباً = زیادہ قانبور اولان.

معرظہ

لکن بونلر و بونلرہ مشابہ اولان اسم تفضیلر، لسان عربیہ محصوص اولوب لسان ترکیکہ قوللانمازلر.

س - عیوب باطنہ معناسندہ اولان کلمہ لرک اسم تفضیلری ۴
وہن اوزرہ کلیرلر.

ج - عیوب باطنه معانیده اولان کله لک صفت مشبه لری اقل
وَقَلِيلًا اوزان ساثره اوزره کلدک لری ایچون - اسم تفضیل لری دخی
افعل وزنی اوزره کلیر لر. مثلاً:

صفت مشبه	اسم تفضیل
حماقت = بونک،	أَحَقُّ = زیادہ بون،
احمق.	حماقتی زیادہ اولان.
بلادت = فهمسز،	أَبْلَدُ = زیادہ فهمسز،
اذعانسز اولق،	اذعانسز اولان.
بلاہت = حماقت،	أَبْلَهْ = زیادہ احمق
	اولان.

موضوع

خیر (ایلیک) وَشَرَ (کوتولک) کله لریک اسم تفضیل لری قاعده
«آخِر» و «اشر» کلیر ایسده همزه لری حذف اولونه رق «خیر»
(زیاده ای اولان)، «تر» (زیاده کوتو اولان) قوللانیبلر.
آتی الذکر کلماتک هانکی وزنلرده وَنه کله لر اولدق لری وَ مصدر
اولمایا لریک مصدر لری هم تحریراً همده شفاهاً کوستریکز!

نمونه - ۳۳

اعرف = زیادہ معروف اولان.	سائل = آقان.
عرفان = تری.	خبر = خبرلی.
واعظ = وعظ ویرن.	نشوان = نشوولی، (انشالی)
بتن = بللی.	سرخوش.
احمد = زیادہ محمود اولان.	اشهر = زیادہ شهرتلی.

اشد = زیادہ شدتلی اولان.	فرحان = مسرور و شادان.
جاری = آقان.	سائر = یورین.
اعلیٰ = زیادہ یوکسک اولان.	سائر = باقی، دیگر.
صابر = صبر ایدن.	اوضح = زیادہ واضح اولان.
الذّ = زیادہ لذتلی اولان.	جوعان = آج.
عائق = بچکدیرن.	حُرّ = آزادہ.
ازید = دہا زیادہ اولان.	صعب = کوچ، چٹین.
مرغوب = رغبتلی اولان.	اوسط = زیادہ اورتدہ واقع اولان.
طویل = اوزون.	سائل = سوروجی، دینجی.
آتی = کلن.	مدهوش = حیرتدن ناشی عقلی
بارد = صوغوق.	کیتیش اولان.
موعود = وعد اولنش اولان.	اقلّ = زیادہ آز اولان.
احمر = قیرمزی.	برّ = صالح، محسن، دیندار.
مسطور = یازلمش اولان.	یابس = قورو.
اعور = یکحشم اولان.	

نمبر - ۳۳

بالغ = یشتمش اولان.	فائق = شرف و فضیلتدہ غیرہ
البی = زیادہ لایق اولان.	غالب اولان.
عذب = طاتلی.	سہل = قولای.
اهون = زیادہ قولای، آسان	الزم = زیادہ لازم اولان.
اولان، بہاسی زیادہ درن (آشا	بایع = صانان.
غی) اولان.	ردی = کوتو.

انور = زیادہ آیدین اولان.	اعظم = زیادہ بیوک.
حارّ = صبحاق.	ماہر = مہارتلی اولان، ایشندہ
جید = ایی.	استاد اولان.
نادم = ہشیان اولان.	سکران = سرخوش.
رَبان = صوبہ قاتمش.	احدب = قاتبور.
اصغر = زیلدہ کوچوک اولان.	معمور = شن اولنیش اولان.
معتوہ = ہونامش اولان.	اجہل = زیادہ جاہل اولان.
حاذق = ماہر و استاد اولان.	کسلان = تنبل.
افضل = زیادہ فاضل اولان.	لایق = جسیان، سزا.
حیّ = دیری، زندہ.	منقول = نقل اولونمیش اولان.
قالی = اوقویان، قاری.	دنیّ = آلقاق.
معزول = عزل اولنیش اولان.	اعلم = زیادہ عالم.
شبعان = طوق.	عطشان = صوسز.
اکبر = زیادہ بیوک اولان.	مائل = میل ایدن.
مخلوق = بارادلمش اولان.	ذلیل = خوار و حقیر.

اصول تحلیل

س۔ «اکرم» نہ کلمہ در؟

ج۔ «اکرم» افعل وزندہ اسم تفضیل در؟ زائد حرفی، اولندہ بولونان ہمزہ (ا)، مصدری «کرم» در.

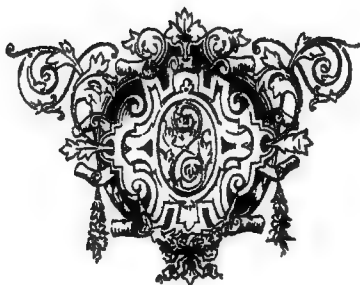
س۔ «الذّ» نہ کلمہ در ونہ حال واقع اولشدہ؟

ج۔ «الذّ» فی الاصل الذّذ اولوب افعل وزندہ اسم تفضیل در؟

زائد حرفی اولنده بولونان همزه (ا)، مصدری «لذت» در؛ حرفین متجانسیندن (برجنسدن اولان ایکی حرف) یعنی ایکی «ذال» دن اولکبسی متحرک و ماقبلنده بولونان حرف دخی یعنی (ل) ساکن اولدنیچون، حرکهسی ماقبلنه و بریلرک ادغام اولونمشدر.

س - «اعلی» نه کلمه در و نه حال واقع اولمشدر؟

ج - «اعلی» فی الاصل اعلو اولوب افعل وزننده اسم تفصیلدر؛ زائد حرفی اولنده بولونان همزه (ا) مصدری «علو» در؛ واو، آخر کلمهده بولوندینی و ماقبلنده کی حرف، یعنی: لام، دخی مفتوح اولدینی ایچون «الف» قلب اولونمش در.

مبالغه فاعل

س - «مبالغه فاعل» نه در؟

ج - «مبالغه فاعل» ۱۰۰ مبالغه و ۱۰۰۰ معنای افاده ایدن اسم فاعل در، که لسان عثمانیده «غایت»، «پک»، «جوق» و «دائما» لمظربله تعریف اولونور. مثلا :

وهاب = جوق بخش ایدن.	حامیه = حامیه سی جوق اولان.
كُھول = پك جاهل اولان.	فستیق = دائما فسق و فجور
صِدِّیق = غایت صادق اولان.	اوزره اولان.
مسکین = پك فقیر اولان.	حلاق = دائما خلق ایدن، یارادان.

س - «مبالغه فاعل» نه وزن اوزره یاییلیر ؟

ج - «مبالغه فاعل» ۱۰۰ بر جوق وزیری وار ایسه ده، قیاساً قتال (۱۰۰) ورنی اوزره، یعنی: ماده اصلیه تک عین المعنی مانعینه بر «الف» زیاده ایتمک، و عین المعنی بالتشدید فاء المعمله فتحه ویر مکله یاییلیر. مثلا :

خلق = یاراتمق،	حلاق = دائما خلق ایدن، یارادان.
میل = بر یانه اکلمک،	میتال = پك میل و محبت ایدن.
مدح = اوکمک، ستایش ایتمک،	مداح = غایت ستایش ایدن.
وہب = ماغشلامق، بخش ایتمک،	وهاب = جوق بخش ایدن.

مَنّ = احسان و انعام ایتک، متان = غایت احسان و انعام ایدن.
 برق = پارلامق، لمعان، براق = چوق پارلایان، غایت
 پارلاق اولان.

آئی الذکر کلماتک زائد حرفلرینی - اصر و ارایسه - طرح
 ایدوب نحریراً و شفاهاً قُتال (کَ • • • • •) وزنی اوزره مبالغه فاعل
 یاییکیز!

نمبره - ۳۴

علم = بیلک.	موج = طالع لائق.
غفران = عبادک حرم و کناهی	سیلان = صو آقق.
ستر ایتک، یارلغامق.	دوران = دونمک.
صبر = کوچ و قتلرده طایانوب	فیض = بخشش، عطاء احسان،
کندی نفسی ضبط ایتک.	وہب.
رزق = رزق و یرمک.	دین = جزاء عوض، مکافات،
لحاج و لجاجت = خصومتده عناد	مجازات، حکم و قضا.
ایله مک.	امر = بیورمق.
جتر = جکمک.	اکل = یمک.
کذب = یالان سوبله مک.	سمع = ایشتمک.
قهر = غلبه ایتک.	ذمّ = فصل و غیبت ایتک.
توبه = (کناهدن رجوع ایدوب	فتح = آحق، حکم و قضا.
من بعد ایشله مہمه سنه نیت	نصر و نصرت = یاردم ایتک.
ایتک،) حق تعالیٰ، قوانک	فل = ایشله مک.
توبه سنی قبول ایتک.	أوب و ایاب = کیری دونمک.

شفوف = بك اینجه و نازك اولمقله	ضحك = كوكك.
ماوراسنده (آرندنه) اولان	قول = سوز سويله مك.
سینی کوستر اولق.	سیر = كز مك، یورومك.
نچ = صو آقق.	جبر = زورانی ایشلتك، اكراه
و هج = آتش یانوب علونك،	ایتمك.
آیدین و روشن اولق.	جودت = ایی اولق، ایی ایش
نم = قوغو حیلق.	ایشله مك.
خدع = دوباره و حيله ايله آلداتمق.	ستر = اورتمك.
مكر = حيله ايله آلداتمق، خدع.	غمز = بر آدمی سعایت (غماز.
	لق) ایتمك.

س - «مبالغه فاعلك» ، فعال و زنندن باشقه كثیر الاستعمال اولان وزنی هانكیسی در؟

ج - «مبالغه فاعلك» فعال و زنندن ماشه كثیر الاستعمال اولان وزنی، فَعُول (كُـوُـو) در، كه ماده اصليه ك عین الفعلی مابعدینه مابلی مضموم بر «واو» علاوه ایتمك و فاء الفعلنه فتحه و یرمكه یاییلیر. مثلا:

جسارت = بر شیدن قورقايوب	جسور = غایت حساتلی او.
صالدرمق،	لان .
غیرت = صدق و اشتیاق ايله	غیور = بك غیرتلی اولان.
چاسمق، اقدام ایتمك،	
حسد = بر کینه ك مالک اولدی	حسود = حوق حسد ایدن .
لعمتك زوالنی ایسته مك،	

جهل و جهالت = بیللمک، بیلزلک، جهول = غایت جاهل اولان.
 صبر = کوچ و قتلرده طایانوب صبور = چوق صبر و تحمل
 کندی نفسی ضبط ایتک، . ایدن.
 الف = انس و الفت ایله مک، الوف = کثیر الالفه اولان.
 رأفت = اسیرکمک، مرحمت رؤوف و رؤوف = پک اسیرکمک
 ایتک، آجیق، بیجی، مرحمت ایدیجی اولان.
 آتی الذکر کلماتک زائد حرفلری - اکر وار ایسه - طرح ایدوب
 هم تحریراً و هم ده شفاهاً قُمُول (و و) و زنی اوزره مبالغه فاعل
 یایکنز!

تحریر - ۳۵

سکر = حدوثا ایتک.	صدق = کرجک و طوغرو
غفران = عبادک کنهانی ستر	سویله مک.
و عفو ایله مک، یاراغامق.	کذب = یالان سویله مک.
عرفان = بیلک.	ولادت = (طوغمق)، طوغورمق.
ذکر = آکمق.	جهل = بیللمک.
اکل = ییمک.	قناعت = قسمنه راضی اولمق.
سؤال = صورمق.	غشود = بر آدم، حق بیللمک رد
کنم = بر سوزی، و بر خبری	و مخالفت ایتک، عناد.
کیزله مک، صاقلامق.	فخر = اوگونمک، مباحات.
کسل - او-نک، رایسه آغیرلقله	فجور = فسق و کناه ایله اشتغال
درمک و صورانمق، تابلک.	ایتک.
ود و وداد = سومک، محبت.	عذل = قینامق، لوم ایتک.

عفو = قباحتلینک قباحتنی بخش
ایتمک، صفحہ.
جزع = برمادہ حدوشتندن صبر۔
سزلق ایدوب همان اظهار حزن
وتأثر ایلہ تلاش و اضطراب
ایتمک.

س - مبالغہ فاعلک «فعال» و «فعلول» دن باشقه وزنلری وارمی؟
ج - مبالغہ فاعلک «فعال» و «فعلول» دن باشقه قلیل الاستعمال
اولان بروجہ آتی وزنلری دخی وارد در. مثلاً :

مِفعال م - ا ♦ ♦ ♦ مِفعاله م - ا ♦ ♦ ♦

معنم = کثیر الامنام.	یموان = کثیر العون اولان.
یدرار = چوق یا غمور کترین (بلوط).	عججاج = دلائل و براہین سردیلہ علم جددلہ ماہر اولان.
مخدماہ = دائماً و بک جوق خدمت ایدن.	مفراح = دائماً شن و شادمان اولان.
مشیاع = اصلا ستر صاقلامبوب مذیاع ناسہ فاش و شایع ایدر اولان.	محزان = دائماً غمگین اولان. مکثار = حوق سوزلی، کثیر الکلام.
مسقام = کثیر المرض اولان.	مہذار و مہذارہ = ہرزہ و ہذیان سویلہ بن، یاوہ کو.
مقدام = بک اقدام صاحبی اولان.	معطاء = ویرکیسی جوق، کثیر المطاء.
مکسال = غایت اوشکن و نابل اولان.	مزواج = جوق قوجہ یہ واران مجنام = مودتی بک چایک قطع ایدن.
مقطار = دائماً عطر سورین.	
مغلط = کثیر الغلط (یا کاش).	
منحار = حوق دوه ذبح ایدن.	

مطراب = کثیر الطرب (سرور) | مطواع = غایت اطاعت ایدیجی،
اولان آدم. | پک مطیع. [*]

فَعَّلَهُ ♦ ♦ ♦

خَدَعَهُ = کثیر الخدعه، دائماً ناسی | قَعَدَهُ = کثیر القعود، اکثر اوقات
آلدادیجی، مکار. | اوتوروب یا تمقله گذران ایدن،
نومه = کثیر النوم اولان، پک | تنبل، کاهل.
چوق اویویان. | جَمَعَهُ = کثیر الجموع، اویقوجی،
فَحَّكَهُ = خلقه غایت کولنج اولان. | تنبل، سیر و سفره یساق
ضَمَمَهُ = کثیر الاصطجاع، تنبل | واقتداری اولمایان.
واوشکن، یرندن قالمایوب | لَمَزَهُ = ناسی دائماً یوزینه قارش
دائماً یان کلوب یا تار اولان. | تعیب ایدن، غماز. [*]
همزه = دائماً فصل وغیبت ایدن.

فَعَّلَ ♦ ♦ ♦

صَدَّقَهُ = کثیر الصدق اولان، | سَرَّیْب = جوق ایچکی ایچن.
غایت صادق اولان. | خَیْر = جوق خیر (سراب) ایچن.
فَسَقَهُ = غایت فاسق اولان، دائماً | ضَلَّیْل = کثیر الضلال (طوغرو
فسق و فجور اوزره اولان. | یولدن صابان).
سَكَبَتْ = کثیر السکوت. | فَکَّرَ = کثیر الفکر اولان.
سَکَر = دائماً سرخوش اولان.

[*] | مفعال و فله وزن لری لسان عربیده مطرود درلر؛ لکن لسان عثمانیہ و زین مذکور بدله اولان مبالغه فاعلر، قلیل الاستعمال درلر.

فَعَّالَه ♦ ♦ ♦ ا ♦ ♦ ♦ ه

بدریله اجدادی کروی (بغا -	عَلَّامَه = چوق بیلن .
یت آشنا ودانا اولان .	فهامه = چوق آکلایان .
	نسابه = علم النسابه (بر آدمک

♦ ♦ ♦ فَعِّلَ ♦ ♦ ♦ ی

رحیم = مبالغه ایله رحمت ایدن	علیم = چوق بیلن .
(حق جل و تعالیٰ حضرت تری .)	نصیر = چوق یار دیم ایدن .
	عجیب = تهب اولونه چق اولان .

♦ ♦ ♦ فَاعِلَه ♦ ♦ ♦ ا ♦ ♦ ♦ ه

کاذبه = کثیر الکذب اولان ،	حامیه = حامیسی چوق اولان .
غایت بالانجی اولان .	راویه = کثیر الروایه .

♦ ♦ ♦ مَفْعَل ♦ ♦ ♦ م

مِسْفَر = کثیر السفر والسیاحه	مِفَرَّ = چوق قاچان (آت) .
اولان ، چوق یوخلیق ایدن .	مجزه = کثیر القطع اولان نی ،
	(چوق کسن) .

♦ ♦ ♦ فَعِّلَ ♦ ♦ ♦ ی

سرطیط = لقمه یی ایری ایری یودان .	نحرپر = غایت عالم اولان .
-----------------------------------	---------------------------

♦ ♦ ♦ فَعِل ♦ ♦ ♦

نهم = اصلا طویق بیلن ، آج کوزلو .

حَنِیر = غایت حذر ایدر اولان	شِرہ = بر شیتہ پک دوشکون
چوق صاقمان، قاجان.	و حریص اولان.

فُعْلٌ ◆ ◆ ◆

عُدَر = چوق غَدَر ایدن، غدار.	جُبْتُ = غایت خبیث اولان،
فُسَى = دائماً فسق و غور اورره	(آلجاق).
اولان.	لُكَم = پک لَیم و فرومایه (آلجاق)
عَمَل = پک غافل اولان.	اولان.

مِفعِلٌ م ◆ ◆ ◆

مِسْکِن = پک فقیر اولان.	مِطْطِر = دائماً عطر (خوش قوقولو
مِکْثِر = چوق سویله ییجی.	شی) سورون.
مِسْکِر = حق سرخوش اولان.	

تِفعَالٌ ت ◆ ◆ ◆

تِکْلَام = سوری حق اولان.	تِلْقَام = لقمه سی غایت بیوک اولان.
---------------------------	-------------------------------------

فَاعُولٌ ◆ ◆ ◆

فَارُوق = غایت فرق و فصل	هَاضُوم = چوق هضم ایتدیرن،
ایدن.	طعامی غایت سکیرتن (دوا).

فَعُولٌ، فَعُولٌ ◆ ◆ ◆

قُدُوس، یاحود قُدُوس =	شَاشِبَه قَاضِدن غایت پاک و منزہ اولان
شُوح، یاحود شُوح =	حق حل و تعالیٰ حضرتلری.

فُتِلَ ♦ ♦ ♦ اُ

طُوَال = غایت اوزون اولان. | کُتَار = پک بیوک اولان.

فُعِلَ ♦ ♦ ♦ اُ

عُجِبَ = پک عجیب (عُجِبَ اولنه جق اولان).
فِرَات = بغایت طاتلی وَخوشکوار اولان (صو).

فُعِلَ ♦ ♦ ♦ اُ

قُلِبَ = کثیر التقلب اولان، چوق دونن.
حَوَل = غایت حیلہ کار اولان.

فَیْعُول ♦ ♦ ♦ ی وَ

قَیُوم (فی الاصل قیوم) = دائماً طوران وَباقی اولان.

فَعْلَان ♦ ♦ ♦ ان

رَحْمَان یاخود رَحْمَن = مبالغه ایله رحمت ایدن حق حل و تعالیٰ
حضر تری.

آئی الذکر کلماتک هانکی وزنلرده وَنه کله لر اولدقلری، وَ مصدر
اولما یا نلرک مصدر لرینی تحریراً وَشفاهاً کوستریکزا

نمونه - ۳۶

اَتَم = ریاده تمام وَقصور سزا اولان.	فَطِن = فطانتلی، فطین.
حَاتِل = ایکی سنه آراسه کیرن،	مَتَان = غایت احسان وَاعام ایدن.
حاجر اولان.	عَجَلَان = طبعی عاحل اولان آدم.

ذائق = طادان.	تام = تمام اولان.
فتاض = چوق احسان ایدن.	فَرَح = مسرور و شادان اولان.
قیم = طوغرو، مستقیم، قویم.	میتال = بک میل و محبت ایدن.
اجل = زیاده جلیل اولان.	مُر = آجی.
قاضی = فصل و حکم ایدن.	حُلُو = طاتلی.
وقور = صاحب وقار و تمکین.	اخص = زیاده خاص اولان.
احق = عقلسز اولان.	مداح = غایت مدح و ستایش
علام = چوق بیلین.	ایدن.

نمونه - ۳۷

حاوی = برسنه بی جامع و شامل اولان.	اعز = زیاده عزیز اولان.
براق = چوق پارلاق اولان.	بطل = بهادر، یکیت.
ضیق = طار اولان.	خلاق = دائماً خلق ایدن، یارادان.
امر = زیاده آجی اولان.	ابلد = فهمسز، فطانتسز.
دال = قولاغوزلق ایدن.	جبان = قورقاق.
سبی = کوتو.	وهاب = چوق باغشلايان.
غفار = زیاده مغفرت ایدن.	سیال = چوق آقان.
سامی = یوکسک اولان.	احب = زیاده سوییلى اولان.
اعم = زیاده عمومی اولان.	حسن = کوزل.
رزاق = چوق رزق و یرن.	ضال = آزغون و کمره اولان.
خیر = زیاده خیرلی اولان.	ستماع = غایتله ایشیدن.
سر = زیاده کوتو اولان.	لین = یوموشاق.
	اخف = زیاده خفف اولان.

شَبَابٌ = کُنْجِ اولان.	رُخُو = کوشک.
عَجُولٌ = طَبِيعِي عاجل اولان آدم.	غَالِي = بهالی.
اِقْمَارٌ = مبالغه ايله امر ايديجی.	شُجَاعٌ = شجاعتی اولان.
غَنَى = زَنکین.	صَبَارٌ = غایتله صبر ایدن.
اِبْأَسٌ = زیادہ مایوس اولان.	اِحْقٌ = زیادہ مستحق و شایان اولان.
أَلُوفٌ = چوق الفت ایدن.	هَيِّنٌ = قولای.
بَطَائِتٌ = یاواشلق.	عَسِیرٌ = کوچ.
صَبُورٌ = چوق صبر و تحمل ایدن.	فَخْرٌ = جورومش (کینک).
مَرْدُودٌ = کیری چویرلمش اولان.	نَائِلٌ = مطلوبہ ایریشن.
مَوَاجٌ = چوق طالعہ لاناں.	جَسُورٌ = غایت جسارتلی.
تَوَابٌ = مبالغه ايله کناہکارک	عَاقِرٌ = قسیر.
توبہ سنی قبول ایدن.	

اصول تحلیل

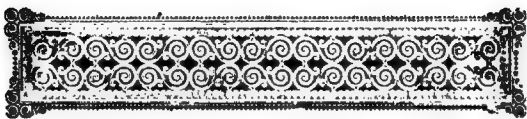
س - «خلاق» نہ کلمہ در؟

ج «خلاق»، قَمَال و زَنْدِیہ مبالغہ فاعل در؛ زائد حرفی، عین الفعلک تکریریلہ مابعدندہ بولونان «الف»، مصدری «خلق» در.

س - «صبور» نہ کلمہ در؟

ج - «صَبُور» فَعُول و زَنْدِیہ مبالغہ فاعل در؛ زائد حرفی عین الفعلی مابعدندہ بولونان «واو»، مصدری، «صبر» در.

مصدر میمی

س - 'مصدر میمی' نه در؟

ج - اولنده 'میم' زائده سی بولونان مصدر در.

س - 'مصدر میمی' معنی جهتیه ثلاثی مصدر لرندن نه فرقی

وار در؟

ج - 'مصدر میمی' معنی جهتیه ثلاثی مصدر لرندن فرقی یوقدر؟

یعنی: مصدر غیر میمی نه معاده ایسه کندیسندن اشتقاق ایدن مصدر میمی دخی عین معاده در - وَبَعْضاً اسْمٌ مَعْنَاهُ مُتَضَعٌ اُولُوْر. مثلاً:

مصدر میمی

مصدر غیر میمی

مطلب = کذا.

طلب = ایسته مک،

مقصد = »

قصد = حرام، نپ،

مرحمت = »

رحمت = اسیرکه مک، رقت

وَشَفَقَتْ اِیْلَهْ مَكْ.

مغفرت = کذا

غفران = یارلماق،

محبت = »

حب = سومک،

س - 'مصدر میمی' نه وزن اورره کلیر؟

ج - 'مصدر میمی'، مثال اولمایان مصدر ثلاثی مجرد لرندن علی

القیاس مَفْعَل (مَ • • •) وزنی اوزره کلیر؛ یعنی: مادهٔ اصلیه نک

اولنه بر «میم مفتوحه» علاوه ایتمک، و عین الفعله فتحه و یرمکه یابیلیر. مثلاً:

طلب = ایسته مک،   مَطْلَب = طلب، مرام، مقصد.

قصد = مرام، نیت ایتمک،   مقصد = قصد.

عنایت = قصد ایلمک،   مَعْنَى = کلمه و کلامک مفهوم،

مدلول و فحواسی.

طیّ (اصلی طوی) = قیور مق،   مَطْوِی = قیورم.

عَزَوُ = بر شیشی اراده و طلب ایلمک، مَقْزَى = مقصد و مرام.

حیات = دیرملک، زندگانی،   عِیَا = حیات.

آئی الذکر کلماتک زائد حرف لری - اگر وار ایسه - طرح

ایدوب مَفْعَل (مَ . . .) وزنی اوزره مصدر میی یابیکز!

نمبره - ۲۸

شرب = ایچمک.

حضور = حاضر اولوق.

بدّ = باشلامق.

کسب = قازانمق.

طلوع = کوش طوغمق.

دخول = کیرمک.

اکل = ییمک.

بحث = بیان، تفتیش و تحقیق

ذهاب = کیتمک.

طریق اوزره سوز سوبله مک.

فخر = اوکونمک.

قدوم = کلک.

س - «مصدر میی» باشقه نه وزن اوزره کلیر؟

ج - «مصدر میی» مثال اولمایان مصدر ثلاثی مجرد لردن اکثریا

مَفْعَلَت (مَ . . . ت) وزنی اوزره کلیر؛ یعنی: ماده اصلیه مک اولنه

بر «میم مفتوحه»، اخیرینه بر «تاء» علاوه ایتمک، و عین الفعله فتحه

و یرمکه یابیلیر، مثلاً:

ضرر = زیان ایله مک ، نفع	شیشی اصلاح ایله مک .
• وفادہ مقابلہ .	ہمت = برخصوصک فعلہ چیقارلا .
ذُل و ذِلّت = خوار و حقیر اولوق .	سنہ سی ایتمک .
رمّ = خلل پولش اولان بر	ودّ و وداد = سومک .

مورمظہ

مَفْعَلَت و زنندہ اولان مصدر میملر؛ بعضاً «سبب» معناسنی افادہ ایدرلر. مثلاً: مفخرت = سبب فخر اوله جق شی. منقبت = سبب افتخار اوله جق هنر و مزیت.

مَفْعَل وزنی هر نه قدر قیاس اوزره ایسده بعض کله لک مصدر میملری مَفْعَلَت وزنی اوزره قوللانیش، بالعکس مفعّل وزنی اوزره قوللانماش در. مثلاً: «عدالت» کله سنک مصدر میملری، مفعّل وزنی اوزره (معدلت) قوللانیش، لکن قیاس و اطراد اوزره اولان مَفْعَل وزنی اوزره (معدّل) قوللانماش در.

س - اجوفلرک مصدر میملرنده نه حال واقع اولور؟
ج - اجوفلرک (ایکنجی حرف اصلیری و او، یاخو د یاه اولان کله) مَفْعَل و مَفْعَلَت وزنلری اوزره اولان مصدر میملرنده، و او و یاء - مفتوح و ماقبلری دخی ساکن اولدیمچون فتحه لری ماقبلرنده کی ساکن حرفلره و یربلرک - الفه قاب اولونورلر. مثلاً:

خوف = قورقق ، (فی الاصل مَحَوَّت) مخافت = قورقق .
زیاده = آرتیق ، (مَزِيد) مزاد = آرتیق .
روم = طلب ایله مک ، (مَرْوَم) مرام = طلب ایله مک ،
مطلب .

سوء = کوتولک، (فی الاصل مَسَوْتُ) مسائت = کوتولک .
 لوم = عتاب، سرزنش (مَلَوْتُ) ملامت = عتاب و سر-
 زنی . ایلہ مک .
 ہیبت = قورقق، (مَہِیْتُ) مہیبت = ہرینک عظمت
 و جلالتندن ناشی صاقنوب
 قورقق .

آئی الذکر کلماتک زائد حرفلرینی - اکر وار ایسہ - طرح
 ایدوب تحریراً وَشفاہاً مَفْعَل (مَ••••) وزنی اوزرہ مصدر می
 یایکز!

نمبرہ - ۴۰

قیام (اصلی قوام) = آیاق اوزرہ	نیل = مطلوبہ ایرشک، دسترس
• قالقوب طورمق .	اولمق .
عوذ = صیغتی .	نوم = اویومق .
توبہ = کناہدن رجوع ایدوب	عیش = دیرلک، حیات، زندگانی .
من بعد ایشلمہ منہ قصد و نیت	سوق = سورمک .
ایتمک .	کیل = اولچمک .
موت = اولمک .	بیع = صاتمق .
ذوق = طاتمق .	قول = سوز سویلہمک .
نیابت = قائم مقام اولمق، نائب	زیادہ = آرتمق .
اولمق .	روم = طاب ایلہمک .

آئی الذکر کلماتک زائد حرفلرینی - اکر وار ایسہ - طرح ایدوب
 تحریراً وَشفاہاً مَفْعَلت وزنی اوزرہ مصدر می یایکز!

نمبره - ۲۱

هوان = خوار، ذلیل اولق.	هیبت = قورقق .
قول = سوز سویله مک .	خوف = قورقق .
جوع = آجلق.	سوء = کوتولک .

مروضه

«مَال» کلمه سی، بمضارع قاعده سنه مطلع اولماد قلرندن غلط اوله رق همزه ایله (مَال) یازارلر؛ لکن بهمه حال مد ایله (مَال) یازمق قاعده مطرده اقتضاسندن در.

اعلال مَال

أول = رجوع ایله مک؛ مصدر میحیی، مَال = کلامک مفهوم و معناسی.

«مَال» (فی الاصل) «مَأْوُل» در.

اولا: واو، (متحرك و ماقبلی ساکن اولدییخون) فتحه سی، مقابنده کی ساکن همزه یه ویریایر (مَأْوُل).
ثانیاً: واو، (ساکن و ماقبلی مفتوح اولدییخون) الفه قاب اولونور. (مَال)

ثالثاً: همزه مفتوحه، (مابعدنه الب اولدییخون) حذف او -
لونه رق آکا مقابل الب مد ایدیایر. (مَال) اولور.
س - ناقصرك مصدر مییلریده نه حال واقع اولور،

ج - ناقصرك (اوحجی حرف اصلاسی واو، یاخود یاء اولان کله) مَفْعَلَتَ وزنی اوزره اولان مصدر مییلرنده، واو و یاء - متحرك و ماقبلری دخی مفتوح اولدییخون حرکه لری حذف اولونورق - الفه قلب اولونورلر؛ مثلاً:

فی الاصل

رضوان = خشنود اولق،	(مَرْضَوْتُ) مَرْضَات = خشنود اولق، خشنودلق.
علو = یوجهك، یوكسكلك،	(مَعْلَوْتُ) مَعْلَات = باعث شرف وَعْلُو اولان شی.
سی = غیرت، چالیشوب چابالامق،	(مَسَعَيْتُ) مَسَعَات = سی و غیرت، چالشقی.

س - کله، مثال اولورسه مصدر میخی نه وزن اوزره کلیر؟
ج - کله، مثال - برنجی حرف اصلیمی واو، یاخود یاه اولان
کله - اولورسه مصدر میخی، علی القیاس مَفْعِل (مَ * * *) وزنی
اوزره کلیر؛ یعنی: مادهٔ اصلیه نك اولنه بر * میم مفتوحه، علاوه ایتمک،
وَعین الفعلنه کسره ویرمکله یاییلیر. مثلاً:

وکوب = آهسته آهسته یورومک، مَوْرَب = آهسته آهسته
یورومک، آلی، بولوک، کروه انسانی.
وعد = سوز ویرمک، مَوْعِد = وعد ایتمک، سوز ویرمک.
وئوق = امنیتله اعتماد ایتمک، اینانق، مَوْتِق = کذا.

س - باشقه نه وزن اوزره کلیر؟

ج - بعضاً مَفْعِلَه (مَ * * *) وزنی اوزره کلیر؛ یعنی: اولنه
بر * میم مفتوحه، آخرینه «تاء موقوفه» علاوه ایتمک، وَعین الفعلنه
کسره ویرمکله یاییلیر. مثلاً:

وهب = باغشلامق، مَوْهَب، یاخود مَوْهَبَه = بخشش.
وعظ = نصیح ویند ایلمک، مَوْعِظَه = کذا.

مردم

«وداد» کله سنک رنجی حرف اصایی، واو اولدیفنه نظراً
مصدر مییی، مَفْعَلَت وزنی اوزره کَلَم لازم ایسه ده مضاعف
اولدیفچون مَفْعَلَت وزنی اوزره مَوَدَّت کله شد.

س - مثال اولمایان کله لدن مَفْعِل وَمَفْعِلَت وزنلری اوزره
مصدر مییی کایر می؟

ج - مثال اولمایان کله لدن دخی شاذ اوله رق مَفْعِل وَمَفْعِلَت.
وزنلری اوزره مصدر مییی کایر؛ مثلاً:

عرفان = بیلک، معرفت = بیلکی، علم و دانش.
غفران = عبادک کنهانی عفو و ستر ایتک. مغفرت = کذا.
رتی = میتک محاسنی تعداد ایدره ک مَرَّیَه = میت حقنده نظم
آجیوب آغلامق، اولونان شعر.

حمایه = قورومق، ضرر و اذیتدن | حَیَّه = کذا.
حفظ و صیانت ایتک،

رجوع = کیری دونمک، مَرَجِع = کذا

نطق = سوز سوله مک، مَنطِق = کلام، اصولی داره سنده
سوز سوله مک، ادراک.

س - اجوف یا ئیلرک مَفْعِل وَمَفْعِلَت وزنلری اوزره اولان
مصدر مییلرنده نه حال واقع اولور؟

ج - اجوف یا ئیلرک مَفْعِل وَمَفْعِلَت وزنلری اوزره اولان مصدر
مییلرنده، یاء، (مکسور و ماقبل ساکن اولدیفچون) کسره می،
ماقبانده کی ساکن حرفه و یریه رک مد ایدیایر. مثلاً:

زیاده = آرتیق، ازدیاد، (فی الاصل مَزِيد) مَزِيد = کذا.
 ضرورت = رجوع ایتک، دونمک، (فی الاصل مَصِير) مَصِير = کذا.
 غیوبت = غائب و نابید اولوق، (فی الاصل مُغِيب) مُغِيب = کذا.
 یتونت = کجه له مک، کجه بی (فی الاصل مَبِيت) مَبِيت = «.
 (بر ایش ایله ویا بر محله) کجیر مک،

سیر یورومک، (فی الاصل مَسِير) مَسِير = کذا.
 شیب = صاچ وصال آغارمق، (فی الاصل مَشِيب) مَشِيب = کذا.
 (قوجه مقدر کنایه در)،
 قیلوت = نصف نهاده اویومق، (فی الاصل مَقِيل) مَقِيل = کذا.
 ضیق = طار اولوق، طارلق، (فی الاصل مضیق) مضیق = کذا.
 جی = کلمک، (فی الاصل جی) جی = کذا.
 عیش = دیرلک، حیات، (فی الاصل معیشت) معیشت = کذا.
 زندگانی، کجتمک،
 کید = مکر، حیل ایتک، (فی الاصل مکیدت) مکیدت = کذا.

مدرسه

«مشخت» کله سی، هر نه قدر مفعلت وزنی اوزره ایسه ده
 مصدر میمی اولمایوب، «شیخ» ک، اسم حمی در.

س - مصدر میمی دها باشقه نه وزن اوزره کلیر؟

ج - مصدر میمی، شاذ اوله رق مَفْعَلَت وزنی اوزره دخی کلیر. مثلا:
 کرم = لطف، احسان، سخا، مَکْرُوت = کذا.

س - احواف و اوایلرله مَفْعَلَت وزنی اوزره اولان مصدر
 میملرنده نه حال واقع اولور؟

ج - اجوف واولرك، مَفْعَلَتْ وزن اوزره اولان مصدر
میملرنده، واو - مضموم و ماقبلی ساکن اولدغیمون واولك ضمه سی
ماقبلنه ویریلوب - ساکن قاهره مد ایدیلیر. مثلا :

فی الاصل

عون = یاردیم، (مَعُونَت) مَعُونَت = کذا .
حور = جواب، (محورت) محورت = جواب .
ثواب = اجر، جزاء عوض، (مَثُوبَت) مَثُوبَت = کذا .

س - برکلهدن بر قاج وزن اوزره مصدر میی کله بیلیرمی ؟

ج - برکلهدن شاذ اوله رق ایکی، یاخود اوج وزن، یعنی :
مَفْعَلَتْ، مَفْعِلَتْ، مَفْعَلَتْ اوزره مصدر میی کله بیلیر. مثلا :

عذر = ایراد اولونان بهانه بی مَعَذَرَتْ، مَعَذِرَتْ، مَعَذَرَتْ =
قبول ایله مک، معذور طوتمق، عذر و بهانه .

قدرت = اقتدار مَقْدَرَتْ مَقْدِرَتْ، مَقْدَرَتْ = کذا .

هلاک = اولمک، مهلکت مهلکت، مهلکت = کذا .

قرب = یاقینلق، مقربت، مقربت، مقربت، یاقیناق .

ار = برکذار طوتیله جق سی، مَأْرَتْ، مَأْرَتْ = اسلافدن متوا .

رب اولان مکرمت و مفخوت یادکاری .

ارب = محتاج اولمق، حاجب، مَأْرَبَتْ، مَأْرَبَبْ = حاجت .

ادب = ضیافت طعامی تربیه ایله مک، مَأْدَتْ، مَأْدَتْ = ضیافت طعامی .

مرومظه

مصدر میملر دخی مصدر غیر میملر کی قلیلاً «مصدر اصلی»

وَ اکبریا «اسم مصدر» مقامنده قوللانیلیرلر . مثلا :

مرحت = رحمت ایلهمك معناسنده: «مصدر اصلی» در. رحمت
معناسنده ایسه: «اسم مصدر» در.

مَكْرُمَت = کرم ایتك معناسنده «مصدر اصلی» در. کرم
معناسنده ایسه: «اسم مصدر» در.

آئی الذکر کله لرك، هانکی وزنلده وَنه کله لر اولدقلرینی، زائد
حرفلرینی وَمصدر اولمایانلرك مصدرلرینی تحریراً وَ شفاهاً تعیین
ایدکنز:

تفسیر - ۲۲

قَهَّار = زیادہ قہر و غلبہ ایدن.	اصح = زیادہ صحیح و طوغر و اولان.
علی = یوجہ، یوکسک.	اکال = جوق بین.
هوان = خوار و ذلیل اولق.	طیب = خوش، پاک.
قول = سوز سویلمک.	اضر = زیادہ مضر اولان.
جوع = آجلق.	دوار = حوق دون.
هیت = قورقق.	جهول = غایت جاہل اولان.
خوف = قورقق.	قوی = قوتلی اولان.
سوء = کوتولک.	آذل = زیادہ ذلیل و خوار اولان.
مصلحت = یایلمہ حق ایش.	ذتام = جوق ذم و غیبت ایدن.
سدید = راس و صواب اولان.	بهی = کوزل، جیل.
قنوع = غایت قناعت ایدن.	غیور = پاک غیرتلی اولان.
نصار = جوق یارديم ایدن.	أضل = زیادہ ضلالتہ دوشن،
اشی = زیادہ ایستہ نیلن و آرزو	طوغرو یولدن حیقوب اکر ی
اولونان.	یولہ کیدن.

تیسرا - ۴۳

مطلب = طلب، مرام.	گسول = غایت تَنَبُّل اولان.
غبیّ = فهم وادرا کی آغیر	مسترت = سرور، سوئج.
وَبِلید اولان.	محبّت = حب، سوکی، دوستلق.
احری = زیاده لایق و سزا	خسیس = آچاق.
اولان.	رمیم = چوروك (كميك).
منفعت = نفع و فائده.	مضرت = ضرر، زیان.
سخیّ = جوانمرد (جو مرد).	اصفی = زیاده صافی اولان.
عافی = عفو ایدن.	عمیم = جمله به شامل اولان.
اولی = بك لایق و سزا اولان	مفخر = فخر.
(بك یاقین، اقرب)	قوال = چوق سویله یین.
طریّ = تر و تازہ اولان.	ققال = غایتله بابجی، ایشله یجی.
مشغله = مشغولیت.	خفیف = آغیرك ضدی.
خفیّ = کیزی.	اخزی = زیاده رسوای اولان.
اشغل = زیاده مشغول اولان.	اکول = چوق یین.
جلیّ = واضح و آشکاره اولان.	مبدأ = باشلامق، باشلانج.
مرحمت = رحمت.	جلیل = بیوک، جلالتی.
اقوی = زیاده قوی اولان.	اغبی = زیاده غبی، قالین قعالی،
حاج یاخود حاجی = حجه کیدن؛	قبا فکرلی اولان.
یاخود حجه کیتش اولان.	آمر = امر ایدن.
سنیّ = یوجه و باند اولان،	قاریّ = اوقویان، اوقویجی.
یوکسک.	مینت = یمن، برکت.

تصویر - ۱۴

کذاب = حوق یا لان سویله بن.	مصرف = حرج ایتک، حرج.
صَدوق = چوق صادق اولان.	احلی = زیاده طائلی.
مکسب = کسب.	جائع = آج اولان.
مدحل = دخول.	بطی = یا و اش اولان.
مَقْدَم = قدوم، کلمک.	مقصد = قصد.
استر = زیاده مسرور و سونجلی اولان.	ادنی = بک باقین، بک آجاق اولان.
اتقی = زیاده صاقبان، حذر ایدن.	ری = مرض و علتدن، یا حود حرا نمدن سالم و درست اولان.
تقی = صاقینان، حذر ایدن.	حسن = طویق.
محصر = حضور.	حاش = طویان.
اقفی = ریاده حکم ایدن.	دائر = دون.
مذهب = ذهاب، کیتک، گدیش.	حرار = حوق حکر، حکمی.
شدید = شدتلی.	کدور = حوق یا لان سویله بن.
معداب = عدالت.	اعری = ریاده حلاق اولان.
اعی = ریاده رنگین اولان.	مسعدت = سعادت.
مسعت = آحاق، حوع، سف.	اتقی = ریاده باقی اولان.
عرر = سریف و عالی اولان.	حدید = یکی.
محصب = آجاق، حوع.	

اسم مکان

س - «اسم مکان» نادر

ج - «اسم مکان»، مستق اولدی فی فمک وقوعبولدینی محل
و مکاتی (یرینی) بیان و افاده ایدن کله در. مثلاً: مکتب = یازی
یازده حق یر، مدرسه = درسگاه، بونلر، اسم مکان درلر.

س - «اسم مکان» نه وزن اورده کلیر

ج - «اسم مکان»، مَفْعَل (م * * *) وزنی اوزره کلیر؛ یعنی:
ماده اصلیه نک اولانه، ر «میم مفتوحه» و عین الفعله، فتحه ویرمکله
یا بیلیر. مثلاً:

کتب = یارمق، مکتب = یاره جق و اقویه حق یر، دبیرستان.
طبخ = پیسیرمک، مطبخ = پیسیره حک یر، آسخانه.
عبادت = طابعق، سده لک، معبد = عادتگاه.

خروج = جیقیمق، مخرج = (رحلدن) حقیله حق یر، آغیز و قابی کبی.
شرب = ایحمک، مسرب = صو ایحه حک یر، بیکار.
فی الاصل

فرار = قالمق، آرام اینمک، (مقرر) مقر = قرارگاه، آرامگاه.
مهور = حکمک، (ممر) ممر = کخیله حک یر، کجید.

هبوب = یل اسك، (مهيب) مَهَب = یل اسه جك یر .
 قیام = قالقوب آباق (مَقُوم) مقام [۱] = طوره جق یر .
 اوستنده طور مق،
 كُون = اولق، وقوع، حدوث (مكون) مكان = محل كون و حصول.
 زیارت = كوروشكه كیتك، (مزور) مزار = زیارتگاه، قبر.
 ایاب = کیری دونك، (مأوب) مأب [۲] = کیری دونوب
 واره جق یر، مرجع .
 لُج = صیفق، ملجأ = صیفه جق یر .
 لهو = اویون اوینامق، (ملهو) ملهى [۳] = اویون و اكلنجه
 یری، محل لهو .

آنی الذکر کلماتك زائد حرفلرینی - اکر وار ایسه - بعد الطرح
 تحریراً و شفاهاً مَقْل (م ۰۰۰) وزنی اوزره اسم مکان یایکزا !

نمونه - ۴۵

ركوب = بیئك، راکب اولق.	نفاذ = ایشله یوب اوتیه کچمك.
سكون = ساکن اولق، آرام	نبعان = صوقا ینا یوب جیقیق.
ایتمك.	ركز = یره صاپلامق، دیرك
صدور = حاصل اولق .	دیکمك، قازیق قاقق .
ذهاب = کیتك .	رصد = نظر ایدوب کوزتمك .
طلوع = کونش طوغمق .	رقود = اویومق، نوم .

[۱] بونلرك اعلالری ۱۲۷ نجی صحیفه تك زبرنده یارلشدر.

[۲] «مأب» کله سنك اعلال واستعمالی، طوق «مأل» کله سنك اعلال
 واستعمالی کی در . (صحیفه ۱۲۹)

[۳] بونك اعلالی ۱۰۵ نجی صحیفه تك زبرنده یارلشدر.

حلول = نزول ایتک، قونمق.	سود = بر شینه آرقه و یروب
سلخ = حیوانک درینسی یوزوب	طایانمق.
چیقارمق.	قمود = اوتورمق.
عبور = یکمک.	شهود = حاضر اولمق.
دخول = کیرمک.	قتل = اولدرمک.

نمبره - ۴۶

حضور = حاضر اولمق.	سلوک = یوله کیتک.
امن = امنیت.	رعی = اوتارمق، کودمک.
قطع = کسمک.	بناء = (بنی) یاپو یایمق.
ذبح = بوغازلامق.	بدنه = باشلامق.
ضجوع = یان اوزره اوزانوب یاتمق	هبوب = یل اسمک.
طمع = بر شینه کوزینی قالدیروب	خزن = برمکانه مال صاقلامق.
دیکه باقمق.	جواز = یکوب کیتک.
دوران = دونمک.	نوب = مره بعد اخری (دفعه
لوز = صیغفق.	بدفعه) رجوع ایله مک.
اوی = یورده قونوب ساکن	غنی = بر یرده اقامت ایتمک،
اولمق.	زنکینک.
منی = یورومک.	عبادت = طایمق، بنده مک.
فوز = نجات و سلامت بولمق،	سرب = ایچمک.
قورتلق.	کون = اولمق، وقوع، حدوث.
عودت = کیری دونمک.	قیام = قالقوب آباق اوستنده
لج = صبغفق.	طورمق.

رسو = کمی دیر اوستندہ طور مق.	نجات (نجو) = قور تلق.
طبخ = پختیر مک.	اخذ = آلق.
خروج = جیق مق.	جني = میوه دوشور مک.
قرار = قالمق، آرام ایتمک.	نشأت = یکیدن پیدا اولوب
مرور = کچمک.	حیات بولمق.
ایاب = کیری دونمک.	جریان = آقق.

س - «اسم مکان» باشقه نه وزن اوزره کلیز؟

ج - «اسم مکان»، مَفْعَلَه (مَ • • • ه) وزنی اوزره دخی کلیز؛
یعنی : مادهٔ اصلیهٔ ک اولنه «میم مفتوحه» و آخرینه «های موقوفه»
علاوه سیه یاییز؛ مثلاً :

طبع = کتاب باصمق ، مطبعه = کتاب باصلدینی محل ، باصمه خانه .
حکم = دعاوی فی فصل ایتمک ، محکمه = حکم ایدجک یر .

درس = کتاب اوقومق ، مدرسه = درسخانه ، درس محلی .
اذان = بانک نماز ، مأذنه = اذان اوقونان محل ، مناره .
نور = آیدیناق ، (فی الاصل مَنَوَرَه) مناره = نور موضعی ،

جامعه اذان اوقونه جق معروف یر .
غور = قعر، دیب ، (مَفَوَرَه) مغاره = یر آلتنده حجره .
حلول = نزول ایتمک ، قونمق ، (محله) محله = منزل ، قوناق یری .

آتی الذکر کلماتک زائد حرف لرینی - اکر وار ایسه - بعد الطرح
تحریراً و شفاهاً مَفْعَلَه (مَ • • • ه) وزنی اوزره اسم مکان یاییکز!

نمونه - ۴۷

هلاک = اولمک . | نظر = باقق .

دخن = آتش توتك، آتشدن	(عراك) = صواشحق.
توتون چيقمق.	ملك = مالك اولق.
طبع = كتاب باصحق.	رحيل = يولچلق، كوچ ايتك.
نور = آيدينلق.	سوف = قوقلامق، شَم.
درس = كتاب اوقومق.	حلول = نزول ايتك، قونمق.
اذان = عبادته دعوت ضغننده	غور = قمر، ديب.
ندا اولونان الفاظ مباركه.	حكم = دعاوى يي فصل ايتك.
حفظ = صاقلامق.	رتبه = پايه، منزلت.

مربوطه

لسان عثمانیده: «مغازه» کلمه سی، «خزن» دن اسم مکان اولان «مخزن» کلمه سنك محرفیدر؛ یعنی: تحریف، تغییر و تبدیل اولونمیشیدر. س - اسماء جامده «مَفْعَلَه» وزنی اوزره اسم مکان یاییلیرلر ایسه نه افاده ایدرلر؟

ج - اسماء جامده «مَفْعَلَه» وزنی اوزره اسم مکان یاییلیرلر ایسه کثرت اوزره بولندقلری محلی افاده ایدرلر. مثلا:

شجر = آغاج،	منجره = آغاج چوق بولونان یر، آغاجلق.
قبر = مزار،	مقبره = مزارلق.
آسد = آرسلان،	مأسده = آرسلان چوق اولان یر.
فأره = صبحان، موش، فاره،	مفأره = فاره چوق بولونان محل.
حیه = ییلان،	محات = ییلان چوق اولان یر [۰].
أفعی (اصلی فعو) = انكرك	(فی الاصل مَفْعَوَت) مفعات = انكرك
ییلانی،	ییلانی چوق اولان یر.

آتی الذکر کلماتک زائد حرف لری - اگر وار ایسه - بعد الطرح
تحریراً و شفاهاً مفعله وزنی اوزره اسم مکان یابیکز!

تعمیه - ۴۸

ثوم = صارمساق :	ذئب = قورد.
شجر = آجاج.	نمر = قبالان، پلنک.
اسد = آرسلان.	زبل = سپورندی.
فأره = صیجان، موش.	سُبع = برتجی حیوان، جانور.
فج = قارپوز.	ملح = طوز.
بطیخ = قانون.	دود = قورد.
قحاح = الما .	جدر = چچک.
قبر = مزار.	دُب = آبو.
افعی = انکرك ییلانی.	قشاء = خیار، عجمور .
حیه = ییلان.	بصل = صوغان.

س - «مثال و اوایلر» و «اجوف یا ییلر» ک اسم مکانلری نه وزن
اوزره کلیرلر؟

ج - «مثال و اوایلر» ک و «اجوف یا ییلر» ک اسم مکانلری، مفعیل
(م * م * م) وزنی اوزره کلیر. یعنی: ماده اصلیه نک اولنه، بر «میم»
مفتوحه «علاوه ایتمک و عین الفعله، کسره و یرمکله یابیایر. مثلاً:

موضع = قویه جق یر، محل.	وضع = قومق،
موقف = طوره جق یر، محل.	وقف = طور مق،
موئل = صیغه جق یر.	وأل = صیغتیق،
موطن = وطن اتخاذا اولونان یر.	وطن = یوردهده مقیم اولوق،

فی الاصل

- سیلان = آقق، (مَسِيل) مَسِيل = آقه جق یر۔
 کیل = اولچمک، (مَكِيل) مَكِيل = اولچہ جک یر۔
 ضیق = طارلق، طار اولق، (مَضِيق) مَضِيق = طار وصیق یر۔
 سیر = یورومک، کزنمک، (مَسِير) مَسِير = یورویہ جک، کزہ جک یر۔
 س - صحیحاردن «مَفْعِل» وزنی اوزرنده اسم مکان کلیرمی؟
 ج - صحیحاردن دخی - قاعده عمومیه سی روجه آتی بیان اوانہ۔
 جنی اوزره - مَفْعِل وزنی اوزره اسم مکان کلیرلر۔ مثلاً:
 جلوس = اوتورمق، مجلس = اوتورہ جق یر۔
 رَجَمَتْ = کیری دونک، مرجع = مراجعت اولونہ جق یر۔
 نزول = قونمق، اینمک، منزل = قونہ جق یر، قوناق۔
 ضرب = اورمق، مثل بیان، مضرب = اوراجق یر، مثل بیان
 وَاِراد ایلہ مک، وَاِراد ایدہ جک یر۔
 هبوط = اینمک، مهبط = اینہ جک عمل۔
 حفول = بریکمک، جمع اولق، محفل = بریکہ جک یر، جمعیتکاه۔
 فصل = برشین کسوب آیرمق، مفصل = بندہ اولان اویناق یر۔
 غرس = یرہ آغاج دیکمک، مغرس = آغاج دیکہ جک یر۔
 فرار = قاجق، (فی الاصل مَفِرْز) مَفِرْز = قاچہ جق یر۔
 آتی الذکر کلماتک زائد حرفلرینی - اگر وار ایسه - طرح ایدوب
 مَفْعِل (مَ . مَ . مَ) وزنی اوزره اسم مکان یاپیکز!

نمبر - ۴۹

- وقوع = دوشمک، واقع اولق، ولادت = طوغمق۔
 وبق = هلاك اولق، فصل = آیرمق۔

ورود = کَلَمَک .	غرس = آفاج دیکمک .
قیلوت = نصف نهارده اویومق .	وجل = قورقق، خوف .
وقود = یاتمی .	هبوط = آشاغی اینک .
نزول = قونق، اینک .	وصل = اولاشیق، قاوشیق .
جلوس = اوطورمق .	دفن = کومک .

س - **مِیْیَلَرْدَن مَفْعَلَه وَ مَفْعَلَه وَ زَنَلَرِ اوزره اسم مکان کلیری؟**
 ج - **مِیْیَلَرْدَن نَادِرْأ مَفْعَلَه**، یاخود **مَفْعَلَه وَ زَنَلَرِ اوزره اسم مکان کلیرلر** . مثلاً:

نزول = اینک، قونق، منزله = اینه جک، قونه جق یر .
 سیر = یورومک، کز مک (مَسِيرَه) مسیره = یورویه جک، کزه جک یر .
 ظن = گمان اینک، (مِظَانَنَه) مظنه = (بَر شِیْنِک) وجودی ظن اولونه جق یر .
 هلاک = اولمک، مَهْلَکَه، مَهْلَکَه، مَهْلَکَه = اوله جک یر .
 شروق = کونش طوغمق، مَسْرُقَه، مَسْرُقَه، مَسْرُقَه = کونش طوغه جق یر .

قاعده عمومی

تاقصارك وَ فعل مضارعده عین الفعللری مضعوم، یاخود مفتوح اولان کلهلرک اسم مکانلری، مَفْعَل وَ زَنی اوزره کلیر . فاما: مثال واولرک، اجوف یا یلرک وَ فعل مضارعده عین الفعللری مکسور اولان کلهلرک اسم مکانلری، مَفْعِل وَ زَنی اوزره کلیر .

مدرسه

فعل مضارعده عین الفعللرینک مفتوح، مکسور، یاخود مضعوم

اولدقلربی آکلایه بیلتک ایچون صرف صرف عربینک بابلربی بیلمک
محتاجدر .

س - فعل مضارعاری مضوم العین و مفتوح العین اولان کلهلرک
اسم مکانلری اصلاً مفعیل وزنی اوزره کلزلری ؟

ج - فعل مضارعاری مضوم العین و مفتوح العین اولان کلهلرک
اسم مکانلری، قاعدة مفعیل وزنی اوزره کلدکلری کبی شاذ اولهرق
بعض کلهلرک اسم مکانلری کرک مفعیل، کرک مفعیل و بعضاً محضاً مفعیل
وزنی اوزره کلرلر . مثلاً :

سقوط = دوشمک ، مسقط ، یاخود مسقط = دوشه جک یر .

(آدمک تولد ابتدکی محل .)

فرق = ایکی شی آراسی آیر- مفرق ، یاخود مفرق = فرق ایده-
مق ، فصل ایتمک ، جک یر .

حضر = جمع ایله مک ، محضر ، محضر = قیامنده ناسک

جمع اولونه جقلری محل .

سکون = ساکن اولوق ، آرام ، مسکن ، مسکن = ساکن
اوله جق یر ، آرامگاه .

نسک = قوللوق ، عبادت ، منسک ، منسک = عبادتگاه .

طلوع = کونش طوغمق ، مطلع ، مطلع = کونش طوغه جق یر .

جمع = بریکدرمک ، مجمع ، مجمع = جمع اولونه جق یر .

شروق = کونش طوغمق ، مشرق ، کونشک طوغدینی طرف .

غروب = کونش باتمق ، مغرب ، کونش باته جق طرف .

نبت = (نبات) بیتمک ، نبات ، نبات = نبت بیته جک یر .

سجود = نمازده باشی یره قومق، مسجد = سجده گاه .

حزر = کسک، بجزر = کسه جک یره .

س - باشقه وزنلر اوزرنده اسم مکانلر وارمی؟

ج - مشتق و غیر مشتق مختلف وزنلر اوزره دخی اسم مکانلر

واردر. مثلا :

قرار و قراره = آرام و سکون اولنه حق یره آرامگاه .

حمام = ییقانه جق یره، محل اغتسال .

کوازه = باردق قویه جق یره .

شرق = کونشک اشراق ایتدیکی (طوغدینی) طرف، مشرق .

غرب = کونشک باتدینی جهت، مغرب .

شمال = مشرقه دوندیکمزده صول طرفده اولان جهت .

جنوب = مشرقه دوندیکمزده صاغ طرفده اولان جهت .

وأل = صیفنه جق یره، (اسمیه بالمصدر) موئل .

وطن = انسانک طوغدینی مملکت، مسقط رأسی .

وَزَر = صیفنه جق یره، ملجأ، ملاذ .

نادی یاخود ندی = ناسک کوندوز برکدکلری بحاس وانجمن .

مِصْطَبَه = اوتوره جق یره، پکه .

مِنْبَر = جامعده خطیبک خطبه گاهی .

مِحْرَاب = مسجدده امامک طوردینی مقام، یره .

مِرْصاد = رصدخانه، مرصده، یلذلرک احوال وحرکاتی

کوزتمکه مخصوص اولان یره .

مِضْمار = قوتی میدانی .

مِیْطَان = آت یارشیدردقلری یره .

مِشراق = قیش وقتی ایصنق ایچون کونشه قارشی اوتوره جق بر.
کُتَاب = مکتب، دبستان.

آتِی الذکر کلملرک هانکی وزنلرده وَنه کلملر اولدقلرینی وَمصدر.
لرینی تحریراً وشفاهاً تعیین ایدیکز!

نمونه - ۵۰

خافت = قورقق، قورقو.	عفیف = قباحندن قاچان،
صحیح = کرچک، صاغلام.	برهیزکار اولان.
اَوَاب = چو رجوع ایدن.	مجامعت = آجلق.
ذکور = جوق ذکر ایدن.	معبد = عبادتگاه.
اقرب = زیاده یاقین اولان.	افقر = زیاده فقیر اولان.
مطبخ = یَمک پیشیره جک بر، آشخانه.	طاری = ناکهانی ظهوره کان، دقیق = اینجه.
حقیق = رواء لایق و سزا اولان.	کتوم = غایت صافلایان.
مودت = سومک، حبّ و محبت ایتمک.	کُتّاج = خصوصتده عناد ایدر اولان.
اسعد = زیاده مسعود و سعید اولان.	مکتب = یازده حق و اوقویه حق بر، دبستان، درسخانه.
مسلك = یول، طریق.	اقدم = زمان جهتیله زیاده اسکی اولان.
ودود = محبتی چوق اولان.	مرام = طلب ایله مک، مطلب.
شریر = کوتو، یاراماز اولان.	مدید = اوزون.
عابر = کچن، کچجی اولان.	شکور = چوق شکر ایدن.
معبر = کچید، کچیله جک محل، ممّر.	آخذ = آلان.
مطح = کوز دیکیلهرک نظر اولونان محل.	مقرّ = قرارگاه، آرامگاه.

تفسیر - ۵۱

مسکن = ساکن اولونه جق محل.	عَفْو = جوق عفو ایدیجی اولان.
سؤول = جوق سوران.	مَرَّ = کچمک، کجه جک یر،
رؤوف = پک اسیرکه ییجی.	کجید، معبر.
مخرج = جیقيله حق یر، آغیز،	مسکون = کندیسند آدم اسکان
قانی کبی.	ایتمش اولان.
اشرف = زیاده شریف اولان.	رقیق = یوققه، اینجه.
اعمی = کور.	اقدس = زیاده پاک و تمیز اولان.
مرصد = رصدخانه، یدیزلرک	شفاف = ماوراسنده (آرقه سنده)
احوال و حرکاتی کوزتمک	اولان شیئی کوستیر اولان.
مخصوص اولان محل، مرصاد.	مرمت = خلل بولش اولان
احقر = زیاده خوار و ذلیل	شیئی اصلاح ایلمک، تعمیر
اولان.	وترمیم ایتمک.
عُروف = چوق عارف اولان.	اسهل = زیاده قولای اولان.
شیت = طاغلق، تارمار اولان.	مصدر = بر شیشک مأخذی
مذلت = خوارلق، حقیرلک.	و محل صدوری.
مرکز = نسنه نک موضع و قرار.	صَحَاک = جوق کولر اولان.
کاهی، دأثره نک حق و وسطی،	منع = صویک قاینایوب
نقطه دأثره.	حیقیدینی محل، بیکار.
انفس = زیاده نفیس اولان.	صمیم = حالص، صاف.
حدید = کسکین.	افخم = زیاده بیوک اولان.
غفور = جوق مغفرت ابدن.	رائی = کور، کوریجی.

اسم زمان

س - «اسم زمان» نه در

ج - «اسم زمان»، مشتق اولدی فعلك وقوع بولدی وقت
و زمانه دلالت ایدن کله در. مثلا:

ولادت = طوعمق، مولد = زمان ولادت.

جبل = کبه اولمق، محبل = کبهك زمانی.

س - اسم زمان نه وزن اوزره کلیز؟

ج - «اسم زمان»، اسم مکان کبی مَفْعَل وَمَفْعِل (مَ•••••)
وزنلری اوزره کلیز، یعنی: اوللرینه بر مِم مفتوحه علاوه ایتمک،
اولکی وزننک عیننه فتحه وایکنجی وزننک عیننه کسره ویرمکه
یاییلیر، واسم مکادن قرینه ایله تفریق اولونور. مثلا:

وسم = (داغلامق، طامغه لامق) مَوَسیم = وقت علامت، سنهك

درد قسندن هر برینه اطلاق عَلم اولمشدر. مع مافیه سائر

برجوق شیرك زمان حصوله دخی اطلاق اولنور. مثلا:

«گل موسمی»، «اوزوم موسمی»، (پازارگاه معناسنده اسم

مکان دخی اولور)

بدء = ماسلامق، بباء = باشلايه حق زمان، ماحو. :

ولادت = طوغمق، مَوَلِد = طوغه جق وقت، زمان ولادت .

جبل = کبه اولق، مَحْبِل = کبه قاله جق زمان، کبه لك وقت .

س - اسم زمان باشقه نه وزن اوزره کليز؟

ج - مثال واولرك (فاء الفعل و او اولان كله) اسم زمانلري،
قاعدة مَفْعُول (مَ . . .) وزني اوزره كلدكلى كې بىضاً مِفْعَال
(مَ . . .) وزني اوزره دنخى كليرلر . مثلاً:

في الاصل

وعد = سوز ويرمك، (مَوْعَادٌ) ميعاد = سوز ويره جك زمان.

وقت = زمان، (مِيقَات) ميقات = تعيين اولونان وقت.

ولادت = طوغمق، (مَوْلَاد) ميلاد = وقت ولادت .

مزمظه

مَوَلِد، حضرت مصطفايك، ميلاد، دنخى حضرت عيسايك زمان
ولادتلري ايچون مصطلح اولمشلردر.

اسم آلت

- س - هانگی کلمه «اسم آلت» دینیلیر؟
- ج - فطک ائریخی مفعولنه ایصال ایچون واسطه و آلت اولان کلمه «اسم آلت» دینیلیر. مثلاً :
- محفر = قازه جق آلت، قازمه .
- مفتاح = آجه جق آلت، آناختار .
- مکئسه = سوپوره حک آلت، سوپورکه، اسم آلت درلر .
- س - «اسم آلت» هانگی کلمه لر دن کلیر؟
- ج - «اسم آلت»، اسم مفعول لر کی متعدیلر دن کلیر؛ افعال لازمه دن کلر .
- س - اسماء جامده دن «اسم آلت» کلیر می؟
- ج - اسماء جامده دن دخی «اسم آلت» کلوب اکریا بر شینک ظرفنی (قابی) کوستریر. مثلاً :
- ایزه = ایکنه ، مشر = ایکنه قابی ، ایکنه دان .
- ملج = طوز ، بمآحه = طوزاق، طوز قای .
- س - «اسم آلت» نه وزن اوزره کلیر؟
- ج - اسم آلت ، ارح ورد اوزره کلیر :

۱: مِفْعَل (م. ٠٠٠) وزنی اوزره کلیر؛ یعنی: مادهٔ اصلیه نک اولنه بر «میم مکسوره» علاوه ایتمک، وَعین الفعلنه فتحه ویرمکله یاپیلیر.

۲: مِغْضَال (م. ٠٠٠٠٠) وزنی اوزره کلیر؛ یعنی: مادهٔ اصلیه نک اولنه بر «میم مکسوره» وَعین الفعلی مابعدینه بر «الف» علاوه ایتمکله یاپیلیر.

۳: مِغْضَلَه (م. ٠٠٠٠٠٠) وزنی اوزره کلیر؛ یعنی: مادهٔ اصلیه نک اولنه بر «میم مکسوره» وَاخرینه «های موقوفه» علاوه ایتمک وَعین الفعلنه فتحه ویرمکله یاپیلیر. مثلا:

وَمِفْعَل (م. ٠٠٠) وزنده اولان اسم آلتلر:

ثَقَب = دلمک، مِثْقَب = دلیک دله جک آلت، بورغو.

قَطَع = کسمک، مَقْطَع = اوزرنده قلم که جک آلت.

حَفَر = قازمق، مَحْفَر قازه جق آلت، قازمه.

زَاد (اصلی زود) = تُولْجِلِرْک برابر مَزْوَد = آزیق قویه جق طلا.

کوتوردکلری طعام، آزیق، توشه، غار جق، چانطه، توشه دان.

لَقَط = یردن برشیئی قالدیروب مَلْقَط = یردن کندبسیله شی

آلْمَق، آلُوب قالدیره جق آلت، ماشه.

ذَبَح = بوغازلامق، مَذْبَح = قربان کسمکه مخصوص بیماق.

طَخ = پیشیرمک، مَطَخ = یمک پیشیره جک آلت، تنجره.

حِط = دیکش دیکمک، مَحِط = دیکش دیکه جک آلت، ایکنه.

بَضَع = کسمک، یارمق، مَبْضَع = نیشتر.

نَحْت = آغاچ و عمق، مَنَح = آغاچ یوه جق آب، رنده.

- برد = اكهله مكء   مبرد = اكه .
 (دفع)   مدفع = طوب .
 غفر = اورتمكء   مغفر = باشه كيياير توغلاغهء خوده .
 غزل = ايپلك اكرمكء   مغزل = ايپلك اكبره جك آتء ايك .
 قود = دابه يي اوكدن چكمكء   مقود = حيوان يدمكه مستعمل
 يدمكء   اولان يولار .
 رود = طاب ايله مكء آرامقء   مرود = سرمه داندن سرمه آرا .
 يه جق آلتء سرمه ميلی .
 هجامت = معروف آلتله قان آلتقء   محجم = هجامت شيشه سىء بوينوزى .
 ابره = ايكنهء   مثير = ايكنهء دان .
 قول = سوز سويله مكء   مقول = سوز سويله مكء آلت اولان
 عضوء ديلء لسان .
 سمع = ايشيتمكء   مسمع = ايشيتمك آلت اولان عضوءء
 قولاقء اذن .
 حَكْ = مهر قازيمقء   (فى الاصل محكك) حِكْ = مهر قازمه جق آلت .
 سنْ = بهاق بيله مكء   (سنن) مسنْ = بيله كى .
 جنْ = ستر ايتمكء   (فى الاصل مجنن) مجنْ = قالقان (ساتر اولدنه چون)
 قصْ = كسوب قيريمقء   (فى الاصل مقصص) مقصْ = كسوب
 قيريه جق آلتء مقراض .
 وسم = داغلامقء تمغلامقء   (فى الاصل موسم) ميسم = تمغا دميرى .
 مِفْعَال (م ۱۰۰) وزننده اولان اسم آلتلر :
 زرق = بر كيمسه به مزارو آتمقء   مرراق = معلوم .

فتح = آجق، مفتاح = آججق آلت، آاختار.
 فرض = کسمک، مقراض = کسجک آلت، مقص.
 غلق = قابی قایمق، مغلاق = قابی قایمجق آلت، کلید، سورکو.
 کیل = اولجیمک، مکبال = اولججک آلت، اولجک.
 قیاس = برشی، امثالی اولان باشقه مقیاس = کندیبیلہ برشی تقدیر
 برشیہ تقدیر ایدوب اویدرمق، و قیاس اولونه جق آلت، مقدار،
 میزان.

وزن = طارتمق، (فی الاصل میوزان) میزان = طارته جق
 آلت، ترازو.

ضرب = اورمق، مضراب = اوراجق آلت، دکنک،
 قاصحی، تازیانه طنبور.
 زمر = قاموش ایله نقی ایلمک، مزممار = چالقلری قوال،
 قوال، فی، دودوک چلق، فی، دودوک.

(نول) منوال = جلاهلرک نسج اولونان
 بزى ساردقلری آغاج.

سمر = بربره اکسر قاقوب سمار = کندیبیلہ بند اولونوب
 بکشدیرمک، بکشدیران آلت، اکسر، میج.
 (قلع) مقلاع = صاپان.

(صج) مصباح = آلت تنور و ضیاء جراغ، سراج.
 سواک = سورتوب اوغق، مسواک = آغیز سورمک و دیش
 تمیزله مک مخصوص معروف آغاج.
 (قدو) مقدار = قابو کردی.

جذاف = د	(جذف)
جذاف = د	(جذف)
منشار = دستره .	(نشر)
منفاخ = کوروك .	نفخ = اوفورمك،
منظار = آینه، مرآت .	نظر = باقى،
مهماز = دورته جك آلت، «ماهموز»	همز = دورتمك،
تعبیر اولونان اوجی سیوری کو-	
چوك دیمیر، كه چیزمه نك اوجكه-	
لرینه نصب ایدر لر .	
مِفْعَلَه (م ۱۰۰۰) وزنده اولان اسم آلتلر:	
كنس = سوپورمك،	مكنه = سوپوره جك آلت، سوپوركه.
ربح (اصلی روح) = يل، باد،	مروحه = يلبازه .
(نطق)	منطقه = قوشاق .
ملح = طوز،	ملحه = طوزلق .
صقل = حلا ویرمك،	مصقله = جلا ویره جك آلت.
سباع = بالجب،	مسیعه = دیواره صحنائی بالحبق صیویه جق
	آلت، ماله .
للق = یالاق،	ملحقه = یالایه جق آلت، قاشیق .
صبد = آولامق،	مصیده = صید ایده جك آلت، طوزاق،
	دام، قاپان .
قطّ = کسحك،	(فی الاصل مقططه) مِقْطَه = اوزرنده قلم اوجی
	کسیلن برکیك آلت .

وتد = قازیق قاقق، (فی الاصل موندہ) میتدہ = قازیق طوقاغی.

س - مذکور اوچ وزنلر قیاسی می؟ یوقه سماعی می درلر؟

ج - مذکور اوچ وزنلر، سماعی اولدقلرندن هر بر کله نك اسم آلتی ایسته نیلن وزن اوزره کله مز؛ لکن معتل اللام اولمایانلر، اکثریا یفعل، معتل اللاملر، غالباً یفعلّه وزنلری اوزره کلیرلر. - مفعله وزننده «واو» و «یاء» متحرک و ما قبللری دخی مفتوح اولدینی ایچون حرکه لری جذف اولوندقدن سوکره «واو» و «یاء» الفه قلب اولونورلر. مثلاً:

فی الاصل

رؤیت = کورمک، (مرأیت، مرأت) مرأت = آینه.
سقی = سوارمق، صو (مسیقت) مسقات = سواره جق آلت،
ایچیرمک، باغچه قوغه سی.

کی (کوی) = داغلامق، (مکویت) مکوات = داغلايه جق آلت.
رمی = آتمق، (مرمیت) مرمت = اوق.

س - افعال لازمه دن اصلاً «اسم آلت» کلزمی؟

ج - شاذ اوله رق افعال لازمه دن دخی «اسم آلت» کلندر وارددر.

مثلاً:

فی الاصل

رقی = یوقاری چیقمق، (مرقت) مرقات = نردبان، سلم.
صفو = بولانق اولمایوب (مصفت) مصفات = سوزکی،
طورو اولوق، سوزکچ.

رسو = کمی دمبر اوستنده (مرسوت) مرسات = کمی دمبری،
طورمق، که دریاه آتوب آنکله کمی یی

طورددرلر، اسک.

ازب و وزوب = صو آقق، مْزَاب و میزَاب = اولوق .
 س - اوزان مذکورہ دن باشقہ وزنلر اوزرہ اسم آلت وارمی ؟
 ج - اوزان مذکورہ دن باشقہ مختلف وزنلر اوزرہ غیر مشتق
 اسم آلتلر دخی وارددر . مثلاً :

قُدُوم = کسر .   مُشَط = طراق، مِشَط کبی .
 سِکْپَن = بیجاق .   تِرس = قالقان .
 قِدر = جوملک .   خِیَاط = ایکنہ ، (ابرہ) مخیط .
 فأس = بالطہ .   سُلَم = نردبان ، معراج ، مرقات .
 قِصَمہ = چاناق .   کَلَاب = جنکل .

شاذ اولہرق بر قاج کلہلرک اسم آلتی، میم و عین الفعللرینک ضمیمہ
 کلشارددر . مثلاً :

مُنْخُل = الک .   مُدَق =   هَاوَن و دِیَبِک .
 مِدْهَن = یاغدان .   مُدَقَہ =
 مُسْمَط = انفیہ قوطوسی .   مُکْحَل =   سِرْمَدَان، سِرْمہ قابی .
 مُنْصَل = قلیج، سیف .   مُکْحَلَہ =

س - اسم آلت، مَفْعَلہ وزنی اوزرہ کلیری ؟
 ج - اسم آلت، بعضاً اسم مکان کبی مَفْعَلہ وزنی اوزرہ دخی
 کلیر . مثلاً :

مَحْمَرَه = بخوردان وَ آتَشَلْک، مَحْمَر کبی .
 مَحْبَرَه = یازی حقہ سی، مَحْبَرَه کبی .
 آتی الذکر کلہلرک هَانْکی وزنلرہ وَ نہ کلہلر اولدقلرینی وَ مصدر .
 لرینی تَحْمِرَآ وَ شفاہاً تعین ایدیکز !

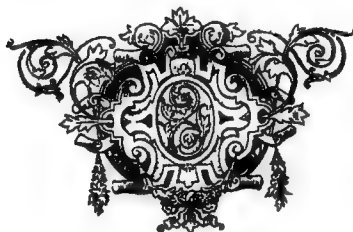
تفسیر - ۵۲

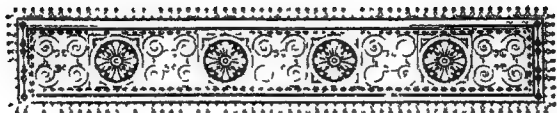
مہذار = دائماً ناجہاء، ہرزہ و ہند	اغلب = زیادہ جوق اولان.
یان سولہین، یاوہ کو.	مفتاح = آچہ جق آلت، آناختار.
أجرب = اویوز.	ملمحہ = طوزلق، طوز قابی،
ارزق = ماوی، مائی .	طوز جیقان محل، طوزلا.
محفر = قازہ جق آلت، قازمہ.	قُدوس = شائبہ نقائصدن غایت
مکنہ = سپورہ جک آلت،	پاک و منزہ اولان (حق تعالیٰ
سپورکہ.	حضر تلی).
مدرسہ = درس خانہ.	مرضات = خشنودلق.
مأذنه = اذان او قونان محل،	مات = اولوم، اولمک.
منارہ .	مطبہ = کتاب و سائرہ باصہ جق پر.
ثقیل = آغیر.	محکمہ = حکم ایدہ جک محل.
اسبق = زیادہ سابق و مقدم	جزیل = جوق، بول، بویوک.
اولان، سابقک سابق .	اصیل = اصالتو . (اصیلزادہ،
مأخذ = برشیک اخذ اولوندیغی	زادکندن اولان) .
محل .	اکرم = زیادہ کریم اولان.
ماوی = صیفہ حق پر، یوردہ،	ارحم = زیادہ مرحمتی اولان.
مکان، مسکن .	مشرَب = صو ایچہ جک پر،
محیہ = حمایت .	مزاج، طبیعت.
اقوم = زیادہ طوغرو اولان.	اضواً = زیادہ آیدین اولان،
اشنع = حد و قیاسدن خارج	ایشیقلی.
بد و قبیح اولان.	مسائہ = کوتولک.

تصویر ۳۵

مَقْصُ = مقراض.	مَبْرَد = اگہ.
مَحْكُ = مہر قازہ جق آلت.	مذاق = طامق، برشیک لذتی
مَوْجِبُ = بخشش.	حس ایتک.
مَوْعِظُ = وعظ، نصیح و پسند	منام = اویومق، اویقو، خوابکاہ.
ایتمک.	قَيُّومُ = دائماً طوران، باقی اولان.
أَصَوْبُ = زیادہ طوغرو اولان.	مُثَرُ = ایکنہ دان، ایکنہ قابی.
أَجَوْدُ = زیادہ اہی اولان.	مُنْقَبُ = دلیک دلہجک آلت،
مقیاس = قیاس اولونہ جق آلت،	بورغو.
اولجو، مقدار، میزان.	اعلم = زیادہ بیل.
مکیال = اولچہجک آلت، کیلہ،	اسرع = زیادہ چایک اولان.
بر نوع اولجو.	حزین = غمناک، کدرلی اولان.
مُشْتَمِعُ = شمعدان.	ضعیف = زبون.
مَصِيدَةُ = صید ایدہجک آلت،	مکشار = جوق سویلہین،
آو آلتی، دوزاق.	کثیر الکلام.
سمین = سمیز، یاغلی.	مقدام = پک غیرتلی اولان.
أَرِيبُ = عاقل وزیرک اولان.	مزمار = فی، قوال، و دودوک
معرفت = عرفان، علم و دانش.	کی چالینان شبلر.
مغفرت = غفران، کناہک عفو.	مضراب = اوراحق آلت، تاربانہ
اصغر = زیادہ کوچوک اولان.	طنبور.
احسن = زیادہ کوزل اولان.	منارہ = نور موضعی، اذان او.
مَرْوَحَہ = یلپازہ.	قونہجق معروف یر.

قزغان، تنجره و سائرہ.	مقراض = کاغذ، قاش و امثالی
منحت = آغاچ یونہ جق آلت، رندہ.	کسمک مخصوص آلت، مقص.
محجم = حجامت شیشہ سی	میزان = طارہ جق آلت، ترازو.
و بوبنوزی.	مزروعہ = اکیلوب بھیلہ جک یر،
مزود = آزیق قویہ جق طا.	تارلا.
غار جق، چانطہ.	مطبخ = یمک پیشیرہ جک آلت،

بَنَاءِ مَرَّة

س - «بَنَاءِ مَرَّة» نه در ؟

ج - «بَنَاءِ مَرَّة» مَرَّةً واحده، یعنی: «بر کره» معناسنی افاده
ایدن مصدر در. مثلاً:

ضربه = بر کره اورمق. سنجده = بر کره یره قابانمق، بَنَاءِ
مره در لر .

س - «بَنَاءِ مره» نه وزن اوزره کلیر؟

ج - نَلاَءٌ مجرد مصدر لَریَنک «بَنَاءِ مره» لری، فَعْلَهُ (و . و . و .)
وزنی اوزره کلیر؛ یعنی: نَلاَءُ مجرد مصدر لَریَنک راند حرف لریخی -
اگر وار ایسه - بعد الطرح آخر لرینه برر های موقوفه (ه ، ه)
علاوه ایتک و فاء العمل لرینه فتحه و بر مکله یایی لریلر؛ مثلاً:

سجود = یره قابانمق ،	سنجده = بر کره یره قابانمق .
ضرب = اورمق، دو مک،	ضربه = بر کره اورمق، دو مک.
خروج = حقیق،	خرحه = بر کره حقیق.
دخول = کیرمک،	دحله = بر کره کیرمک .
قعود = اوتورمق،	عمده = بر کره اوتورمق .
اکل = یمک،	اکله = بر کره یمک .

لدع = ییلان وعقر صوفق، لدعه = ییلان وعقر برکره صوفق.
 لبح = اوفورمل، لبحه = برکره اوفورمل.
 رمی = آتمق، رمیه = برکره آتمق.
 لحط = کور قوبروعیه ناقق، لحطه = برکره کور قوبروعیه ناقق.
 لمع، لمعان = سمک کی چا. لمعه = سمک ردعه حاقوب پارلا.
 قوب پارلامق، یلدرامق. مق، یلدرامق.
 لمح = کور، لمعه رق کی لمح = کورک ردعه لمعه رق کی
 چالون ناقق، چالون ناقسی.

س - ثلاثی مصدریک آخریده رائد «تاء»، یاخود «های مو»
 قوفه «بولوبورسه «ساء مره» سی به وجه اورره یاسایر»
 ح - ثلاثی مصدریک آخریده رائد «تاء»، یاخود «های موقوفه»
 بولوبورسه اووق «ساء مره سی»، مصدر مطلقه الناس واقع
 اولمام ایچون آخریه «واحد» کله سک علاوه سله یاسیلیر. مثلاً :

رحب	رحب واحد
صفه	صفه واحد
خدمت	خدمت واحد

موضوعه

نصاً تاکد ایچون «ساء مره» دخی «واحد» امضی علاوه
 اولوبورق قوللا سایلر. مثلاً :

لحطه	لحطه واحد
لبحه	لبحه واحد

بساء نوع

س - «ساء نوع» مدر

ج - «ساء نوع»: نوع، حالت، یا خود کیفیتہ دلالت ایدن
مصدر در. مثلاً:

جلسہ = ربوع اوتورش، رکہ = ربوع بیش، «ساء نوع» درلر.

س - مصدر ثلاثی محرد لریک ساء نوعلری به ورن اورره کلیر؟

ح - مصدر ثلاثی محرد لریک ساء نوعلری فَعَلَه (فعلہ)

ورن اورره کایر؟ یعنی: ماده اصلیک آخریسه «های موقوفه»
علاوه ایتمک وفاء الفعله کسره ویرمکله یاییبر. مثلاً:

قعود = اوتورمق، فَعَدَه = ربوع اوتورش.

رکوب = بیتمک، رکہ = ربوع بیش.

منی = یورومک، مشیه = ربوع یوروش.

صرب = اورمق، دوکمک، صرہ = ربوع اورش، دوکش.

سحود = یرہ قاباقی، سحده = ربوع یرہ قاباش.

موضع

کَرک «ساء مره»، کَرک «ساء نوع» لر، لسان عثمانیده «رکره»

و «ربوع» معالریسک ترکیله، مصدر، یا خود اسم مصدر مقامده
قوللا ییلیرلر.

مصدر ثلاثی مزید فیہ

س - هانکی مصدره «مصدر ثلاثی مجرد» دینیلیر؟

ج - اگر بر مصدرک فعل ماضی، مفرد مذکر غائب صیغهسی، اوچر حرف اصلیدن عبارت اولوبده اوزرنده زائد حرف بولونمازسه او مصدره: «مصدر ثلاثی مجرد» دینیلیر. (۲۰ و ۲۱ صحیفه لره باقی).

س - هانکی مصدره «مصدر ثلاثی مزید فیہ» دینیلیر؟

ج - اگر بر مصدرک فعل ماضی، مفرد مذکر غائب صیغهسی، اوچر حرف اصلیدن عبارت اولوبده اوزرنده بر، یا حود بردن زیاده زائد حرفلر بولونورسه او مصدره، «مصدر ثلاثی مزید فیہ» دینیلیر.

س - مصدر ثلاثی مزید فیهلر نره دن اشتقاق ایدرلر؟

ج - مصدر ثلاثی مزید فیهلر، قاعده مصدر ثلاثی مجردلردن اشتقاق استکلری کی بعضاً اسملردن و صفتلردن دخی اشتقاق ایدرلر.

س - اسان عثمائیده مصدر ثلاثی مزید فیهلرک قاچ وزیلری

قولاییلیر؟

ح - اسان عثمائیده مصدر ثلاثی مزید فیهلرک، روحه آتی طقوز

وزیلری قولاییلیرلر. ماناقیلری لسان عثمائیده اصلاً قولالمازلر،

لسان عربیده ایسه قایل الاستعمال درلر.

مصدر ثلاثی مزید فیہ		زائد حرفی		فعل ماضی	
اوران	موادین			اوران	موادین
إِفْعَالٌ	اکرام	إِ ♦ ا ♦ ا		أَفْعَلَّ	اکرم
تَفْمِیلٌ	تکمیل	تَ ♦ ی ♦ ی		فَعَّلَ	کمل
مُفَاعَلَه	مکاتبہ	م ♦ و ♦ و		فَاعَلَ	کاتب
إِنْفِعَالٌ	انکسار	إِنْ ♦ ا ♦ ا		إِنْفَعَلَ	انکسر
إِقْتِعَالٌ	اکتساب	إِ ♦ ت ♦ ا		إِقْتَعَلَ	اکتسب
إِفْعَالٌ	احمرار	إِ ♦ و ♦ و		إِفْعَلَ	احمر
تَفْکَلٌ	تکلم	تَ ♦ و ♦ و		تَفَعَّلَ	تکلم
تَفَاعُلٌ	تصالح	تَ ♦ و ♦ و		تَفَاعَلَ	تصالح
إِسْتِفْعَالٌ	استرحام	إِسْتِ ♦ ا ♦ ا		إِسْتَفْعَلَ	استرحم

س - مصدر ثلاثی مزید فیہ لہ رائد حرفی ہا کیلری در؟

ج - مصدر ثلاثی مزید فیہ لہ، ف ع ل (فعل) حرفی، اصل، ناقیلری ایسہ زائد درلر .

س - ثلاثی مزید فیہ لہ ہر ری بہ نسیہ اولونورلر؟

ج - ثلاثی مزید فیہ لہ ہر ری، مصدرلرینک ورلری ناملریہ «ما» نسیہ اولونور؛ مثلاً: افعال بانی، تفعیل مانی، مفاعله مانی وسائرہ، کہ آیری آیری تصریف اولونورلر .

اخطار سرهم

بالاده محرر مصدر ثلاثی مزید فیہ لک طقوز وزن لری حفظ
(از بر) ایتک، بلا غلط املالری او کرمک، وزاند حرف لری تفریق
ایتک اهم والزم اولدینی، طلبیه خاصه اخطار اولونور.

س - برکله بی باشقه بروزنه نقل ایتک قاعده عمومیه سی نه در؟

ج - برکله بی باشقه بروزنه نقل ایتک قاعده عمومیه سی، اوزرینه
نقل ایدیلجک وزنک زاند حرف لری، - اگر وار ایسه - حرکات
وسکتانی عیناً نقل اولونه جق کله نک ماده اصلیه سی اوزرینه علاوه
ایتکدن عبارتدر.

اِفعال (♦ ♦ ♦)

س - «اِفعال» وزنی فصل یایییر؟

ج - «اِفعال» وزنی، (♦ ♦ ♦) ماده اصلیه نک اولنه برهمزه
مکسوره «ا» وَعین الفعلی مابعدینه بر «الف» علاوه سیله یایییر.
مثلاً:

دخول = کبرمک، ادخال = کیردیرمک.

بلوغ = یتشمک، ابلاغ = یتشدیرمک.

س - افعال بابنک بناسی نه ایچوندر؟

ج - «اِفعال» بابنک بناسی، اکثراً متعدی ایچوندر؛ یعنی: فعل
لازم لر، افعال بابنه نقل اولندقلرنده اکثراً متعدی اولور لر؛ یا خود
«جعل» و «تصیر»، یعنی: قیلق وایله مک معناسی اشعار ایدر لر. مثلاً:

متعدی	لازم
خروج = طیشاری چیقمق،	اخراج = طیشاری چیقارمق.
ظهور = آشکار اولمق،	اظہار = آشکاره قیللق.
قمود = اوتورتمق،	اقعاد = اوتورتتمق.
بلوغ = یتشمک،	ابلاغ = یتشدیرمک.

آتی الذکر ثلاثی مجرد مصدر لرینک زائد حرف لرینی - اگر وار
ایسه - طرح ایدوب تحریراً و شفاهاً افعال وزنسه (۱۰'۰۰۰) نقل
ایله کسب ایتدکلی معالرینی بیان ایدیکنز!

نمونه - ۵۴

حدوث = سوکره دن پیدا اولمق.	ضدی).
سقوط = دوشمک.	نبت و ثبوت = ثابت و پایدار
سکوت = صوصمق.	اولمق.
حضور = حاضر اولمق. (غیاب	خطور = خاخره کلیمک.
مقابلی).	رکوب = یتشمک.
رجوع = کیری دونمک.	عزیمت = کیتیمک.
صلاح = اینی اولمق.	نزول = اینمک؛ قونمق.
علانیت = ظاهر و آشکاره اولمق.	عدم = یوق اولمق.
قناعت = قسمننه راضی اولمق؛	لحوق = اولاشمق.
بولدیغنه راضی اونق.	کمال = تام و کامل اولمق.
نبت = اوت یتشمک.	هلاک = اولمک.
عمارت = معمورلق (خرابک	یقظ، یقاظت = اویانق اولمق.

تشریح - ۵۵

مرور = بچمک .	یتیم = یتیم اولوق .
تمام = تام اولوق .	جلالت = اولوق ؛ بویوکلک .
ضلالت = طوغرو یولدن	عزت = عزیز و عالیقدر اولوق .
صایق ؛ اگری یوله کیمک .	یبس = یاس اولان بر سی قو-
ذلت = خوار و حقیر اولوق .	رومق .
ذلیل = آباق قایمق .	عظمت = بیوکلک .
قرض = اودونج .	لصوق = یاشیق ، اولاشیق .
سکون = قرار و آرام ایله مک .	مطر = یاغمور یاغمق .
بطلان = بوش و عبث اولوق .	حسن = کوزل اولوق .
شبه = مثل ؛ نظیر .	غضب = طارلق ؛ خشمه کلک .
خبر = نقل اولونان سوز ؛ پیام .	عجب = تعجب ایتمک .
سود = بر شیه آرقه و یروب	سیر = قابده کتم و اخفا او-
طایانق .	لونان راز .
مهلت = بر شینک اجرایی ایچون	نظره = بر خصوصده امهال
وعدده دن سوکره و یریان زمان .	وتأخیر ائلمک دینیایر ؛ مهلت
عنه = یات و یاراق ، که بر شینک	ویرمه .
لوازمات و مهماندن عبارت در .	فرغ = صو دوکلک .

س - متعدی اولان مصدر ثلاثی مجردلر ، افعال بابنه نقل اولوندقلرنده نه معنی کسب ایدرلر ؟

ج - متعدی اولان مصدر ثلاثی مجردلر ، افعال ماضی نقل او-
لوندقلرنده اکریا بدرجه ده متعدی اولورلر . مثلا :

فہم = آکلامق،	افہام = آکلاتمق.
سمع = ایشنتک،	اسماع = ایشتدیرمک.
علم = بیلمک،	اعلام = بیلدیرمک.
شعر = بیلمک، علم،	اشعار = بیلدیرمک، اعلام.
شرب = ایچمک،	اشراب = ایچدیرمک.
طعم و طعام = اکل ایلمک، یمک،	اطعام = بر آدیم طعم بیلدیرمک.
عمل = ایش ایشلہمک،	اعمال = ایش ایشلتک، آلت مقو.
	لہسنی و بر شینی ایشہ قولانمق.

تَفْعِيلٌ تَ ♦ ♦ ی ♦

- س - «تفعیل» وزنی فصل یا پیایر ؟
- ج - «تفعیل» وزنی، مادۂ اصلیه نك اولئہ بر «تاء مفتوحه» (تَ) و عین الفعلی مابعدینہ ماقبلی مکسور بر «یاء» زیادہ سیلہ یا بیلیر. مثلاً:
- کثرت = چوق اولمق، چوقاق، نکتیر = چوغالتیق.
- سہولت = قولایاق، تسہیل = قولایاتمق.

- س - تفعیل بابنک بناسی نہ ایچوندور ؟
- ج - تفعیل بابنک بناسی، افعال بابی کی اکثر یا تعدیہ ایچوندور؛ یعنی:
- فعل لازمہ، تفعیل بابنہ نقل اولوندقلرنده متعدی اولورلر؛ یا خود جعل و تصییر، یعنی: قیلق و ایلمک معناری اشعار ایدرلر. مثلاً:
- خراب = یقیلوب ویران تخریب = یقوب خراب و ویران اولمق، ایتک.

- طہارت = پاک اولمق، تطہیر = برنسہنی پاک ایتک، تمیزلنک.
- غرق = صویہ بوغلمق، باتمق، تفریق = بوغمق، اغراق.

نقصان = اکسك	تنقیص = اكسكك
سبعه (وسعت) = كینشك	توسیع = كینشكك
وحدت = یالكزاق، برك	نوحید = بر قیلوق، برلشدیرمك
طول = اوزوناق، اوزاتمق	نطویل = اوزاتمق
سواد = سیاهاق	تسويد = سیاهلاتمق، قره لامق
زیاده = آرتمق	تزیید = آرتیرمق
سیر = یورومك	تسیر = یوروتماك، كوندیرمك
جدت = یكی اولوق	تجدید = یكیتماك
خفت = خفیلك	تخفیف = خفیلتماك
یسر = قولایلق، سهوات	تیسیر = قولایلاتمق، تسهیل

س - متعدی اولان مصدر ثلاثی مجردلر، تفعیل بانه نقل اولوندقلرنده نه معنی کسب ایدرلر؟

ج - متعدی اولان مصدر ثلاثی مجردلر، تفعیل بانه نقل او-
لوندقلرنده اکثراً ر درجه ده متعدی اولورلر. مثلا: [*]

فهم = آكلامق	تفهیم = آكلاتمق، افهام
علم = بیلك	تعالم = اوكرتماك
عرفان = بیلك	تعریف = بیلدیرمك، اعلام

س - تفعیل بابی باشقه نه معنایه کلیر؟

ج - تفعیل بابی، بعضاً نسبت (سبعه ایتماك، عد و شمار ایتماك،
كورمك) معنالینه کلیر. مثلا:

[*] تفعیل ورنه نقل اولوان فعل لارملر، تعدیه، و فعل-تعدیلر، ر درجه
دها تعدیه معناسی افاده ایتملر ایسه، سکیر (حوغالمق) معناسی افاده ایدرلر.

صدق = طوغرو	تصدیق = بر آدمک سوزینی کرچکه نسبت
سوزلو اولوق، طوغرو	ایتمک؛ یعنی: «کرچک سویله دی» دیمک.
سویله مک	
جهالت = بیلمز اولوق،	تجهیل = جهالت نسبت ایتمک، «جاهل
	در» دیمک، جاهل عد و تسبیح ایتمک.
صواب = راست و درست،	تصویب = صوابه (طوغرو) نسبت ایتمک.
(خطا مقابلی در)	صواب کورمک.
فسق = خدای متعالم	تفسیق = بر آدمی فسقه نسبت ایتمک؛
امرینی ترک ایله طریق	یعنی: فاسق در دیمک.
حقدن خروج ایله مک.	
ضعف = زبونلق،	تضعیف = بر شئی ضعه نسبت ایتمک،
مجالسزلق،	ضعف عد ایتمک، ضعیف در دیمک.
فند = اختیار اقدن ناسی	تفند = عجزه نسبت ایتمک، عقل و رأی
عقل، رأی، وشعور	ضعیف کورمک، تضعیف.
خال و صعی،	
عجز = ضعف، عدم	تعجز = بر آدمی عجزه نسبت ایتمک؛ یعنی:
اقتدار،	عاجز و فرومانده در دیمک.
عیب = ناقصه،	تعیب = عیبه نسبت ایتمک؛ معیوب در دیمک.
کذب = یالان سویله مک،	تکذیب = کذب نسبت ایتمک؛ کاذب حیقار مق؛
	یا لایحیقله وصف ایله مک.
غاط = یا کلق، یا ککش،	نغایط = بر شئی غاطه نسبت ایتمک،
	یا کلتحق، «غلط در» دیمک.

جواز = روا وَجَاز تجوز = جاز وَرَوَا عِد ایتک، جاز
اولق، کورمک.

سواغ = جاز وَرَوَا تسويع = جاز وَرَوَا کورمک، تجوز.
اولق، جواز؛

قبع = چیرکین اولق؛ قبع = قبعه نسبت ایتک، وجه قباحتی
بیان ایتک.

شاعت = برشی حد تشيع = شاعته نسبت ایتک، شیع وَ قبع
و قیاسدن خارج بد عد ایتک.
و قبع اولق؛

س - اسماء اعداد، تفعیل وزننه نقل اولونه بیلیرلری؛

ج - اسماء اعداددن بعضلری، تفعیل وزننه نقل اولونوب هر بر
عدد اوزرینه، بولمک، تقسیم ایتک، گوشه لی قیلق مغالری علاوه
قبنیر. مثلا :

اثنین یا خود انسان (اصلی) اثنین = ایکی قیلق، ایکیه بولمک
(ثنی) = ایکی، (۱۷۵ صحیفه به باق)

ثلاثه، یا خود نلاسه = اوج، ثلاث = اوج قیلق، اوجه تقسیم ایتک.
اربعه = درت، تربيع = درده تقسیم ایتک، برشینی

درت گوشه لی ایتک، مربع قیلق.
خمس = بش، تخمیس = بر شینی بشه تقسیم ایتک،
بش گوشه لی قیلق.

سته (اصلی سدس) = آلتی، تسدیس = آلتیه تقسیم ایتک، آلتی
گوشه لی قیلق.

تہمین = سکرہ تقسیم ایتک، سکر
کوشہ لی قیلوق.

آئیدہ کی کلمات زائد حرف لری۔ اگر واریسہ۔ بعد الطرح تحریراً
و شفاہاً تفعل [ت۔ ی۔ ی۔] و زنه نقل ایہ کسب ایندکری مغالری
سان ادمکن!

نمبر - ۵۶

سكون = قرار و آرام ايلهمك .
 حرمت = قبر مزيلق .
 شجاعت = مكتك ، هادرك .
 نه = اومانق .

عطالت = خالی و معطل اولمق. برودت = صوغولق.
بعد = اوزاقاق. کمال = تام و کامل اولمق.

قالمق . حرکت = قیلد انمق، دیرنمک .
 نظافت = پاک و تمیز اولمق . سخونت = صیحاقلق، قیزغینلق .

وَخُطَّادَن سَالَمِ اُولُقْ.   ضِيقٌ = طَارِ اُولُقْ، طَارِلُقْ.

وقار = آغیر مشربایک .	کمال = بر شینک جمیع اجزای
خیت = محروم و بی بهره قالمق .	یرلی رنده موجود و تام اولمق .
خصوص = عموم مقابلی .	شدت = سرتک . قاتیلق، قویلاک .
عموم = خصوص مقابلی .	قلت = آزلق، آز اولمق .
غیر = باشقه، ماعداء، رسوی .	ضعف = بر شینک مثلی، که « بر
فرح = مسرور و شادان اولمق،	اول قدری » و « بر قاتی »
سویمنک .	تعبیر اولونور .

نمبره - ۵۷

شانت = طاغلق، تار و مار اولمق .	حصول = حاصل اولمق، وجو-
خوف = قورقق .	ده کملک .
کلفت = زحمت و تعب ایله ایشله-	حذر = صافئق، احتراز .
نن ایش و ارتکاب اولونان	خلاص = قورتولمق .
مشقتلی شی .	درس = اوقومق، قرائت .
عجب = تعجب ایتمک، تعجب او-	صورت = شکل، قیلیق .
لونه جق شی .	ضمان = برینک دوچار اولدنی
علاقه = ایلبشیک، مناسبت .	ضرر و زیاننه مقابل و یریان
(بر کیمسه یه، یا خود بر شینه	قارشیلق .
کوکل ایشله یوب عشق و محبت	عجله = ایومک .
کرفتار اولمق) .	عذاب = ایشکنجه، اذیت، عقوبت .
رتوب = بر یرده قطعاً قیجدا نما-	فرغ = صو دوکملک .
مق، وجهه اوزره ثابت و	بدل = عوض، دیکشک .
پایدار اولوب طور مق .	سعه = (وسعت) کینشلاک .

لون = رنگ .	بیاض = آقلو، (آق).
مثل = بر شینک بکزری، شبه،	شبه = بکزر، مانند .
مانند .	زوج = اش، که چفت اولان
لین = یوموشاق اولق .	شینک هربندن عبارتدر .
نور = آیدینلق .	طبق = بر شینک اویغونی، و
وقف = اکله نوب طور مق .	عینی عیننه مناسی .
وکالت = باشقه سنک ایشنی کور مک .	طیب = لذیذ و خوش اولق .

س - «تفعیل» بابنک باشقه وزن اوزره مصدری کلیری؟

ج - «تفعیل» بابنک «تفعله» وزنی اوزره بر مصدری دخی کلیر
که «تفعیل» ل «یا» سی حذف ایله آخربنه تاء تأنیت علاوه سیله
یا یبلیر. مثلاً:

ذکر = آکمق، تذکیر، تذکره = آکدیرمق.
(جرب) تجریب، تجربه = صینامق، اختیار .
کمال = کامل اولمق، تکمیل، تکمله = بر شینی تام و کامل قیلق،
اکمال، استکمال .

فرق = آیبرمق، تفریق، تفرقه = بری برندن آیبرمق،
تمام = تام و کامل تتمیم، تَمَّه = بر شینی تمام ایتمک، اتمام .
اولق،

حلال = معلوم، تحایل، تحایله = حلال قیلق .

س - «تفعله» وزنی سماعی می، یوقسه قیاسی می در؟

ج - «تفعله» وزنی، سماعی در؛ یعنی: تفعیل وزنی اوزره کلن هر
بر کله «تفعله» وزنی اوزره دخی کله من.

در مضارع

تفعله وزننده اولان مصدرلردن بعضاری، اسم مقامنده قوللانیلیرلر.

س - «تفعیل» بانی باشقه نه معنی افاده ایدر؟

ج - «تفعیل» بانی، بعض کره علی طریق الاختصار بر جمله عربیه

معناسنی متضمن اولور. مثلاً:

تحمید = الحمد لله دیمک، حمدله کی.

تسبیح = سبحان الله دیمک .

تسليم = سلام علیکم دیه سلام و یرمک درء که تحیه وسلامتله دعا ایله.
مکدن عبارت در.

تصلیه = صلی الله علیه وسلم دیه دعا ایتمک.

تهلیل = لا اله الا الله دیمک، هیلله کی.

تکبیر = الله اکبر دیمک .

ترحم = بر کیمسه حقنده رَحِمَ الله دیه دعا ایتمک، ترحم کی .

تأمین = بر آدم دعا ایله دکدن صوکره آمین دیمک .

تصبیح = بر کیمسه یه، عَمَّ صباحاً، یعنی: «صباحك خير اولسون» دیمک.

ترحیب = مرجبا دیمک .

تأهیل = مسافره اهلاً و سهلاً مرجبا دیه آلفشلامق.

تأفیف = بر کیمسه غم و اندوهدن یاخود قلب صقندیسندن اف دیمک،

تأفف کی.

تأیبه = بر آدمه، یا آیتها الرجل، یعنی: «ای کنسی» دیه خطاب،

یاخود ندا ایله مک.

تسویف = مکرراً وعد وفا سَوَّفَ أَقْصَلَ، یعنی: «یا به حتم»
دیمک ایله تأخیر ایله مک.

تأویه = آه ایله مک، «أوه» دیمک، تأوّه کی.

تلبیه، یاخود تلبّه = حج ایدن آدم: «لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ» دیمکدن عبارتدر.

م • ا • د • ه •

س - «مفاعله» وزنی نصل یاییلیر؟

ج - «مُفَاعَلَه» وزنی، مادهٔ اصلیه نك اولنه بر «میم مضموه»
(مُ)، فاء الفعلی مابعدینه «الف» و آخر کلمه یه ده بر «ه» موقوفه،
یاخود «تاء» (ه، ه، ت) زیاده سیله یاییلیر؛ مثلاً:

حفظ = صاقلامق، محافظه = ضرر وزیاندن قورویوب
حفظ ایله مک.

طلب = ایسته مک، مطالبه = طلب ایتمک، بر کیسه نك
ذمتنده اولان آله جفنی ایسته مک.

وزن = طارتمق، موازنه = ایکی شی بری بریله برطار-
تیده اولمق، قارشى قارشى به اولمق.

یسر = قولایلق، میاسره = عنف و شدت ایله میوب
رفق و سهولتله معامله ایله مک.

دوام = دائم و برقرار اولمق، مداومت = مواظبت.

زیاده = آرتمق، آرتیرمق، مزایده = مزاد طریقیله بر شئك
بهاسنی تقدیر ایتمک.

س - مفاعله بابنك بناسی نه ایچوندر؟

ج - مفاعله بابنك بناسی، اکثریا بین الانسین (ایکی کشی، یاخود

ایکی شی بیننده، یاخود فوق الاثنین (ایکیدن زیاده، یعنی: برکشی ایله
برجماعت، یاخود ایکی جماعت بیننده) مشارکت ایچوندر؛ مثلاً:

خبر = نقل اولونان سوز، محاربه = خبر لشک، بری برینه
پیام، خبر کوندورمک.

حکم = «شوشی شویله در» دیه محاکمه = مرافعه، حکم ایدشک،
کسوب آتمق، قضا، حاکم معرفتیه دعوی فصل
اولونمق.

حرب = جنک، صواش، محاربه = جنکشمک، صواشقم.
خصومت = دشمنک، جدل، محاصره = بری بریله دعوی و
نزع، بر آدم ایله چکشک، خصومت ایتک.

نزع = بر شیشی یرندن قویا. منازعه = آغیز غوغاسی ایدوب
روب چکمک، چکشک، بر کیمه ایله محاصره
ایتک.

س - مفاعله بانی مشارکتدن باشقه معنایه ده کایرمی؟

ج - مفاعله بانی، مشارکتدن باشقه بعضاً اصلی اولان مصدر
ثلاثی مجردینک معنایه، یاخود سائر معنایه کلیر؛ مثلاً:

سفر = برمکادن باشقه مکانه مسافره = کذا.
کیمک، یوجلیق ایتک،

طلب = ایسته مک، مطالبه = کذا.

سماحت = جوائز دلک، مسامحه = بر مصلحتده شدت و

خشونت ایتیه یوب ملایمت و مسا-

عده ایله معامله ایتک، تکاسل

وعدم دقت.

خبر - ۵۸

كلام = سوز .
 كتب = يازمق .
 صرفان = بيلك ، طانيق .
 ضرب = اورمق .
 قول = سوز سويله مك ، سوز .
 عين = كوز .
 سلامت = قورتولش .
 جواب = سؤاله مقابل اولان
 سوز ، پاسخ .
 سبق وسبق = ايلري كچمك .
 عوض = قارشيلق .
 ترك = راقق .
 عصر = دهر ، زمان ، دور .
 كشف = كيزلي شيشي آجيفه
 چيقارمق .
 شهادت = شاهدك ايتك ، برايشي
 كوروب بيلدكي وجه اوزره
 خبر ويرمك .
 لعب = اوينا مق .
 عمل = ايشله مك .
 بيع = صاتمق .
 وحه = يوز .
 عهد = پيمان ، برشبك اجراسي
 ايچون سوز ويرمك .

ذکر = آکَمَق .	لوم = قینامق، عتاب، سرزنش .
رفاقت = آرقه داشلق، یولداشلق .	

تمریه - ۵۹

حوار = جواب .	طبق = برشینک اویغونی، عینی
صلح = باریشلق .	عینه مناسبی .
حساب = صایمق، تعداد .	لطف = رفق، نوازش و ملا-
خطر = تهلکده اولمق .	یمت اوزره معامله ایتک .
هجرت = کوچک، بر مملکتدن	لحظ = کوز قویروغیله باقمق .
دیگر مملکته کیدوب . اوراده	ضیق = طارلق .
برلشمک .	عون = یاردیم .
جار (اصلی جور) = قومشو .	فخر = اوگونمک .
نول = بر آدمه عطیه ویرمک .	وفق = اویمق .
صدم = بر پک شیئی، کندی کبی	منع = یاساق ایتک، طوردیرمق .
دیگر بر پک شیئه اوروب	قَنَم = بولمک .
چاریمق .	قباله = قارشى، تجاه .
وصول = واصل اولمق، یتشمک .	خلط = قاریشدیرمق، مزج .
قرب = یاقینلق، یاقلاشمق .	سرعت = چاپکلك .
مثل = برشینک بکزر ومانندی .	سفر = یولجلیق .
بین = آریاق، فرقت، جدالق .	شبه = برشینک بکزر ومانندی .
شوری = طانیشلق .	وزن = طارتمق .
نسبت = برشینک، باشقه برشینه	عقاب = ایشکنجه، عذاب .
تعلق .	خدع = آلداتمق، دوباره ایله مک .

قیاس = بر شینیء مثالی اولان	سهولت = قولایلق .
دیگر بر شینه تقدیر و تطبیق	قیام (اصلی قوام) = قالقوب
ایتمک .	آیاقده طور مق .

س - مفاعله بابنک باشقه وزن اوزره مصدری کلیری ؟

ج - مفاعله بابنک «فِعال» (• ا • ا •) وزنی اوزره باشقه بر

مصدری دخی واردر مثلاً :

مواجهه	= یوز یوزه اولق .	مطابقت	= بر شینیء بر شینه
وجاه		طباق	اویدوروب مناسب
مواصلت	= محبء محبوه وا-	و مساوی قیلقء برشیء بر	
وصال	صل اولق .	شینه اویتون وچسبان اولق .	
مخاطبه	= بر آدمه سوز سوله-	مجازفه	= وزنسنز و گباسز
خطاب	مكء توجیهه كلام	جزاف	= کیف ما اتفق آلوب
ایتمک .		صائمق .	

موافقت	= بر شینیء بر شینه	منافقه	= ایکی یوزلوك ایتمکء
وفاق	اویدور مقء برشیء	نفاق	صورتا ایمان اظهار
بر شینه اویتون وچسبان		ایدوب حقیقت حالده	
اولق .		کافر قالمق .	

منازعه	= خصومتء آغز غو-	مجاوره	= بر آدمه قومشو
نزاع	قاسی ایدوب چکشتمک .	جوار	= اولق .
معاونت	= بر کیسهیه یاردیم	مساومه	= بر متاعه قیمت آرتیر-
عوان	ایله مك .	سوام	= مغله بهایه چیقار مق .

مخالفت	=	اویما یوب قارشو	معانده	=	(حقسز اولدینی
خلاف	=	قویعق ، موافقت	عناد	=	حالده) بر آدمه عخا-
		ایتمه یوب ضدلق ایتمک .			لفتله معارضه ایله مک ،
مجادله	=	بر کیمه ایله شدله	برشیک ملازمت ایله مک .		
جدال	=	مخاصمه ایله مک .	مجانسه	=	بری برینه مشاکل
			جناس	=	و مشابه اولمق .
مفارقت	=	آیرلمق .	معابیه	=	بر آدمه بطریق
فراق	=		عتاب	=	الغضب خطاب
معالجه	=	بر خصوصه چالشوب	ایتمک ، بر آدمه : لوم ،		
علاج	=	طور شفق ، خسته بی	توبیخ ، آزار ایله مک .		
		تیمار ایله مک .			
مطالبه	=	طلب ایله مک ، بر	مُشاqqه	=	عداوت و مخالفت .
طلاب	=	کیمه نک ذمتنده او-	شقاق	=	
		لان حق و آله جفقی ایسه مک .	محاجه	=	دلیل ، برهان و محجت
مجاهده	=	دشمنله حرب و قتال	محاج	=	ایرادایدن رک معارضه
جهاد	=	ایله مک .		=	و مباحثه ایله مک .

س - فِعال وزنی، سماعی می یوقسه قیاسی می در؟

ج - فِعال وزنی، سماعی در؛ یعنی: مفاعله وزننه نقل اولونان
هربر کله، فِعال وزنی اوزره دخی نقل اولونه ماز .

آتی الذکر کلماتک هانکی بابلردن مصدر اولدقارینی، زائد حرفلرینی،
مهما امکن مصدر اصلیرینی، و مصدر اصلبری اولمادینی حالده هانکی
کلمهلردن، یا خود هانکی مادهلردن کلدکارینی بیان ایدیکز!

نمبر ۶۰ -

تشویق = آرزو مند ایتک، شوقه،	اظہار = آشکاره جیقارمق.
ایستکه کتیرمک.	تخریف = دکشدیرمک، تبدیل
تطویل = اوزاتمق.	و تنصیر ایتک.
معالجه = خسته بی تیمار ایتک،	تخریب = خراب ایتک.
دوا ویرمک.	ایقاز = اویاندیرمق.
تسهیل = قولایلاتمق.	مشاوره = بری بریله مشورت
اشعار = ییلدیرمک، اعلام.	ایتک.
معامله = انسان انسان ایله ایش	ارجاع = کیری دوندرمک، کیری
کورمک.	چویرمک، افراغ ایتک.
اخراج = طیشاری جیقارمق.	تحمیل = یوکلتمک.
معاینه = کوز ایله باقوب کورمک،	مصالحه = باریشقلق ایدشمک.
کوزدن کچیرمک.	مداخله = امور و مصالحه قارشیمق.
اغراق = صویه باتیرمق، بوغمق.	تحقیر = حقیر و آلاچاق کورمک.
تفهیم = آکلاتمق.	مبایعه = ساتون آلمق.
ارشاد = یول کوسترمک، دلالت.	اعلام = ییلدیرمک.
انعام = احسان ایتک.	تحصیل = ایدتمک، کسب ایتک،
تخویف = قورقوتمق.	اوکرنمک.
ادخال = کیردیرمک.	انزال = ایندیرمک، قوندیرمق.
تصعیب = کوچلشدیرمک.	تحسین = کوزل بولوب بکنمک.
اسماع = ایشتدیرمک.	مراسله = بری برینه مکتوب
مکالمه = سویلشمک.	یازوب کوندیرمک.

وَمُسَاعَدُهُ اِيْلَهُ مَعَامَلُهُ اَيْتَمَكَ،	تصدیع = باش آخر تمق.
تَكَاسَلٌ وَعَدَمُ دَقْتِ.	مقابله = قارشى قارشى به اولق،
تَقْدِيسٌ = پاك وَ تَمْيِيزٌ قَيْلِقِ.	قارشىلاشدير مق.
اَشْرَابٌ = اِيْجِيْرَمَكِ.	تعليق = آصمق، ايلشدير مك.
	مساعه = بر مصلحتده ملايمت

انفعال از ◆ ◆ ◆ ۱

س - انفعال وزنى فصل يابيلير؟

ج - «انفعال» وزنى، ماده اصليه نك اولنه بر «همزه مكسوره»

ايله «نون» (ان) وَعَيْنُ الْفَعْلِ مابعدينه بر «الف» زياده سيله يابيلير؛ مثلاً:

كسر = قيرمق، انكسار = قيرلق.

قطع = كسمك، انقطاع = كسلك.

س - انفعال بابنك بناسى نه ايجوندر؟

ج - انفعال بابنك بناسى (غالباً اصلنه و نادراً افعال وزنه)

مطاوعت ايجوندر؛ مثلاً:

كسر = قيرمق، انكسار = قيرلق.

فتح = آصمق، افتتاح = آچلق.

فصل = آيرمق، انفصال = آيرلق.

قلب = دوندرمك، انقلاب = دونمك، دكشمك.

عقد = باغلامق، انعقاد = باغلامق.

ضم = بر شيى بر شيىه قاتمق، انضمام = قاتلق.

اطلاق = صالى ويرمك، انطلاق = كيتك.

ازعاج = مضطرب و بی قرار
فیلق،
ازعاج = مضطرب و بی قرار
اولق.

آئیده کی مصدر ثلاثی مجرد لری، تحریراً و شفهاً «انفعال» و زننه
نقل ایله کسب ایندک لری معالری بی بیان ایدیکز!

نمیره - ۶۱

هضم = سیندیرمک.	کشف = آشکاره ایله مک، میدانه
عکس = قلب ایله مک، چویرمک.	چیقارمق.
قلع = بریشی کوکندن چکوب	هدم = ییقمق.
قوپارمق.	عدم = یوق ایتک.
درج = دورمک، داخل ایتک.	بسط = یایمق.
حرف = بریشی بریانه چویرمک.	عطف = چویرمک، دوندرمک.
صرم = کسمک، قطع.	بث = کوندرمک، قالدیرمق.
حط = آشاغی ایندیرمک.	قبض = طومتق.
قد = بریشی اوزونلغه کسمک،	حصر = بر ویا بر قاج آدمک ویا.
یارمق.	خود بر شینک اطرافی چویر.
فهم = آکلامق.	یله رک قوشاتمق، صیقشدیرمق،
زعج = بر کیسه بی مضطرب و	تخصیص.
بیقرار ایله مک، ازعاج.	هزم = قاجیرمق.
حطم = قیرمق، کسر.	صرف = چویرمک، دوندرمک.
عطف = میل ایله مک، چویر.	حذب = چکمک.
مک، دوندرمک.	فسخ = بوزمق.
جر = چکمک.	قصر = قیصه لاتمق.
	سلب = قایمق.

طبق = عینی عینہ منسب ومول	حلّ = چوزک، آیرمق.
فق اولان شی .	شرح = آجق، مشکل و مبہم
صبّ = صودوکک .	شیئی کشف و اظهار ایتک .
فصّ = برشیئی قیروب طاعتق .	قسم = بولک .
سدّ = قایامق .	قرض = کسمک .
فکّ = آیرمق .	همک = بر آدمی برایشه کیرشد .
شقّ = یارمق .	یروب اوغراشدیرمق .
سلّ = برشیئی برشیدن چکوب	شعبه = آفاجک دالی، بر شینک
چیقارمق .	مقداری ویا بر بلوکی .

اِفْتِعَال (♦♦♦۱)

س - افتعال وزنی نصل یاییلیر ؟

ج - « اِفْتِعَال » وزنی، ماده اصلیه نك اولنه بر « همزه مکسوره »
(۱)، فاء الفعلی مابعدینہ بر « تاء مکسوره » (ت) وَعین الفعلی
مابعدینہ دخی بر « الف » زیادہ سیلہ یاییلیر ؛ مثلاً :

شغل = مشغول قیلحق ، اشتغال = مشغول اولحق .
جسارت = جرأت ایتک ، اجتنار = کذا .

س - افتعال بابنک بناسی نہ ایچون در ؟

ج - ۱ : افتعال بابنک بناسی، (فعل ثلاثیہ) مطاوعت ایچون
اولور؛ مثلاً :

جمع = طویلامق ، اجتماع = طویلانمق ، یعنی : طویلا -
نمقلنی قبول ایتک .
ستر = اورتمک ، استنار = اورتمک .

۴ : فعل ثلاثی مجردینک معنایه کلیر، یعنی: فعل ثلاثی مجردی لازم ایسه افتعال وزندهده لازم، متعدی ایسه متعدی اولور؛ مثلا:

قدرت   وَ   اقتدار = قادر اولق .
 بسم   وَ   ابتسام = تبسم ایتک، آهسته وَ نازکانه کولمک .
 قرب   وَ   اقتراب = یاقلاشیق .
 فخر   وَ   افتخار = اوکونمک .
 سرقت   وَ   استراق = چالمق .
 جذب   وَ   اجتذاب = چکمک .
 کسب   وَ   اکتساب = کسب ایتک، قازانمق .
 قطف   وَ   اقتطاف = آفاجدن میوه دیوشیرمک، اجتنا .
 قبس   وَ   اقتباس = اوجاقدن و بیوک آتشدن پارلاق آتش کوزی
 آلق، باشقه سندن اخذ واستفاده علم ایله مک .

۵ : (تفاعل کبی) مشارکت ایچون اولور؛ مثلا :

قَسَم = بولمک،   اقسام = بولوشمک، تقاسم .
 خصومت = دشمنلک ایتک،   اختصام = بری بریله خصومت
 ایتک، نخاصم .
 لقاء = برآدمه قارشى راست   التقاء = بولوشیق، تصادف، تلاقى .
 کلهرک قاووشوب کور-
 مک، بولوشیق،
 سبق = چکمک،   استباق = بری برینی چکمک ایچون
 یارشیق، تسابق .

عاریت (اصلی عور) = بین۔	اعتوار = بر شیئی الذن الہ ویر۔
الناس متداول اولان (الذن	مک، کز دیر مک، تداول،
الہ کزن) شی کہ مرام، ہبہ	تعاور۔
اولمایہرق بری برینہ حاجتی	
بیتجیدک ویردکلی شی،	
لطم = ال آیہسیلہ بر آدمک	التطام = بری برینہ شمار اورمق،
یوزینہ ویا بدنک صفحہسنہ	ودریانک موجلری بری برینہ
شمار اورمق،	چار یلق، تلاطم۔
عون = یاردیم،	اعتوان = یاردیملاشق، تعاون۔
جار (اصلی جور) = قومشو،	اجتوار = قومشولاشق، تجاور۔

اضطرار

اعتوار، اعتوان، اجتوار کلہ لرینک واولری، ماقبللری مکسور اولدینی ایچون قاعدہ یایہ قلب اولغق لازم کلیر ایکن (۳۲ نجی صحیفہ) مشارکت معناسندہ اولدقلری ایچون (واول) حاللری اوزره قالمشاردر۔
آئیدہ کی کلماتی تحریراً وشفافاً افتعال وزنہ نقل ایدیکز!

تسمیہ - ۶۲

نظم = دیزمک۔	هز = برشیئی دپرتمک۔
هم = قصد و عزم ایلہ مک، همت۔	شد = قوی و محکم قیللق۔
نمش = یوقاری قالدیرمق، فقرہ	لف = صارمق۔
مبتلا اولان کیمہ یی خوشحال	مد = اوزاتمق۔
ایلہ مک۔	منج = قارشدیرمق۔

عدل = بر شیشی برابر شد یرمک.	من و منت = بر آدمہ ابتدائی
عمد = دیوارہ دیرک قومق، (فصد ایلمک).	ایلمکی و لطف و احسانی ذکر و تعداد ایلم باشندہ قافق.
عبرت = تربیہ نفس و تہذیب اخلاق یولندہ نمونہ.	خلط = قارشید یرمق.
قدرت = بر یکسہ نک کوچی یتک.	رفع = یوجہ لتک، یو کستک.
شغل = اوغراشد یرمق.	جسارت = دلیر و بہادر اولق، برشیدن قورق ایوب صالح یرمق، جرات.
ہج = بر یکسہ بی شاد و مسرور ایتمک.	فخر = اوگونمک.
حرز = حفظ ایلمک.	لہب = آتشک تو تولسز اولان علوی.
شہہ = «ایلمہ می؟ یوقسہ دکل می؟» دیہ بر خصوصی کسیدرہ مک حالی، التباس.	منع = یاساق ایتمک، طور د یرمق.
جهد = چالتیق.	نشر = یایمق، سرمک.
حرمت = تعظیم، توقیر.	سنود = بر شبہ آرقہ و یروب طایمق.
جلب = چکمک.	عقد = باغلامق، دوکملہ مک.
مثال = نمونہ، اورنک.	حرق = یایمق.

نمرہ - ۶۳

رحیل = کوچ ایتمک.	عذر = بہانہ بی قبول ایلمک، معذور طوتمق، بہانہ.
فقر = یوخسوللق، فقیر و محتاج اولق.	شرکت = شریکک.
بدع = بر شیشی یکیدن پیدا ایلمک.	غسل = بدنی ییقامق.

کنہ = جوہر، حقیقت، غایت، نہایت .	لبس = بر شیشی شبہلی قیلق ایچون قارشیدرمق .
غرور = بر آدمی باطل و پیہودہ تی ایله آلتامق .	غنم = غنیمت آلق .
نبہ = او یا قلق .	ردہ = کیری چویرمک .
نقم = عقوبتله جزا ایلمک، اخذ کینہ ایلمک .	شق = یارمق .
غصب = بر شیشی من غیر حق زور و ظلم ایله آلق .	خصوص = عموم مقابلی .
رهن = بر کیمسہدن استدانہ یا خود استعارہ اولونان شینک یرینہ وضع اولونان شی .	خلل = بوزوقلق، اکسیکک .
حلال = حرام اولمایان شی .	نخبہ = مختار، کزیدہ .
حلول = بر یرہ نزول ایدوب قونمق .	نظر = باقق .
لف = بر شیشی بوروب چویرمک، لی، صرف .	نحر = کسمک، بوغازلامق .
	نقد = آقہ و سائر شینک زیوف و کترینی سچوب او کورنہ له مک، خُبرہ = بر شیشی، کنہ و حقیقتی
	اوزرہ بیلک، بر شیشی کرکی کبی بیلک ایچون یوقلایوب سینامق .
	فرق = ایکی شی آرمہ سنی آیرمق .
	مض = اممک .

س - افتعال بابینک «تاء زائده سی» نہ وقت «طاء» یہ قلب اولونور ؟

ج - کلمہ نک فاء الفعلی حروف اطباقدن - یعنی: ص، ض، ط، ظ حرفلرندن - بری اولور ایسه افتعال بابنہ نقل اولوندقدہ: «تاء زائده» «طاء» یہ قلب اولونور؛ مثلاً:

صبر = کوچ وقتلرده طایاتوب	اصطبار = صبر و تحمل ایتمک .
کندی نفسی ضبط ایتمک ،	
صلح = باریشقلق،	اصطلاح = صلحلاشقلق، تصالح،
	(فن و علمده معنای مخصوص
	ایله استعمال اولنان کله) .
صید = آو آولامق،	اصطیاد = آو آولامق .
صف = صبره واری دیزمک،	اصطفا = عسکر طابورلر باغلامق .
صفو = برشی طور و اولق،	اصطفاء = سجمک، انتخاب ایتمک،
	برشینک کزیده و پاکیزه سنی
	اخذ و اختیار ایلمک .
صنیه = بر آدمک احسان،	اصطناع = صنیهه اتخاذا ایلمک،
تربیه و تنمیه سیله یتشوب	آدم و چراغ یتشدیرمک .
میدانه کلش اولان کیمسه،	
صدم = برک شی کندیبی	اصطدام = چاریشقلق، طوقشقلق
کچی باشقه برک شبنه اوروب	تصادم .
چاریمق،	
صنغ = اتمک قاتینی، ادام،	اصطباغ = برشین اتمک قاتیق
	ایتمک، ائندام .
صراخ = حایقرهق،	اصطراخ = بری برینه فریاد
	ایتمک .
صبح = صباح و قی ایچیل	اصطباح = صبح ایچمک .
باده .	
صیف = یاز،	اصطیاف = بریرده یازلامق .

اصطحاب = بری برینه یار و همدم اولمق .	صحبت = حسن الفت ایدوب یار و همدم اولمق ،
اصطفاق = روزگار طوقونفسله آغاچلر اوینایوب صارصلیق .	صفق = دپرتمک ،
اضطراب = چالقامق . اضطرار = بر آدمی برشینه محتاج وَنَاجِر ایلهمک ، الجاء ، ناچار وَمَحْتَاج اولمق .	ضرب = اورمق ، دوکمک ، ضرر = زیان ،
اضطرار = علونمک . اضطجاع = یان اوزره یاتمق .	ضرم = علونمک ، ضجع و ضجوع = یان اوزره اوزانوب یاتمق ،
اضطهاد = قهر ایلهمک . اطلاب = طلب ایلهمک . اطراد = برقاج شی بری برینه تابع اوله رق نسق واحد اوزره چکیلوب کیتمک .	ضهد = قهر ایلهمک ، طلب = ایسته مک ، طرد = سورمک ، قوغمق ، ایراق ایلهمک ،
اطلاع = واقف اولوب بیلک ، بر شینک ایچ یوزینه اکاه وخبیر اولمق . اطراح = طرح ایلهمک .	طلوع = (کونش) طوغمق برشینه واقف اولمق ، طرح = بر شینی براقق ، الندن آتمق ،
اطباخ = پیشمک ، انطباخ . اظطلام .	طبخ = پیشیرمک ، ظلم

س - افتعال بابنک «تاء» زائدہ سی نہ وقت «دال» قلب اولونور؟

ج - اگر کلہنک فاء الفعلی د، ذ، ز حرف لرندن بری اولور ایسه افتعال بابنہ نقل اولوندقدہ «تاء زائدہ»، «دال» قلب اولونور؛ مثلاً:

دفن = کومک، ادفان = کومک .

دین = بورج، ادیان = بورج ایدنمک، استدانه.

دعوی = برکیسه دن: «بوشی ادعا = برشی حقندہ «بنم در» .

بنم در «دیہ طلب ایله مک» یاخود «بویله در» دیہ زعم

ایله مک، (کرك حق و كرك

باطل اولسون).

ذکر = آگمق، اذکار = آگمق، خطرہ کنیرمک.

زحم = مضایقه ایله مک، ازدحام = خلق غلبه ک ایدوب

صیقشدرمق، (زحمت) صیقشمق.

زوج = اش، چفت اولان ازدواج = چفت اولمق، تزوج.

شینک هر بری،

زیاده = آرتمق، آرتیرمق، ازدیاد = زیاده لٹک، آرتیرمق .

زجر = منع ونهی ایله مک، ازدجار = منع ونهی ایله مک.

زرع = تارلایه تخم صاحبق، ازدراع = تخم اکمک.

اکین اکمک،

رہو = استخفاف، ازدهاء = استخفاف، خفیف عد

ایتمک .

زری = عیبلامق، عتاب ایله - ازدراء = دائماً خاقی خوارلایوب

مک، احتقار ایله مک .

زلف = یاقینق، ازدلاف = تقرب و تقدم ایله مک،

یاقین اولمق،

معرضه

ذکر و ظلم کله لرینک افتعال بابی، اوچ وجه اوزره کلیر؛ مثلاً:

ذکر اذکار، اذکار، اذکار .

ظلم اظلام، اظلام، اظلام .

ذراع و ذخر کله لرینک افتعال بابی اذراع، و ادخار کلیر .

إِفْعَال (إِ ♦ ♦ ♦ ا' ♦)

س - «افعال» وزنی فصل یاییار؟

ج - «افعال» وزنی، ماده اصلیه نك اولنه برهمزة مكسوره (إِ)

ولام الفعلنك تکریر یله بینلرینه برر «الف» زیاده سیله یاییار؛ مثلاً:

سواد = سیاه (اصلی سود)، اسوداد = پك قارارمق، سیاهلق .

عوج = اکریلك، اکری اعوجاج = پك اکری اولمق .

اولمق،

س - «افعال» بابنك بناسی نه ایچوندر؟

ج - «افعال» بابنك بناسی، الوان و عیوبه مختص اوله رق مبالغه

لارم ایچوندر؛ مثلاً:

بیاض = آفاق، اییاض = پك آغارمق .

صمرت (صفر) = صاریاق، اصفرار = پك صارارمق .

زرق = کوك رنگلی، مائی ازرقاق = پك مائی اولمق .

(کود) اولمق .

مورمظه

افعال بابنک بناسی، هر نه قدر لسان عربیده مبالغه ایچون
ایسه ده استعمالات ترکیه ده مبالغه معتبر دکل دره.
تحریراً افعال (اِ۰۰۰۰۰۰) وزنه نقل ایله کسب ایندکلی
معنایینی شفاهاً بیان ایدیکر!

نمبر - ۶۴

عَوَر = برکوزلو اولوق.	حَرَت = قیرمزباق.
حَوَل = کوز شاشی اولوق.	شَهَل = الا کوزلو اولوق.
غَبَرَت = بوز وَ تَوَز رنکنده اولوق.	خَضَر = یشیل اولوق.
شَهَب = قیر، قیرجیل اولوق.	زَوَر = اکریلک.
خَرَج = آقلى، قارملى آلاحه اولوق.	شَقَر = آل اولوق.
	رُقَطَه = بیاض بَنکَلَر ایله آلا- جه اولان قاره لوق.

س - الوان و عیوبک غیری معنایه کلنلرده وارمی ؟
ج - نادراً الوان و عیوبک غیری معنایه دخی کلنلر وارددر. مثلاً:
رعو، ارعواء = جهالتدن حسن و جهله رجوع ایدوب کیری چکلمک.
آئیده کی کَلاتک هانکی بابلردن مصدر اولدقلرینی، زائد حرفلرینی،
مهما امکن مصدر اصلیلرینی وَ مصدر اصلیلری اولمادینی حالده هانکی
کله لردن، یاخود هانکی ماده لردن کلدکلیرینی بیان ایدیکر!

نمبر - ۶۵

مطالعه = برشیته مطلع اولوق ایچون منصل تفکر ایتمک.	مسارعت = سرعت و عَجَله ایتمک.
	نِعْظِم = بویوتمک.

انهدام = سوکلك .	اعورار = یکچشم اولق .
احمرار = قیزارمق .	انکسار = قیرلمق .
اعمار = معمور قیلق .	اختلاف = اویماق ، موافقت
اتمام = تماملا تمق .	ایتمک .
اقرار = اعتراف ایتمک ، برقرار	اتباع = تابع اولق ، امتثال ایتمک .
ایتمک .	انتفاع = فائده لیک ، فائده کور-
اکراه = بد و کره بولق ، ایکر-	مک .
نمک ، دیکسنگ ، جبر و زور	الزام = التزام ایستدیرمک ، لازم
ایتمک .	قیلق .
انتشار = صاچلق ، یاییلق .	تحويل = دکشدیرمک ، تبدیل
انتقام = اخذ ناز ایتمک ، اوج	ایتمک ، چویرمک .
آلق .	انقلاب = دونمک .

نمره - ۶۶

اعتراف = انکار و اصرار ایتمه-	اعتقاد = کوکل باغلا یوب ایلتیق .
یوب حق تسلیم ایتمک ، اقرار	اتعاب = یورمق ، صیقندی ویر-
ایتمک .	مک .
انفصال = آیرلمق .	تعلیم = اوکرتیمک .
اصرار = کچیرمک .	مداومت = برایشده دوام ایتمک ،
اهتمام = دقت و امکله چاشیق .	مواظبت .
مداوله = بین الناس الدن اله	انتظار = مأمول ایدوب بکله-
کردیروب نقل و دور ایتمک .	مک ، مترقب اولق ، کوزتمک .
ابيضاض = آغارمق .	انتخاب = سچیمک .

انکشاف = آجیغه جیقمق، کشف	اسکات = صوصدیرمق.
اولونمق، ظاهر و آسکاره اولوق.	اسقاط = دوشورمک.
ازورار = میل وعدول ایتمک.	اجتماع = طویلانمق.
استناد = طایانمق.	ایتهاج = شادومسرور اولوق.
انقطاع = کسملک.	تبلیغ = ایرشدرمک، اولاشد
انقسام = بولونمک.	یرمق.
اعوجاج = اکرملک.	اقراض = اودونج ویرمک.

تَفَعَّلَ (♦ ♦ ♦)

س - «تَفَعَّلَ» وزنی فصل یاییلیر؟

ج - «تَفَعَّلَ» وزنی، مادهٔ اصلیه نك اولنه بر تاء مفتوحه (ت) زیاده قبلنه رق، و عین الفعلی تشدیدلنره ك یاییلیر؛ مثلاً:

نزول = اینمک، تنزل = اینمک، (كرك معنی و كرك مادهٔ) آجاقلانمق.

شرف = اولوق، مجد و زُرکی، تشرف = شرفلتمک.

س - تَفَعَّلَ بابنك بناسی نه ایچون در؟

ج - تَفَعَّلَ بابنك بناسی، اکثراً «تفعیل» ك لازمی و یا مطاوعی ایچون در؛ مثلاً:

حرکت = قیلداتمق، تحریک = قیلداتمق، تحرك = قیلداتمق.
قُرب = یاقیناق، تقریب = یاقلاشدیرمق، تقرب = یاقلاشمق.
عیش = یکینمک، تعیش = کچیندیرمک، تعبش = یکینمک.
کثرت = چوققلق، تکثیر = چوغاتمق، تكثر = چوغالمق.

بعضاً تعدیه ایچون در؛ مثلاً:

علم = بيلمك ،	تعلّم = اوكرمك .
ذکر = در خاطر ايتمك ، بر شينى	تذكر = خاطره كترمك ، خاطر
فهم = آكلامق ،	فهم = آكلامق .
قبول = تكليف اولونان شينى	قبل = بر شينى قبول ايتمك .
رد ايتمه يوب آلمق ،	
آنيده كي كلماتي نحريراً تَفْعَل وزنہ نقل ايله كسب ايندكلىرى	
معنالىرى شفاهاً بيان ايدىكز :	

نمره - ۶۷

جمع = طوليامق .	وَجَعَ = آغريوب آجقيق .
عجب = تعجب ايتمك .	فرق = ايكي شى آراسنى آيبر .
كبر = بيوكلك .	مق ، فصل ايتمك .
حسرت = فوت اولمش بر كيمسه يه	قطع = كسمك .
ياخود بر شينه كمال آرزودن	شدت = قويلك ، سرت و قاتى
ناشى كدر ، تأسف و عُصّه	اولق .
چكمك .	جدّت = يكي اولق . .
قرار = سكون و آرام اوزره	عموم = جلهي شامل اولق ،
اولق ، بر عجلده طور مق .	(خصوص مقابلى) .
سَعَه (وسعت) = كينشلك .	قدوم = بر كيمسه نك اوكنه چكمك .
حدوث = يكيدين (صوكره دن)	رضن = بر شينك ايچى و داخلى .
پيدا اولق .	كبر = بيوكلك .
قدس = پاك اولق .	نَفْس = مولوق .
نُه = اويانمق .	عرفان = بيلمك ، طانمق .

عذر = بهانه .	موج = ظالغه .
علاقه = ایلشیک، مناسبت .	فکر = دوشونمک .
ملک = ضمیرده اولمایان برشینی	ملک = برشبه استقلال اوزره
لسانله ویرمک .	مالک اولمق .
کلفت = چینلک، مشقت .	بسم = آهسته و لطیف کولمک،
قلب = دوندرمک، چویرمک .	طانی کولوش .
فوق = یوکسکلک، شرف و	وساطت = آرایه کیرمک، مصلح
فضیلتده سارّه غالب و سربلند	و میانجی اولمق .
اولمق .	عین = کوز، چشم، نفس، ذات .
لَهْف = دریغ (ایواه، آه،	شبه = بر شینک مانند، نظیر
آمان) و تحسر چکوب محزون	و بکزی .
اولمق .	خُلُق = خوی، طبیعت .
غیر = باشقه .	حَوَل = حالدن حاله دونمک .
ولادت = طوغورمق، طوغمق .	حیرت = تعجب، شاشیق .

نمیره - ۶۸

کلام = سوز .	حق = طوغورولمق .
لَوْن = رنگ .	بیان = آشکاره قیلیق، آشکاره
نوع = درلو .	اولمق .
وجه = یوز .	زاد = (اصلی زود) آزیق، توشه .
عدد = صایی .	تبع = بر کیمیه اویقمق، آکسه .
علم = بیلک .	سندن کیتمک .
عسرت = کوجلک، دشواری .	زوج = اش .

عشق = سومك .	صدقه = لَوْحِهِ اللهُ فقرايه وير-
عُشق = درينك .	يان شی .
نمذ = قصد وملاحظه ايله ايش	صورت = شكل، قياق .
ايشله مك، قصد ايله مك .	صرف = بر شيئي چويرمك ،
مدح = بر شينك ايلكنى ذكر	دوندرمك، خرج ايتك .
ايدوب ثنا ايله مك .	خيال = انسانك ذهنده حاصل
مدينه = شهر .	اولوب مرسم و صورت پذير
ردّ = كيرى چويرمك .	اولان شخص و تمثال .
ورم = شيشك، انتفاخ .	حل = يوك يوكلكك، يوكلك .
مرود = شرده غناد و اصرار	بُخار = بوغو .
ايله مك .	بصر = كورمك .
قوه = سوز سويله مك .	عهد = سوز ويرمك، برخصو-
زين = بزمه مك، زينت .	صك اجراسى ايچون ويريان
بدل = قارشيلق، عيوض .	سوز، پيام .
برودت = صوغو قلق .	رنيم = ترنم ايتك ، خوش از-
شكل = صورت ، بجهم ، مثل .	كيلرله ايرلامق .
شت = طاغثق، طاغلق .	زهدت = قارشيق، بولاشق و
رحمت = اسركه مك ، رقت و	غلبه لك محللردن اوزاق اولمق،
شفقت ايله مك .	صفاء، تفرج .

تَفَاعُل (رَ اَ اَ) (♦ ♦ ♦)

س - «تفاعل» وزنى اصل ياپيلير؟

ج - «تفاعل» وزنى، ماده اصليله نك اولنه بر تاء مفتوحه (تَ)

وعين الفعلى مابعدنه ر «الف» زباده سبب ياپيلير؛ مثلاً .

حسارت = جرأت، قوی یو۔ تجاسر = شدید دُشوار ایشلره
 رکلیک، بر شیدن کوزینی جسارت و اقدام ایتک .
 صافنا یوب صالدير مق،
 وفر (وفرت) = چوق اولق، توافر = کثرت اوزره اولق،
 نقض = بر شینی اولکی هیئتندن تناقض = بری برینی بوزوب
 بوز مق، بنایی وایب قاتلرینی خراب وابطال ایتک .
 بوز مق،

نوم = اویومق، تنوم = اویور شکلی کوسترمک،
 بالاندن اویومق.

فوت = بر شی الدن کیتک، تفاوت = ایکی شینک بیننی
 کجوب صاوشق، ایراقلاشق، یعنی: اوصاف
 جهتله بری برینه مختلف
 و غیر متناسب اولق، عدم
 تناسب، اختلاف، تباین .

س - «تفاعل» بانك بناسی نه ایچون در؟

ج - «تفاعل» بانك بناسی، ۱- اکثریا مشارکت ایچون در؛ مثلا:

صلح = باریشقاق، نصالح = بری بریله بارشق، صلحلاشق.

صدم = (بر پک شینی، تصادم = طوقوشق، چاریشق .

کندی کبی بر پک شینه

اوروب) چارپمق،

عون = یاردم، مدد، تعاون = یاردملاشق.

۲ - بعض کره حد ذاتنده حقیقه وعودی اولمایان شینی

اظهار: ایچون کلیر؛ مثلا:

مرض = خسته لك، خسته اولمق، تمارض = كندی نفسی مریض
 كوسترمك؛ خسته لك اظهار ایتمك.
 جهل، جهالت = بيلمز لك، تجاهل = بيلمز لكه اورمق،
 بيلمز اولمق، كندیسنی جاهل كوسترمك.
 غفلت = دقتسزلق ایتمك. تغافل = عن قصد غفلت كوسترمك،
 غافل كورونمك.

۳ - (اصلی اولان) مصدر ثلاثی مجردینك معنانه كلیر؛ مثلاً:
 كثرت = چوغالمق، تكاثر = كذا چوغالمق.
 كسل = ایشنده قیدسز، تكاسل = كذا ایشنده قیدسز
 و اهتمامسز طورانمق، و اهتمامسز طورانمق.
 زبرده کی کلمه لری تفاعل وزننه نقل ایله معنای مشارکتلری
 و كندی نفسلرنده اولمایان شیئی اظهار ایچون کسب ایتدکلی معنای
 لرینی و سائرینی بیان ایدیکنز!

نمونه - ۶۹

وزن = طارتمق.	رکم = برشیئی بریکدیروب بری
جَلَف = یمین ایتمك.	بری اوزرینه بیغمق.
قَسَم = بولمك.	قباله = قارشى، (تجاه).
قَسَم = یمین ایتمك.	وهب = باغشلامق.
وراثت = وفات ایدن آدمك	طبق = بر شیئك اویغونی.
وفاتی سببيله مالنه بالحق	بعد = اوزاقلق.
صاحب و متصرف اولمق.	وفق = برشی برشیئه اویغون
بین = آیریلق، فرقت، جدالق.	اولمق.

لحوق = بیتشوب اولاشحق .	تبع = بر کیمه اویمق ، یاخود
قرب = یاقینق .	اکا اویوب اکیسه سندن کیمک .
فرق = آییرمق .	جنس = صنف ، نوع .
بشری = مزده ویرمک ، بشارت .	عین = بر آدمی معامله ده
وعد = سوز ویرمک .	آلاتمق .
نصرت = یاردم ایتمک .	

نمره - ۷۰

موت = اولمک .	جهالت = بیلمه مک ، بیلز اولمق .
نوم = اویومق .	مرض = خسته لک ، خسته اولمق .
بلاغت = احمق ، حماقت .	غفلت = دقتسزلق ایتمک .
عراج = طوباللق .	وتیره = فترت ، فاصله .
وضاعت = بر کیمه آلاق ، فرو .	عرفان = بیلک ، طانیق .
مایه اولمق .	شبه = بر شبتک بکزری .
شکل = صورت ، بچیم ، مثل ، شبه .	نصر و نصرت = یاردم ایتمک .
سبق = بر کیمه بی صاوشوب ایلر .	کثرت = چوقلق .
بسنه کچمک ، تقدم .	لطم = ال آیه سیله بر آدمک یو .
ثقلت = آغیرلق .	زینہ و یا بدنک صفحه سنه شمار
طول = اوزونلق .	اورمق .
ظہر = آرقه .	میل = بریانه اکلک .
عقب = اوکجه .	نول = بر آدمه عطیه ویرمک .
ورود = کلک .	بعد = اوزاقلق .
علم = بیلک .	فخر = اوکونمک .

تَنَل = ولد حاصل ایتک، ولد، ذریّت، دول، دوش.	نکاح = رسوم شرعیہ اوزره قاری آلق، کندیه زوج، یعنی: اش آلق. (بو، طرفینده جاری اولور).
قعود = اوتور مق.	مثل = بر شیک مثل، که بر اول قدری، ایکی قاتی تعبیر اولنور.
ضعف = بر شیک مثل، که بر اول قدری، ایکی قاتی تعبیر اولنور.	کل = بر ایشه آغیرقله طو. رائع، او شخ.
لصیحت = اوکوت.	

إِسْتِفْعَال (است ◆ ◆ ◆ ۱ ◆)

س - «إِسْتِفْعَال» وزنی فصل یاییلیر؟

ج - «إِسْتِفْعَال» وزنی، مادهٔ اصایه نك اولنه «همزه»، سین، تاء
(است) وَعَيْنُ الْفَعْلِ مابعدینه بر «الف» زیاده سیله یاییلیر؛ مثلاً:

خروج = جیقمق، استخراج = چیقار مق، استنباط.
علم = بیلک، استعلام = علم و خبر ایسته مک.

س - «استفعال» بابنک بناسی نه ایچون در؟

ج - «استفعال» مانك بناسی، اکثراً نعدیه وَمَعْضَا لازم ایچوندر.
مثلاً:

خروج = جیقمق، استخراج = خارحه و میدانه
چیقار مق، اخراج، استنباط،
استدلال.

صحبت = رکیمسه ایله حسن الفت
ادب مار و همدام اولق،
استصحاب = برابر آلق، کند.
یسنه رفیق ایتک

نتیجہ = مقدمہ دن حصولہ کلن استنتاج = نتیجہ جیقارمق
نی، قیاس مقدمہ آندن است۔

لال اولونان قضیہ،

نبط = قویو قازان کیمہ، استنباط = مجتہد، فقیہ، فہم
قویودن صو جیقارمق، واجتہاد ایلہ معانی واحکام خفیہ

استخراج ایلہ مک.

رُهب = قوررق، خوف، اسزہاب = قورقوتیق، ارہاب، اخافہ.
ہلاک = اولمک، محو استہلاک = ہلاک ایتک. اہلاک، افاق

ومعدوم اولمق، فناء، (مالنی طاغیدوب بیتیرمک)

حیم = صیحاو صو، استحصام = صیحاو صو ایلہ یبقانمق،
یاخود (حمام، محل اغتسال) اغتسال.

س - استفعال بانی تعدیہ ولازمندن باشقہ ہ معاہہ کلیر؟

ج - استفعال بانی، تعدیہ ولازمندن باشقہ ۱ - طلب (ایستہمک)

معناسہ کایر؟ مثلاً:

غفران = کناہی عفو وستر ایتک، استغفار = مغفرت ایستہمک.

نصرت = یاردیم، استنصار = یاردیم ایستہمک.

مدد = یاردیم، استمداد = مدد طلب ایتک.

کتب = یازمق، استکتاب = برکیمہمک یازی یازمہ سنی

طلب ایتک، یاری یازدبرمق، استغلاء.

فہم = آکلامق، استفہام = بر شیشی آکلامق ایچون

صورمق، آکلامق ایستہمک.

علم = یتک، استعلام = اعلام طاب ایتک، علم وحرر

طلب ایلہمک.

مہلت = بر خصوصہ   استمهال = مہلت ایستہ مک .
 عجلہ ایتمہ یوب میدان ویرمک ،
 قرض = اودونج ،   استقراض = اودونج ایستہ مک ، او .
 دونج آلق .

۲ - عد و نسبت ایتمک معناسہ کلیر؛ مثلاً:

عظمت = بیوکلک .   استعظام = بر شیشی بیوک عد ایتمک .
 کثرت = چوقلق ،   استکثار = چوق عد ایتمک .
 هجنت = اسیلسز و فرومایہ ، استہجان = قبح کورمک ، ضد الاستحسان .
 قلت = آزلق ،   استقلال = آز عد ایتمک ، مستقل اولق .
 ثقلت = آغیرلق ،   استثقال = آغیر کورمک ، آغیر عد
 ایتمک .

خفت = خفیفک ،   استخفاف = بر شیشی خفیف عد ایتمک .
 حلال = حرام اولمایان   استحلال = حلال عد ایتمک (حقوقی
 شیء ،   حلالاً لاشحق) .
 قبح = چیرکین اولق ،   استقباح = قبح کورمک ، چیرکین عد ایتمک .
 کراہت = ایگرنمک ،   استکراہ = بر شیشی کرہ کورمک ، چیر .
 کین عد ایتمک .

جهل و جهالت = بیلمز اولق ، استجهال = بر آدمی جاہل عد ایلمک .

۳ - بعضاً اصلی اولان مصدر ثلاثی مجردینک معناسہ کلیر؛ مثلاً:
 نکف و استنکاف = برشیدن امتناع ایلمک .

قرار و استقرار = بریرده بابت و ساکن اولق .
 یقط و استیقاظ = اویانمق .

آئیده کی کله لری استفعال وزنہ نقل ایله قاعده جه آلدق لری
مضارعینی بیان ایدیکز!

نمونه - ۷۱

خدمت = قوللق، بنده لك ایتك.	رحمت = اسر كك مك، رقت
نصر و نصرت = یار دیم ایتك.	وشفتت ایله مك.
حصول = ایلری كلك.	خبر = پیام، نقل اولونان سوز.
نطق = سوز سویله مك.	تمام = تام و كامل اولق.
حلال = حرام اولمایان شی.	عمل = ایشله مك.
خروج = چیقماق.	هلال = یگی آی.
حفظ = صاقلامق.	كتب = یازی یازماق.
جلب = بریدن آخریره كتیر مك.	فهم = آكلامق.
بدل = دكشك، عوض.	مرور = چكك.
خلاص = قورتللق.	غرق = صویه باتوب بوغلق.
شهادت = براینی كوروب	عجله = ایومك.
بیله یگی وجه اوزره خبر ویرمك.	بعد = اوزاقاق.
عده = یات و یاراق، كه لوازم	حسن = كوزلكك.
و مهماتدن عبارتدر.	طب = حكیمك، مداوات ایتك.
قرض = اودونج	درجه = یوقاری حیقاچق با.
هدف = اوق نشانه سی.	صامق. قدمه صعود.
مهلت = بر شیک احراسچون	فسر = اورتولی و مستور اولان
و عده دن صكره ویریان میدان	شیئی كشف و عیان ایله مك.
وزمان.	قباله = قارنی، تحاه.

عجب = تعجب ایتھک .	کشف = آشکاره ایلہ مک .
صحابت برکیه ایلہ حسن الفت	عَلَّه = دخل و حاصلات، محصول
صحب ایدوب یار و همد اولوق .	که خانه کراسی، قائده ارض
دلیل = مجرولی کشفه مدار او .	مقولہ سی حاصلاتندن عبارتدر .
لان خصوص .	نتیجه = قیاس مقدماتندن حصوله
رد = گیری چورمک .	کلن قضیه، برشیتک سوکی .
نظره = بر خصوصده امهال	فتح = آچق، نصرت، یاردیم .
و تأخیر ایتک، مهلت ویرمه .	غرابت = خلاف عاده اولوق .
حق = روا و سزا اولوق .	بد = آیبرمق، برشیتی برشیدن
حب = سوکی .	منع ایلہ بعید و برطرف ایلہ مک .
	کبر = بیوکلک .

آتی الذکر کلماتک هانکی بابلردن مصدر اولدقلرینی، زائد
حرفلرینی، مهمما ممکن مصدر اصلیلرینی و مصدر اصلیلری اولمادینی
حاله هانکی کلهلردن، یاخود هانکی مادهلردن کلدکلرینی بیان ایدیکز!

نمونه - ۷۲

تغیر = تبدیل ایتھک، دکشدیرمک .	استنساخ = برشیتک صورت و
تعهد = کندی ذمتنه قبول	عینتی جیقارمق، و نسخہ سی یازمق .
ایتھک، اجراسنه سوز و پروب	اضمار = کیزله مک، صاقلامق .
کفیل کبی اولوق .	تقرء = اختلاط ناسدن آریلوب
تکامل = قیدسز و اهتمامسز	یاب بالکیز بر محله جکلیمک،
طورانمق .	بالکیز اولوق .
توسع = بولالانمق، کیشلنمک .	احتراق = یانمق، یانغین اولوق .

تقدس = زیادہ سیلہ پاک اولوق .	استشهاد = برینک شہادت ایلہ
تضاعف = قات قات اولوق .	مسنی ایستہمک .
تفاخر = فخر ایتک، اوکونک .	تلاطم = بری برینہ شمار اور مق،
تلذذ = لذت آلق .	دکز طائفہ لری بری برینہ چار .
تراکم = جمع اولوب بیغلق ،	بشحق .
بریکمک .	تجاوز = حدندن یکمک ، (عفو
استحصال = تحصیل ایتک حصو	ایتک) .
له کتیرمک .	تبرد = صوغومق .
تباعد = اوزاغہ چکلمک ، او .	استنباط = عقل ایلہ کیزلی معنی
زامق .	چیقارمق .
تجاسر = شدید و دشوار ایشہ	توسط = اورتہ یہ کیرمک ، میا .
جسارت و اقدام ایتک .	نجیلوق ایتک .
استحسان = بکیمک ، مقبول و	توقع = برشینک وقوعہ منتظر
پسند عد ایتک .	ومترقب اولوق .

نمبر - ۷۳

ودالشدن اولوق .	تفوق = فائق ، علا و بوجہ اولوق .
تحالم = کندپسندہ حلم اولمادیفی	تمدن = بادیہ نشینلکدن قورتو .
حالدہ حلیم کوسترمک .	لوب شهر و قصبہ لردہ ساکن
تجمع = طویلانوب بر آرایہ کلک .	اولوق ، (مدینت) .
استخبار = خبر صورمق ، خبر	استخفاف = خفیف و حقیر عد
طلب ایتک .	ایتک .
استعلام = علم و خبر ایستہمک .	تبصر = دکز اولوق ، یک عالم

تکلم = سوز سويله مک.	استدلال = دلائل و براہین وا.
تکثیر = چوغالتق.	سطه سيله آکلامق.
تقوہ = آغزینی آجوب سويله.	تحسر = حسرت چکمک ، بر
مک ، نطق ایتک.	شینک اوزرینہ «جیف» دیہ
نقبل = قبول ایتک.	غمکین اولمق.
تلون = رنکدن رنکه کیرمک.	تبرع = بلا مجبوریہ اعطا ایتک ،
اشقاق = یارلمق.	بخش ایتک ، اوزرینہ واجب
انحلال = چوزلمک ، آچلمق.	اولمادیفی حالہ برایش ایتک ،
احسان = ایساک ایله مک.	طلوع.
اشترک = اورناقلمق.	تعاقب = بری بری آردنبجه
افراغ = دوکمک ، آفتق ، جاری	اولمق ، کیتک.
قلقمق.	ارضاع = امزرمک.
تیزه = سیر و قفرجه چیقمق.	استنتاج = نتیجه جیہ ارمق.
تدارک = لوازمانی حاضر و مہیا	تواضع = آچاق ~~کوکلوک~~
قیلق ، نلافی.	کوسترمک.
استکراه = کریہ عد ایتک ،	تخیر = شاشہ قالمق ، متعجب
دیکسنک ، تیتسنک.	اولمق.
بمارسه = ایشہ دایما چالسنقله	اختلاط = قاریشتمق.
استادق ، آیشیقاق و سهولت	استحقاق = لایق ، مستحق اولمق.
کسب ایتک.	تمارض = ~~کندبسنی~~ مریض
توغل = پک ایرافی کیتک ، بر	کوسترمک.
ایشہ پک طالمق.	تجسس = یوقلایوب آراشدرمق.
استقراض = اودونج آلمق.	استعجاب = برابر آلمق.

ارتباط = باغلائق ، دوستلق ،	اغبرار = توزلائق .
محبت ، علاقه ایتمک .	انجرار = چکلمک .
تحمل = قاتلائق ، یوکلنک ،	تنزل = آشاغی به ایتمک .
صبر ایتمک .	تقیع = برایشک آردینه دوشوب
توافق = بری برینه اویمق .	آراشدرمق .
توکل = اعتماد ایتمک .	استخدام = خدمتده قوللائق .
استخراج = میدانه چیقارمق ،	مداهنه = اظهار خلوص و محبتله
استدلال ایتمک .	برینی یالان اولهرق یوزینه قار-
مواجهه = یوز یوزه اولمق .	شی مدح ایتمک .

س - ثلاثی مجرد لک، ثلاثی مزید فیہ بابلرینه نقلری سماعی می
یوقسه قیاسی می درلر ؟

ج - ثلاثی مجرد لک، ثلاثی مزید فیہ بابلرینه نقلری سماعی در ؛
یعنی : مراد اولونان هر بر کله بی، مزیدادن ایسته نیلن بابه نقل ایتمک
ممکن دکلدر ؛ بلکه لسان عربده هر بر کله نک، مزیدادن هر هانکی
بابلره نقل اولوندینی ایشیدلش ایسه ، یعنی : کتب لفاتده ، یا خود
کتب معتبرده قید اولونمش ایسه اول وجهله قوللائیله بیلیرلر . مثلاً :
« خطور » ک افعال وزنی - اخطار - کلیر ؛ لکن افتعال وزنی -
اخطار - کلز . بالعکس « جسارت » ک افتعال وزنی - اجتسار -
کلیر ؛ لکن افعال وزنی - اجسار - کلز . کذا « کال » ک افعال ،
تفعیل ، استفعال وزنلری - اکال ، تکمیل ، استکمال - کلیر ؛ لکن
افعال و مفاعله وزنلری - انکمال ، مکامله - کلز .

س - بر کله نک، هانکی وزنلر اوزره قوللائدینی نره دن بیلنیر ؟

ج - لغت کتاببردن ، یعنی : برکله نك ، هر هائکی وزنری لغت کتاببرنده یازلش ایسه یالکز آنلر قوللانیلیر ؛ یازلیانلر قوللانیه مازلر ؛ مثلاً : دخول دن ادخال کلیر ؛ لکن تدخیل کلز . بالمکس عدل دن تعدیل کلیر ؛ لکن اعدال کلز .

باباً ، یاخود وزنّاً مختلف ، لکن معنیّ متحد اولان کلماتک جدولی :

حقارت	خوار کورمک ، خوار	فکر	دوشونمک .
تحقیر	معامله ایتمک .	فکرت	
احتقار		تفکر	
استحقار		تفکیر	
بشری	مژده ایله مک .	خصومت	بری بریله چکشک ،
تبشیر		مخاصمه	نزاع ایتمک .
ابشار		تخاصم	
استبشار		اختصام	
اکمال	بر شیئی تام و کامل	عجب	عجبه کلمک .
استکمال	تبیلق .	تعجب	
تکمیل		استعجاب	
تعجیب	برشیدن بانلایوب او-	سوم	بر متاعه قیمت آرمغله
تعجب	ذاق اولمق ، چکیمک ،	مساومت	بهایه چیقمق .
اجتناب	صافتمق .	سوام	
مجانبت		حصر	دشمنک اطراف و
تجانب		محاصره	جوانبنی قوشادوب
		حصار	تضییق ایله مک .

نسخ	کتابک عیننی و صو-	زین	زیتلندرمک ، بزہ-
استنساخ	رتخی یازمق ، دیگر	توین	مک ، دوناتمق ،
انقساخ	نسخه سنی آلمق .		سوسلتک .
حمل	یوکلنک ، یوکلہ نوب	مشابہت	بکزرہ مک ، مماثلہ .
احتمال	کو تورمک .	اشقاء	
تحمیل			برشی برشیدن اصلا
فرود	بر خصوصہ یالکز	لزوم	آیرلماق اوزرہ نابت
انفراد	اولق ، یالکز باشنہ	ملازمت	ودائم اولق ، مدا-
تقرّد	ایشلہ مک .		ومت ایتک .
مسابقہ	بری برینی بچمک	قسم	بولک .
تسابق	ایچون یاریشمق .	تقسیم	
استباق		میز	برشیئی آخردن آیروب ،
مخالفت		تمیز	سجوب باشقہ جہ قیلق .
خلاف	بری برینہ اویمامق ،	خلط	برشیئی باشقہ برشیدہ
اختلاف	ضد الاتفاق .	تخلیط	قانون قارشدرمق ،
تخالف			مزج .
محاربه	جنگلشمک ، بری بریلہ	صحبت	بریلہ همدم و همصحبت
تحراب	غوغا و قتال ایدوب	صاحب	اولق .
احتراب	صواشحق .	تلاوم	بری برینہ لوم و
غَرَد	بلند آواز و دلکش	ملاومہ	غتاب ایدشک .
تفرید	الحانلہ نغمات ایلہ مک .	بیان	بللی ، واضح و آشکارہ
تفرد	(اکثریا قوش قشندہ	تبیین	اولق ، قیلق ، انصاح ،
	مستمدر)	ایانہ	ایضاح .

یقن	اوقباہ	اویانق ، اویانق
ایقان	برشیق ، شبه سز و	تنبہ اولق .
تیقن	حقیقت وجهله بیلک .	مشکل کلامک معنا .
استیقان	تفسیر	سنی آجق .
وطلوب	منفک اولماق اوزره	بر ماده ضمیمه بذل
موانظت	همیشه برایشک اوز .	مقدور ایله مک ، چا .
	رنده اولق ، برایشی	لیشیق .
	تعهد والتزام ایتمکله	بر کیسه یی مضطرب
	دائما آکاملازمت و	و بی قرار ایله مک .
	مداومت ایتمک .	
امتیاز	برشیدن آیریلوب	هر
تمیز	جدا اولق .	تهیز
دروس	برشینک رسم و اثری	اشدداد
اندراس	محو و بلورسز اولق ،	تشدد
	اضمحلال .	
افهام	آکلاتمق .	ایومک ، عجله ایتمک ،
تفهیم		مبادرت
		ابتدار
		سرعت و شتاب ایله .
		مک .
لحق	بیتشوب اولاشمق ،	غصب
التحاق	یا بشمق .	اغتنصاب
لصوق	یا بشمق ، بیتشک	توانی
التصاق	اولق .	ونی
		بر ایشده تعمیر و تکا .
		سل و فتور ایله مک .

س - مصدر ثلاثی مزید فیه لردن هانکی صیغهلر اشتقاق ایدرلر؟

ج - مصدر ثلاثی مزید فیه لردن (ذوات افعالدن ماعدا ، یعنی :

فعل ماضی وَ مضارع وَ غیرهما) اسم فاعل وَ اسم مفعول صیغه لری اشتقاق ایدر لر .

س - افعال ، استفعال ، انفعال ، افتعال وَ افعال بابلرینک اسم فاعل لری فصل یابیلر لر ؟

ج - افعال ، استفعال ، انفعال ، افتعال وَ افعال بابلرینک اسم فاعل لری ؛ اولاً : اوللرنده بولونان همزه (ا) ایله صوک حرفلرینک ماقبللرنده کی الف زائده لری حذف ایتک ، ثانیاً : اوللرینه برر میم مضومه (م) وَ صوک حرفلرینک ماقبللرینه ده برز کسره (ر) ویرمکله یابیلر لر . مثلاً :

افعال	مُفْعِلْ	اخبار	مُخْبِرْ
استفعال	مُسْتَفْعِلْ	استنطاق	مُسْتَنْطِقْ
انفعال	مُنْفَعِلْ	انکسار	مُنْکَسِرْ
افتعال	مُفْتَعِلْ	اقتدار	مُقْتَدِرْ
افعال (فی الاصل مُفْعِلْ) احرار (فی الاصل محرار)			
مُفْعَلْ			
محَرّ			

آتی الذکر کلماتی اسم فاعل یابیکز !

إِفعال   مُفْعِلْ

اصلاح = ای قیلق .   اعلان = ظاهر و آسکاره ایله .

احضار = حاضر قیلق ، دریش

ایتمک .   اخطار = خاطره کتیرتمک ، یاد

اشعار = بیلدیرمک ، اعلام .   ایتدیرمک .

اِسْتَعَالَ مُسْتَعِيلٌ

استقراض = اودونج آلق .
 استکراه = کره عد ایتک .
 استهلاک = بیتیرمک ، توکتک ،
 استنزاع = صورت و عین
 استلزام = لازم عد ایتک .
 طاعت

اِنْغِطَالٌ مُنْغِطِلٌ

انقسام = ~~انقسام~~
 انقلاب =
 انکشاف = ظاهر و آشکار اولق .
 انهدام = سوکک .

اِعْطَالَ مُعْطِلٌ

ارتکاب = کناه ایشله مک .
 اجتهاد = جهد ایتک .
 اختلاط = قاریشیق .
 اجتماع = طویلائق .
 استناد = طایانق .

اِفْعَالٌ (فِي الْاَصْلِ مُفْعَلٌ) مُفْعَلٌ

اسوداد = قارارمق .
 اخضرار = یشیل اولق .
 اصفرار = صارارمق .
 اعوجاج = اکرمک .

آنی الذکر کلماتی، یوقاروده کوستریلن قاعده موجبیه اسم فاعل
 یایکیز !

انجماد = طوکوق .
 اسراف = بیهوده یره صرف
 اقراض = سوکی کسک .
 ارسال = کوندرمک ، تسبار
 ایتک .

اشتغال = مشغول اولق . ارشاد = طوغروبول کوسترمک .
 انحصار = حصر اولونمق ، تجا . اعتراف = عناد ایتمه بوب حق
 رتی بر کیسه به تخصیص اولونمق . تسلیم ایتک ، اقرار ایتک .
 انشعاب = چاتاللاشمق . اختراع = ایجاد ایتک .
 ازعاج = زور ایتک ، جبر ایتک . اتلاف = تلف و ضایع ایتک .
 ابتداع = ایجاد و اختراع ایتک . اجتناب = صافتمق ، چکنسک ،
 امکان = ممکن اولق . احتراز ایتک .
 افلاس = مفلس اولق ، مال و استعمال = قوللانمق .
 آچمسی قالمق . استخفاف = حفظ ایتک .
 انحراف = بر طرفه صایمق . انشاد = شعر او قومق .
 افتقار = فقر و فاقه به گرفتار . انہزام = جنکده بوزلق .
 اولق . اعتقاد = کوکل باغلا یوب اینانمق .

س - نَفَعْلُ وَ تَفَاعُلُ بابلرینک اسم فاعلیری نصل یاییلیرلر ؟
 ج - نَفَعْلُ وَ تَفَاعُلُ بابلرینک اسم فاعلیری ؛ اوللرینه بر میم
 مضمومه (م) علاوه ایتک و عین الفعللرینه بر کسره (ر) و یرمکله
 یاییلیرلر . مثلاً :

نَفَعْلُ	مُتَفَعِّلُ	سَكَلُمُ	مُسَكَّلِمُ
تَفَاعُلُ	مُتَفَاعِلُ	تَبَاعَدُ	مُتَبَاعِدُ
		تناسب	متناسب

س - مفاعله بابنک اسم فاعلی نصل یاییلیر ؟
 ج - مفاعله بابنک اسم فاعلی ؛ آخرنده بولونان «های موقوفه» یی
 بالحذف عین الفعلنه کسره (ر) و یرمکله یاییلیر . مثلاً :

مُفَاعَلَهٗ   مُفَاعِل   مُنَاسَبَتْ   مُنَاسِبٌ

س - تفعیل بابنک اسم فاعلی فصل یابیلیر ؟

ج - تفعیل بابنک اسم فاعلی ، فاء و یای زائده مک حذفیلہ اولسہ بر میم مضمومہ (م) علاوہ ایتک ، فاء الفعلنی مفتوح و عین الفعلنی بعد التشدید مکسور قیلقلہ یابیلیر . مثلاً :

تَفَعَّلَ   تَفَعَّلَ   تَدَرَّسَ   تَدَرَّسَ

آی الذکر کلماتی اسم فاعل یابیکز !

تَفَعَّلَ   تَفَعَّلَ

تخلق = خوی ، خلق پیدا   تحیر = شاشہ قالمق ، متعجب
ایتک .
اولق .

تحمل = قاتلانق ، یوکلنک ،   تلذذ = لذت آلق .
صبر ایتک .
تحدث = سوکره دن حاصل اولق .

تَفَاعَلَ   تَفَاعَلَ

تجاسر = شدید و دشوار ایشہ   تداول = الدن اله کز مک ، عمو .
جسارت و اقدام ایتک .
ما استعمال ایتک .
تراکم = جمع اولوب بیخلق ،   تعاقب = بری بری آردنجه
بری کمک .
اولق ، کیتک .

مُفَاعَلَهٗ   مُفَاعِل

مطابقت = اوینون اولق .   مواظبت = ایشہ دائماً اقدام و
محاسبه = حسابلاشق .   ملازمت ایتک .

ملازمت = آبرماق شرطیه مداومت = برایشده دوام ایتمک،
 دائماً برایش اوزره اولق. مواظبت .
 مشاهده = کورمک.

تفصیل   مُعَمِّل

تخمین = دلیل ضعیف اوزره تدبیر = بر شیک قاقنی (سو-
 حکم و قیاس ایتمک. کنی) دوشونک .
 ترتیب = صیره به قویق، تنظیم تبدیل = دکشدرمک.
 ایتمک . تبشیر = مزده و خبرلی بر خبر
 ویرمک .

آئی الذکر کلماتی یوقاروده کوستریلن قاعده موجنبه اسم فاعل
 یاییکنز!

ترکب = عبارت اولق، اجزاسی تشبث = ال اله یا شوب طومق،
 قاریشخله حاصل اولق. نیت قویه ایله مباشرت ایتمک.
 معاونت = یاردیم و امداد ایتمک. ترکیب = مختلف شیلری بر آرایه
 آنکسار = قیرلق. کتیره دک یکی بر شی حاصل و
 تعلیم = اوکرنمک. تشکیل ایتمک.
 تعلم = اوکرنمک. اقراض = اودونج ویرمک.
 تناسب = ایکی طرفدن بری اکتنساب = کسب ایتمک، قازانمق.
 برینه مناسب و مشابه اولق. موازنت = وزن و آغیرلقده
 اختلاس = قایمق. برابر اولق.
 تکبر = اولولانمق، کبر و تعظم استکشاف = بر شیک آجیله سی
 ایتمک. ایسته مک .

انکار = «اولہ دکدر» دیہ ادعا تصدیق = کر چکلہ مک، برشیک
ایتمک .
معادله = برشیکه عائل، نظیر و ایتمک .
مساوی اولق .

نسرہ - ۷۴

تکون = وار و موجود اولق .	اختلاف = اویماق ، موافقت
انقطاع = کسک .	ایتمک، بری بری آرنجه اولق .
تفسیر = عبارہ معناسی ایضاح ایتمک .	مسافرہ = بر مکاندن مکان آخرہ
ابراز = کوسترمک، اظهار ایتمک .	سیر و ارتحال ایلمک .
تمایل = بریانه اکلمک .	انفراد = یالکز اولق .
توجہ = برستمہ طوغرو یونلک،	تجاهل = کندیسنی جاهل کوستر-
ذهنی برشیکه طوغرو لتیق، یوزی	مک .
دونمک، (احسان والتفات ایتمک) .	عائلہ = مثل، نظیر و مشابہ اولق .
توزیع = تقسیم ایدوب حصہ	انبات = اوت بیتیمک .
حصہ طاغتمق .	تیقن = تحقیق وجهله بی شبہ
العقاد = باغلانمق .	بیلمک .
مهاجرت = برارضدن دیگر بر	توغل = یک ابراق کسکم، بر
ارضہ کیمک، هجرت ایتمک .	ایشه یک طالمق .
مخالفت = بری برینہ اویماق،	توقع = برشیک و قوعنه منتظر
موافقت ایتمک .	ومترب اولق .
استحسان = بکیمک، مقبول و	تفتیش = کرکی کبی سوروب
پسند صایمق .	آراشد برمق .

تنوع = کونا کون اولمق، درلو	توقف = منتظر اولمق، اکلہ۔
درلو اولمق۔	نوب طورمق، قالمق۔
ترصد = منتظر اولمق۔	مغایرت = مخالفت ایتمک، باشقہ۔
اخلاص = قلبنی صاف ایتمک۔	لاشحق۔
مقابله = قارشئ اولمق، قار۔	تضمن = حاوی و شامل اولمق۔
شیلاشدیرمق۔	تعجب = استغراب ایتمک۔
تشکر = نعمتہ مقابل ولی نعمتنک	تشدد = سرتلک و شدت کسب
شکر و ثنائی ایتمک۔	ایتمک۔
تمرد = عناد ایتمک۔	تعمد = قصد ایتمک۔
اتفاق = خرج ایدوب توکتمک،	اشترک = اورتاقلق۔
(نفقہ و یرمک)۔	تنویر = روشن، آیدین، مضئ
اندراس = رسم و اثری محو و	ومنور قیلق۔
ازالہ اولمق۔	انعام = احسان ایتمک۔
استہجان = قبیح کورمک۔	اشتهار = شهرت بولمق۔
موافقت = بری برینہ اویمق۔	انتظار = مأمول ایدوب بکلہ۔
تعلق = یاپشوب ایلتیمک۔	مک، مترقب اولمق۔

نہم سہ - ۷۵

ترقب = بکلہ مک، منتظر اولمق،	انتفاع = فائدہ لخمک، فائدہ کور۔
ترصد۔	مک۔
مدانہ = اظهار خلوص و محبتہ	تجمع = طوبیلاقمق۔
برنی بالان اولہرق یوزینہ قار۔	تحریک = دبرتمک۔
سی مدح ایتمک۔	تقلید = عیننی یایمق۔

انتشار = صا جلق، یا بلق.	انسلاب = صوبولق، چیقارلق.
تعهد = کندی ذمتنه قبول	تعفن = لاشه مثللو چورویوب
ایتمک و اجراسنه سوز و یروب	فنا قوقولی اولق.
کفیل کبی اولق.	افلاح = راحت بولق.
دبار = بختسز اولوب پریشان	انفعال = کو جنک.
اولق، (اقبالک ضدی) آرقه	اعتراض = معارضه طریقیله ما.
چو یروب دونمک.	نع و محذور بیان ایتمک.
نصویر = صورت و یرمک و	تحسر = حسرت چکمک، بر
یایلق، بر شیک صورتی تمثیل	شیک اوزرینه «حیف» دیه
و بیان ایتمک.	غمکین اولق.
نصور = ذهنده بر شیک صورت	امتناع = فراغت ایدوب کیری
وماهیتنی کشف و ادراک ایتمک.	طورمق، چکمک.
تردد = کیدوب کلک، ایکی شی	تمکن = بر محله قرار و یروب
آراسنده متفکر و متحیر اولق.	اوطورمق، قادر اولق.
تفکر = دوشونمک.	انبساط = یا بلق، مسرور و
تصحیح = طوغرولتق.	محظوظ اولق.
انشراح = فرحناک اولق، کیفی	التفات = یوز چو یروب توجه
کلک، آجلق.	ایتمک.
مناسبت = یا قشلق، یا قیشق آلق.	تعصب = امور دینی و دنیویده
تواضع = آجاق ککولواک	کندی قومنک عبادتارندن ولو
کوسترمک.	جزئی اولسه دخی جمیع احتلا.
تغیر = حالدن حاله دونمک،	فاته ممامت ایتمک.
دکشمک.	اسماک = اصرار ایدوب اوغراشلق.

مباشرت = باشلامق.	اندفاع = دفع اولونمق.
تیقظ = اوبانق اولمق.	منافقه = ایکی یوزلولاک.
تزویر = یالان سوزده حسن	اهلاک = اولدرمک.
ویروب کرچک برینه کچیرمک.	توسط = اورته یه کیرمک ء میا.
اشغال = شامل اولمق.	نجلیق ایتمک.

نمبر - ۷۶

احتراق = یانمق ء یانین اولمق.	تعذر = دشوار اولوب حصولی
تدقیق = اوفالتمق ء اینجه لتمک ء	ممنوع الوقوع اولمق.
کرکی ککی یوقلایوب حقیقت	معاصرہ = همعصر اولمق.
آرامق.	امتحان = صنامق ء تجربه ایتمک.
تحقیق = حقیقتی آرامق.	افتخار = اوکونمک.
تمدن = شهر و قصبه لره طوللا.	تبیین = واضح و آشکاره قیلنق.
نوب مادیه بشنلک اصولندن واز	انتاج = طوغورتمق ء حصوله
کچمک.	کتیرمک.
اطراد = بر قاج سی بری برینه	النزام = اجراسنه جهد ایتمکی
تابع اوله رق سق واحد اوزره	کندی اوزرینه واجب قیلنق.
چکیلوب کیتمک.	اخلاع = واقف اولوب بیلک ء
تصرف = مالک اولمق.	برشبک ایچ یوزینه آگاه وخبیر
ضرر = ضرر و زیانه دوچار	اولمق.
اولمق.	ازدحام = حاق ء غلبه لک ایدوب
انجذاب = چکلمک.	صیقشتمق.
اسذکاف = اعراض ایتمک.	اصطبار = صبر و تحمل ایتمک.

اضطراب = چالقامق .	تمیز = سچمک، آبرمق .
انصاف = عدل و داد ایتمک،	مشاوره = بری بریلہ مشورت
عادل اولمق .	ایدشتمک .
تعدد = چوغالمق، تکرر ایتمک .	انعطاف = اکلک، میل ایتمک .
اقدام = دوام اوزره مشغول	تبیض = بیاض ایتمک، و بر یا .
اولوب فارغ اولماق .	زینک صورتی پاک کاغد اوزرینہ
انفصال = آیرلمق .	لا یقیلہ یازمق .

س - مزید فہلرک اسم مفعوللری فصل یاپیلیرلر ؟

ج - مزید فہلرک اسم مفعوللری، اسم فاعللرینک عین الفاعللرندہ کی کسرہ لری فتحیہ ( ) تبدیل ایتمکلہ یاپیلیرلر . مثلاً : [۰]

افعال	مُفْعِل	مُفَعَّل
اثبات	مُثَبِّت	مُثَبَّل
استفعال	مُسْتَفْعِل	مُسْتَفْعَل
استخدام	مُسْتَحْدِم	مُسْتَحْدَم
إِفْتِعَال	مُفْتَعِّل	مُفْتَعَّل
اكتساب	مُكْتَسِب	مُكْتَسَب
تفعیل	مُفَعِّل	مُفَعَّل
ترتیب	مُرْتَبِّب	مُرْتَبَّب

[۰] لازم لردن اسم مفعول صیغہ سی کلر (صحیفہ ۷۸) بناء علیہ افعال و افعلال بابلرینک بنالری لازم اولدیقندن اسم مفعوللری کلر . تعادل و تفعل بابلرینک بنالری دخی اکثر یا لازم اولدیقندن یا لکڑ متعدی اولانلرینک اسم مفعوللری کلیر . اگر لازم لر، حرف واسطہ سیلہ تعدی مناسنی کسب ایدرلر ایسہ یوقاروده کوستریلن قاعده موجبہ اسم مفعوللری کلیر .

مفاعله	مُفَاعِل	مُفَاعَل
مباركه	مُبَارِك	مُبَارَك

آتی الذکر کلماتی اسم مفعول یا بیکز!

اخراج = طشروه چیقارمق.	اعتبار = عبرت آلق ، صایمق ،
اجمال = قیصه لاتمق ، مختصر	عد ایتک .
قیلق .	اختصار = قیصه لاتمق .
ارسال = کوندرمک .	انتخاب = سچمک .
اکرام = تعظیم و حسن معامله	اقتباس = اوجاقدن و بیوک
ایتک .	آتشدن پارلاق آتش کوزی
ابراز = کوسترمک .	آلق ، باشقه سندن اخذ واستفا.
ابهام = شبهلی و مشکوک قیلق .	دہ علم ایله مک .
الحاق = ایرشدیرمک ، صوکره .	انکار = « اوپله دکل در » دیه
دن قاتمق .	ادعا ایتک .
اغلاق = آکلاشیلاز قیلق .	اسناد = بر حبر و کلامی ، آدمه
اهمال = براقق ، ترک ایتک .	عرو و نسبت ایتک .
اضمار = خاطر و ضمیرده صافلا-	استعمال = قوللا تمق .
مق .	استخبار = خبر صورمق .
تسجیل = قید و تحریر ایتک ،	تبدیل = دکشدیرمک .
محکمه سجیلی یازمق .	تجدید = یکیتلک .
استحسان = بکتمک ، مقبول و	تجلید = حلاله مک .
پسند عد ایتک .	تحریر = یازمق ، تسطیر ایتک .
تحسین = کوزل بولوب بکتمک .	التماس = طلب و رجا ایتک .

ترجیح = مرجح عد ایتک .	تخصیص = یالکز بر شبنه منسوب و متعلق قیلحق .
ترخیص = اذن ورخصت و بر مک .	ترقیم = یازمق .
تلخیص = مجمل کلامی شرح و بیان ایله مک ، بر شبنی خلاصه ایتک .	ترکیب = مختلف شیلری بر آرایه کنیروب یکی برشی حاصل ایتک .
تشکیل = شکله قومحق .	تسجیع = موزون و مقفی کلام سویله مک .
نشویش = قارمه قاریش ایتک .	تسلج = سلاح لاند رmq .
تصحیح = طوغر و لائق .	تشبیه = بکزتمک .
تصمیم = دونه مک اوزره نیت ایتک .	تشخیص = تعیین و تمیز ایتک .
تصریح = کلامی ظاهر و عیان قیلحق .	تشدید = قوتلندرمک ، قوی و محکم قیلحق ، شده لئمک .
تفصیل = قدر و مرتبه سنی بو- یوتمک .	تشریف = شرفلی قیلحق .
تقدیر = حق تعالی، من الازل وقوع نوله حق شیلری تعیین ایتک ، بر شبنک قدر و قیمتی سلیم و اعتراف ایتک .	تصنیف = صنف صنف تنظیم ایتک ، یکیدن کتاب ترتیب و تألیف ایتک .
تقدیس = پاک و تمیز قیلحق .	تخمیر = مابه لئمک .
تقدیم = اوگه بچیرمک ، برینک اوگنه قومق .	تحقیق = حقیقتی آرایوب بولوق .
تقریر = ذکر و بیان ایتک ، قرار و بر مک .	تدوین = جمع ایدوب دیوان ایتک .
	تذکر = مذکر ایتک .
	تجیل = تعظیم و تکریم ایتک .

تعیین = بلی ایتک .	تقسیط = بولک ، پارچه پارچه
توظیف = وظیفه تعیین ایتک ،	ادا ایتک .
وظیفه له مک .	تکدیر = آزار لاق ، بولاندر مق .
توفیق = برینک ایشی راست	تکریر = بریشی یابدقندن صوکره
کتیرمک .	بردها یایمق .
تولید = طوغور تمق .	تکمیل = نقصانی تمام لاق .
تربیع = درده تقسیم ایتک .	تصویر = صورت ویرمک .
تثلث = اوج ایتک ، اوجه	تعجیل = عجله ایتدیرمک .
تقسیم ایتک .	تعریب = عرب لسانه داخل
تثمین = سکره تقسیم ایتک .	ایدوب قواعدینه مطابق قیلق .
تسدیس = آلتیه تقسیم ایتک .	تعطویل = اوزاتمق .
تخمیس = بشه تقسیم ایتک .	تفصیل = اوزونجه ، اطرافلیجه
تکریم = حرمت وتعظیم ایتک .	بیان ایتک .
تلوین = رنگ ویرمک ، رنگلی	تعریف = برشینک علامتیرنی
قیلق .	ذکر ایتمکله معلوم قیلق .
تنویر = روش قیلق .	تعطیر = کوزل قوقولی قیلق .
تنوین = کله نک صوک حرفنه	تعطیل = ایشدن کوحدن فارغ
ایکی اوستون ، ایکی اسره ، یا-	ایله مک .
خود ایکی اوتره تعیین و تحریر	تعطیم = بویوتمک .
ایتک .	تعلم = اوکرتمک .
استرحام = مرحمت طلب ایتک .	تعصیر = مرمت ایتک .
اختراع = ایجاد ایتک .	تعلیق = آصق ، ایاشدرمک .

